

*Violència de gènere:
la psicologia del maltractador*

ÍNDIX DE CONTINGUTS

1. Introducció	1
2. L'agressió	2
2.1. Física	2
2.2. L'agressió psicològica: comandament a distància	3
2.2.1. Tipus d'agressió psicològica	4
2.2.2. Conductes de la persona o persones agressores	6
2.2.3. Conductes agressives en diferents àmbits	7
2.2.4. Assetjament	10
2.2.5. Amenaces i assassinat	14
2.3. Cicles de l'abús	16
3. Agressor: tipus	18
3.1. Agressor dependent	18
3.2. Agressor psicòpata	19
3.3. Agressor cíclic	22
3.4. Agressor desalmat	23
3.5. Narcisisme: agressor controlador	24
4. Víctima	25
4.1. Característiques	25
4.2. Seqüeles	28
4.3. El paper de la víctima en la relació violenta	30
4.4. Drets humans vulnerats	30
5. «El príncep blau»: una cultura patriarcal	32
5.1. El sistema patriarcal	34
TREBALL DE CAMP	
6. Entrevistes dones maltractades	36
6.1. Valoració de les entrevistes	52
6.2. Especialista	53
7. Xerrada	55
8. Valoració de les enquestes: resultats estadístics i anàlisi	57
9. Anàlisi de la pel·lícula «Te doy mis ojos»	80
10. Anàlisi del cas «Josef Fritzl: el monstre d'Amstetten»	82
11. Violència de gènere i societat	86
12. Conclusions	88
13. Bibliografia i webgrafia	89
14. Agraïments	90

1. INTRODUCCIÓ

Per triar un tema com el que us presento en aquest treball he estat motivada per l'impacte de la violència de gènere en la nostra realitat, però m'he volgut centrar en la psicologia del maltractador per diversos motius.

Per una banda, perquè la pregunta que ens fem sempre és per què la dona maltractada no denuncia, per què aguanta tant de temps, per què torna amb l'agressor o, inclús, per què el denuncia o el deixa... Tot són interrogants que envolten i assetgen la dona. No obstant, pocs es fan les preguntes clau: per què l'home agredeix a la dona amb la qual manté una relació? I per què ho fa de manera sistemàtica seguint un cicle d'intensitat creixent?

Per una altra banda, sentia un gran interès a nivell personal. Volia conèixer millor la meua història. Aquesta és una situació que he viscut durant catorze anys de la meua vida i considero realment interessant el fet de tenir l'oportunitat de conèixer millor la mentalitat de la persona que ho porta a terme i els factors que hi influeixen.

Per poder començar la investigació, vaig partir de tres hipòtesis: un maltractador és incapaç de sentir compassió o empatia, aquest actua mogut per un sentiment d'inferioritat, i, per últim i com a hipòtesi amb molt més de pes, el maltractador té por i un sentiment de dependència cap a la víctima. I en cas que aquesta es descobrís com a certa, em proposava arribar a conèixer de què té tanta por.

A mesura que vaig anar llegint llibres i recopilant informació, em van anar sorgint interrogants que vaig anar resolent, com ara fins a quin punt som responsables tots i cada un de nosaltres, com a individus d'aquesta societat que recull la violència de gènere, responsables de que aquesta sigui una realitat encara avui dia. Per aquest motiu he volgut estudiar i analitzar si la mentalitat i la visió que tenim del món que ens envolta serà la que demà determini que ens impliquem en una relació basada en la desigualtat i la violència o si és possible eradicar la violència de gènere.

Així doncs, el treball consta d'una part teòrica i una part pràctica. En aquesta primera part (esmentant-ho ara a grans trets) parlarem de l'agressió, la figura de l'agressor, de la víctima i del sistema patriarcal que fa possible la situació objecte de la meua investigació. I en la segona part, constituïda pel treball de camp, podreu conèixer la història de quatre dones, quatre lluitadores a través de les quals podrem perfilar millor la figura del maltractador i com actua. Us presento, així mateix, els resultats de les enquestes que vaig realitzar a 159 alumnes d'aquest centre, l'INS Santa Eulàlia, i un exhaustiu anàlisi d'aquests, a més de la xerrada que vaig donar-los. I també veurem l'anàlisi d'un cas que va impactar al món l'any 2008, el cas de Josef Fritzl: el monstre d'Amstetten, i de la pel·lícula «Te doy mis ojos», a partir de la qual vaig crear les meves hipòtesis.

Al final del treball, en l'apartat de les conclusions, podrem veure com i de quina manera les meves hipòtesis, a excepció d'una d'elles, eren correctes, tot i que no de la manera tan generalitzada amb que les vaig plantejar, sinó que aquestes afirmacions depenen del tipus d'agressor, com veurem més endavant en aquest treball.

Abans que us introduïu en el treball, vull esmentar que, tot i centrar-me en el cas de l'home cap a la dona, sóc completament conscient que la violència de gènere també es produeix per part de dones cap a homes, que, tot i ser més psicològica que física, és igual de greu i important. I també em disculpo per endavant si no sóc del tot imparcial en alguns aspectes del treball, pel motiu esmentat.

2. L'agressió

L'agressió és qualsevol atac no provocat producte de la pràctica o l'hàbit d'ésser agressiu. S'entén com una conducta hostil i/o destructiva finalitat de la qual és fer mal. Dollard, un psicòleg americà que elaborà la *hipòtesi de la frustració-agressió*, afirma que el concepte d'agressió s'estén a qualsevol conducta que vagi dirigida amb aquest objectiu de fer mal.

Es tracta d'una agressió quan aquesta té les següents característiques:

- La intenció és de fer mal.
- Provoca danys reals.
- Existència d'alteracions en l'estat emocional.

Dins d'aquest concepte tan ampli podem trobar molts tipus d'agressió, però pel que ens ocupa ens centrarem en els dos més comuns i que, directa o indirectament, ens afecten més: l'agressió física i l'agressió psicològica.

2.1. L'agressió física

Podríem definir l'agressió física com al fet de dirigir l'agressivitat a fer mal físicament a algú, implicant això cops, empentes, la utilització d'armes... atacant la integritat física d'una persona. Existeix una teoria elaborada per psicòlegs americans durant el segle XX que intenta explicar aquest fenomen, es tracta de la teoria de la frustració-agressió.

Hipòtesi de la frustració-agressió

Com he esmentat anteriorment, aquesta teoria va ser elaborada pel psicòleg americà John Dollard juntament amb Neal E. Miller (psicòleg experimental americà) l'any 1939. La hipòtesi de la frustració-agressió intenta explicar perquè les persones utilitzen l'anomenat en castellà «chivo expiatorio». Es tracta de donar una explicació de la causa de la violència. La teoria diu que la frustració provoca l'agressió, però que quan la font de la frustració no pot ser impugnada, l'agressió es desplaça cap a un blanc innocent. Hi ha molts exemples d'això. Si a un home li falten al respecte i l'humilien al seu lloc de treball, però no pot dir res per por a perdre la feina, aquest pot anar a casa i pagar aquesta ira i frustració amb la seva família. Aquesta teoria també s'utilitza per explicar els disturbis i les revolucions dutes a terme per les classes més pobres i desfavorides que actuen mogudes per la ira i la frustració.

Tot i que aquesta teoria presenta algunes limitacions i té poca base empíricament parlant (tot i haver estat estudiada durant més de seixanta anys) és una bona explicació d'una de les causes de l'agressió.

Conseqüències

Una de les coses que cal tenir en compte quan parlem de l'agressió i, per tant, de maltractament, és que les seqüeles psicològiques sempre hi són. El maltractament físic sempre va de la mà del psicològic, però el psicològic no necessàriament comporta danys físics.

2.2. L'agressió psicològica: comandament a distància

El principal objectiu de l'agressor no és produir lesions; la violència és només el medi al que recorre, l'instrument emprat per aconseguir la seva veritable pretensió, que no és altre que l'alliçonament de submissió i el control de la dona. NO estem parlant de conductes de violència propiciades per determinats moments de la història o per certes circumstàncies socials, que és el que la majoria de la població creu, ens estem referint a una conducta utilitzada pels homes utilitzada des dels orígens de la societat amb l'objectiu de mantenir la posició de desigualtat prèviament instaurada per ells al voltant dels valors masculins.

Els casos que es presenten com a normals sota determinades circumstàncies han fet de la situació estructural de violència un fet invisible fins fa relativament poc, el qual condueix a la seva inexistència com a tal, i aquesta porta a certa impunitat de l'agressor, perquè les agressions no transcendeixen de l'àmbit privat.

La impunitat de l'agressió i, per tant, la seva repetició i permanència en el temps, es basa en la invisibilitat, la qual pot aconseguir-se'n de dues formes:

1. Limitant les accions al terreny obscur de la privacitat, fora de la llum pública, i ocultant l'agressió a la societat dirigint els cops cap a zones on les lesions no són visibles com, per exemple, el cap o el tòrax.
2. Utilitzant l'agressió psíquica.

Aquesta invisibilitat que en molts dels casos s'aconsegueix porta a la inexistència com a problema i realitat.

Però ara ens centrarem en aquest segon punt: l'agressió psíquica. Ser objecte de qualsevol tipus de conducta violenta, ja es tracti de conductes puntuals o de conductes reiterades en el temps, constitueix un risc per a la salut. És imprescindible que les persones coneguin els seus drets i els de les persones que els envolten, i siguin capaços de poder defensar-los; sent conscients de que l'agressió psicològica pot esdevenir en qualsevol lloc i en el moment més impensat.

A tot això us podeu preguntar el següent: A què ens referim exactament quan parlem d'agressió o assetjament psicològic? Doncs bé, podem definir l'agressió psicològica com a una sèrie de conductes, com el controlar de manera «extrema»*, assetjar, humiliar i aïllar, entre d'altres. Conductes que són agressives, però que no deixen empremtes visibles com les físiques, per això en la majoria de casos són més difícils de detectar.

*Personalment no crec que es pugui definir una línia a partir de la qual el fet de controlar és extrem i, per tant, nociu per a la víctima. Qualsevol tipus de control que privi a una persona de la seva llibertat individual ja és suficientment greu com per a afectar psicològicament a la persona que el pateix.

2.2.1. Tipus d'agressió psicològica

En aquest subapartat parlaré d'algunes de les conductes que són utilitzades amb l'objectiu de dominar la parella:

- Humiliació
- «Rentat de cervell»
- Aïllament
- Deixar-la sense diners

Un cop esmentades, passo a explicar-les més extensament perquè poguem arribar a conèixer-les millor. Es tracta d'una sèrie de conductes molt comuns que, fins i tot nosaltres mateixos, podem arribar a dur a terme inconscientment. Per això és important tenir consciència d'aquestes i de la seva gravetat.

- **Humiliació:** té com a objectiu minar l'autoestima de la dona, fer-la sentir menyspreable, deixar-la en evidència en públic per a deixar clar qui mana, incloent prohibir que la víctima pugui opinar. Aquesta tècnica d'agressió provoca en la víctima una ansietat permanent. Viu atemorida i tendeix a justificar la seva conducta, ja que l'agressor li fa creure que ella té tota la culpa.
- **«Rentat de cervell»:** consisteix a «demostrar» a la dona que ell realment es comporta de manera honesta i lògica. Aquest fet demostra que disposa completament de la voluntat de la seva parella.
 - Pot fer-ho mitjançant diversos sistemes, com ara:
 - Atacar la seva salut física (dificultant-li la son, per exemple).
 - Mantenir-la captiva: desposseint-la de la seva energia vital, deprimint-la... estat mental que impedeix que la víctima pugui fer-li front a les pressions del seu captor.
 - Aïllar-la (sistema més utilitzat).
- **Aïllament:** l'agressor menteix i manipula fins aïllar socialment la seva dona. Per això, és tan comú la sorpresa per part de veïns i amics davant aquest tipus d'assassinats. Amb el temps, li anirà tallant les vies de comunicació amb els seus amics i familiars fins aïllar-la completament.
- **Deixar-la sense diners:** en molts dels casos en que es pateix una situació de violència de gènere, la dona no treballa*. A l'agressor li interessa que es trobi privada de suport econòmic, perquè això la farà sentir castigada i humiliada.

*Tot i que més endavant veurem que hi ha excepcions com el psicòpata instrumental, un dels objectius del qual és que la dona treballi, de manera que aquesta li faciliti la vida.

Conductes més habituals d'agressió psicològica

Ara veurem quines són les conductes més habituals de l'agressor psicològic amb una sèrie d'afirmacions que sovint fan les víctimes d'aquest tipus d'agressió:

1. M'ha tancat a casa/habitació.
2. M'ha atacat/forçat a viure en llocs aïllats.
3. Ha impedit que vagi a visitar familiars/amics.
4. Ha controlat l'ús del meu mòbil/correu electrònic.
5. M'ha insultat/humiliat en públic o en privat.
6. Ha controlat els diners que gasto/porto a sobre.
7. M'ha forçat a tenir relacions sexuals amb ell.
8. M'ha forçat a llegir/veure pornografia.
9. Ha intentat fer-me creure que estic boja.
10. Li ha dit a altres persones que estic boja.
11. Em menteix i em manipula.
12. Diu que sóc un fracàs.
13. M'obliga a estar moltes hores rentant la llar.
14. És obsessiu i in-flexiu amb detalls absurds.
15. Dificulta el meu descans.
16. M'obliga a que estigui pendent de que tot estigui al seu gust.
17. Em força a beure/drogar-me.
18. És gelós desmesuradament.
19. Em truca sempre per a controlar-me.
20. M'impedeix treballar/estudiar.
21. No em deixa estar amb altres persones sense la seva presència.
22. No negocia.

23. Amenaça amb matar-me/matar-se/a gent a la que estimo.

24. Amenaça amb emportar-se'n als meus fills.

I això és el que està, en la majoria de casos, pensant el maltractador:

«Si tu em rebutges, no mereixes viure, perquè jo no puc suportar que destrueixis la meva identitat. La meva identitat es troba en què tinc, en que sóc capaç de viure amb una dona, que és la MEVA dona. Si tu em deixes, li demostres al món que sóc una persona poc valuosa a la que es pot abandonar com a una burilla de cigar, i això no ho puc tolerar.»

«Personalitat Bonsai»

La màxima expressió de l'agressió psicològica es manifesta en l'anomenada «personalitat bonsai»: L'agressor va actuant sobre qualsevol iniciativa de la dona que vagi dirigida al seu propi desenvolupament, tant en el terreny professional com en qüestions personals relacionades amb aficions o relacions, tallant de manera radical els seus projectes després de convèncer-la que és el millor que pot fer.

D'aquesta manera, la dona es veu distanciada de la seva família, treball i amics o de qualsevol satisfacció personal derivada del desenvolupament de les seves inquietuds, i queda reduïda en la pròpia relació violenta. Igual que al bonsai, se li poden els brots que li permetrien créixer com a persona. I com a aquest, les dones rebran la seva petita dosis d'aigua i abonament per part del jardiner, per a permetre la seva supervivència en aquest estat artificial i forçat, en forma de manifestacions d'afecte i amor.

La violència exercida de manera continuada o global afecta als mecanismes psicològics de crítica i rebuig, substituïts per altres necessaris per adaptar-se i sobreviure en aquestes circumstàncies.

2.2.2. Conductes de la persona o persones agressores

Les maneres d'agredir psicològicament, de degradar i anul·lar a una persona com a tal, són innumerables. Però nombrosos especialistes s'han dedicat al llarg dels anys a intentar classificar i esmentar les manifestacions més comunes o més destacables d'aquest tipus d'agressió.

Seria interessant que tots coneguéssim aquesta llista i reflexionéssim sobre quines d'aquestes heu patit o dut a terme... M'explico: mentre la elaborava amb l'ajut de la «*Guia per al tractament i la prevenció de l'assetjament psicològic*», m'ha sorprès la quantitat de conductes d'aquestes que ens envolten diàriament, que patim o provoquem sense adonar-nos de que estem, de fet, participant en una agressió psicològica. I tot per culpa de la ignorància i la poca consciència que tenim tots, no perquè aquesta sigui la nostra intenció (no sempre, clar), sinó perquè ningú ens ha informat o donat les eines per a tenir plena consciència dels efectes que tenen les nostres accions.

2.2.3. Conductes agressives en diferents àmbits

En els següents apartats veurem com es manifesten aquestes conductes en diferents àmbits i aspectes de la vida:

a) *De tipus organitzacional*

En les empreses i, en general, en l'àmbit laboral, el maltractament es manifesta amb les següents conductes:

- Anul·lar o restringir parlar a la persona i negar-se a escoltar-la.
- Prohibir als altres que parlin amb una persona determinada (víctima).
- Interrompre contínuament, per tal que la persona no es pugui expressar.
- Obligar alguna persona a executar tasques en contra de la seva voluntat.
- Jutjar les accions d'una persona de manera ofensiva.
- Avaluar sistemàticament les accions i l'actitud d'una persona de manera negativa i esbiaixada.
- Qüestionar de manera discriminatòria i irrespectuosa les decisions d'una persona.
- Infravalorar l'esforç d'una persona, restant-li valor als seus mèrits atribuïnt-los a altres factors.
- Obligar-li a fer coses degradants.
- Obligar-li a fer coses que posin en perill la seva integritat física o la seva salut.

b) *Adreçades a les relacions socials de les persones*

Quan es tracta de les relacions interpersonals, aquestes són les més freqüents i relatives a la vida social:

- Restringir a la resta de persones la possibilitat de parlar amb una persona.
- Refusar la comunicació d'una persona a través de mirades i gestos.
- Refusar la comunicació amb una persona negant-li la salutació o no dirigint-li la paraula.
- Adreçar-se a una persona de manera indirecta o a través de terceres persones.
- Humiliar, menystenir o infravalorar una persona en públic.
- Tractar una persona com si fos invisible o no existís.

c) *Adreçades a la vida privada i personal de les persones*

Aquestes altres conductes són les que es donen a nivell més personal en les relacions interpersonals:

- Crítiques insistents o permanents a la vida privada d'una persona.
- Trucades telefòniques, escrits o correus electrònics amenaçadors, irònics o sarcàstics.
- Fer semblar estúpida una persona.
- Fer entendre que una persona té problemes mentals o psicològics.
- Mofar-se de les discapacitats o limitacions d'una persona.
- Imitar i escarnir la imatge, els gestos, la veu, els comportaments, etc., d'una persona.
- Fer mofa de la vida privada d'una persona.

- Parlar malament d'una persona a esquena seva.
- Inventar i difondre rumors de manera jocosa o malintencionada.

d) Adreçades a les actituds de les persones

Si les dues anteriors estaven destinades a socavar la seva imatge social i més íntima, en aquest cas l'atac se centra en les actituds de la víctima.

- Atacs a les actituds, creences, sistemes de valors o qualsevol altra circumstància personal i/o social.
- Mofar-se de la nacionalitat d'una persona.
- Provocar una persona per descompensar-la emocionalment i fer-la explotar.
- Ridiculitzar l'orientació sexual i/o estil de vida d'una persona.
- Fer mofa o ridiculitzar en general la manera de ser o comportar-se d'una persona.

e) De violència

Altres actituds de maltracte no són tan «subtils» com les psicològiques, sinó que s'han de veure amb l'agressió física:

- Amenaces de violència física.
- Ridiculitzar la poca fortalesa física d'una persona per defensar-se d'una agressió.
- Ús de violència menor, com per exemple envair la distància física de relació personal.
- Cridar, insultar o menystenir.
- Amenaces verbals per mitjà de gestos intimidadors.

Simptomatologia associada

Aquesta és summament variada, i dependrà del tipus d'agressió psicològica que la víctima hagi patit, quant ha durat aquesta, la personalitat de la víctima i la influència de la de l'agressor... Tot i això, podem esmentar una sèrie de símptomes que acostumen a presentar:

- Inseguretat.
- Apatia.
- Trastorns de memòria.
- Falta de concentració.
- Trets depressius (ganes de plorar, idees suïcides, etc.).
- Disminució del rendiment laboral/acadèmic.
- Agressivitat.
- Inapetència.
- Insomni i malsons.
- Somatitzacions (taquicàrdies, marejos, vertígens, tremolors, vòmits, etc.).

Conseqüències per a la persona afectada

La víctima del maltractament presenta les següents seqüeles a curt i mitjà termini (i a llarg termini si la situació ha durat massa temps):

- **Psíquiques:**
 - Ansietat amb por i sensació d'amenaça constant.
 - Alteracions emocionals (sentiments de fracàs, frustració, autoestima baixa...).
 - Dificultats de concentració.
 - Alteracions cognitives.
 - Comportaments substitutius, com ara addiccions, per tal de pal·liar l'ansietat.
 - Patologies greus, com ara quadres depressius greus i suïcidis.
- **Físiques:** problemes diversos de salut, tant funcionals com orgànics: mals de cap, miàlgies, cefalees, cervicàlgies, insomni, fatiga crònica, sufocacions, taquicàrdies, vòmits, etc.
- **Socials:**
 - Hipersensibilitat a les crítiques.
 - Actituds de desconfiança.
 - Manifestacions d'inadaptació social, com ara conductes d'aïllament, d'evitació i de retraïment i conductes d'agressivitat i hostilitat.
 - Sentiments d'odi, d'ira i de rancúnia cap a la persona agressora amb desig de venjança.

Vull remarcar la importància que realment té aquest tipus d'agressió, el maltractament psicològic és la conseqüència més greu de la violència de gènere, perquè realment és l'únic objectiu. Sempre està present i no és perceptible fàcilment. Hi pot haver agressió psicològica sense agressió física, però no hi ha violència física sense de psicològica.

La agressió psíquica cap a les dones ha sigut invisible, no per no deixar empremta i signes de la seva existència, sinó per trobar-nos en un mar d'ignorància social, i, com lamentablement es pot observar avui dia, hi ha qui no vol mirar o a qui la influència cultural li ha arribat a cegar.

2.2.4. Assetjament

Una de les múltiples manifestacions de l'agressió psicològica que, remarco, forma part de l'ampli ventall de la violència de gènere, és l'assetjament.

Quan una persona ens està assetjant, ens precipita a fer coses que no volem, força la nostra voluntat en una determinada direcció. La persona que duu a terme l'assetjament vol imposar-te la seva presència, i per aconseguir-ho et persegueix i et pot provocar greus conseqüències a nivell psicològic, tals com por, ansietat i terror.

Els tres elements principals que es donen durant l'assetjament són els següents:

1. Patró de comportament intrusiu i no desitjat en la vida de les persones.
2. Amenaça implícita o explícita posada de manifest en els seus actes.
3. S'experimenta un greu terror, raonable.

L'assetjament comprèn tot un seguit de conductes, la més habitual i coneguda és la de persecució. El següent llistat ens dóna a conèixer quines són les disset conductes de persecució més habituals a nivell mundial.

1. Trucades telefòniques.
2. Vigilància en la llar.
3. Vigilància en el treball.
4. Persecucions pel carrer.
5. Enviament de cartes/correu electrònic.
6. "Dany" de la propietat.
7. Amenaces amb fer mal a familiars/amics/fills.
8. Entrar a la llar de la víctima.
9. Enviament de regals no sol·licitats/paquets amb continguts estranys.
10. Empentar/colpejar.
11. Incendiar alguna cosa de o a la propietat de la víctima.
12. Fer denúncies infundades a la policia/jutjat.
13. Robar-li alguna cosa a la víctima.
14. Molestar a familiars/amics a través de trucades, peticions absurdes, etc.

15. Revisar/robar el correu.
16. Amenaçar amb el suïcidi.
17. Utilitzar altres persones com a medi d'assetjament.

Un altre tipus de conducta que cada cop és més habitual i més nociva, és l'assetjament a través d'internet, que té com a principals propòsits els següents:

- Adquirir informació del subjecte en qüestió amb l'objectiu d'aguaitar-lo.
- Comunicar-se amb la víctima per a provocar-li por a través d'amenaçes.
- Satisfer les fantasies de dominació de l'assetjador, impulsades pel fet de que l'agressor no pot veure ni sentir a la víctima. Gaudeix de l'anonimat.

Aquesta classe de conducta pot perjudicar psicològicament tant com l'assetjament convencional, esmentat abans, arribant a produir depressió, ansietat, baixa autoestima... incloent pensaments suïcides. A més d'una disminució del rendiment escolar/laboral i sentiments d'indefensió i inseguretat.

Assetjament i violència de gènere

Una vegada vist què és l'assetjament i algunes de les seves manifestacions, i enfocant el tema que ens ocupa, hem de ser capaços d'entendre que hi existeix una relació molt íntima entre l'assetjament i la violència de gènere. Aquest fet es pot expressar en dos punts bàsics:

- Les dones viuen la persecució com a una gran violència. Una intromissió intolerable en les seves vides. És per això que aquest acte tan violent té un gran efecte psicològic i emocional.
- L'assetjament és un comportament que es vincula amb major probabilitat a la agressió i/o assassinat.

Perill de l'assetjament: factors de risc

a) L'assetjador:

1. Acostumen a ser homes que abusen de l'alcohol o les drogues.
2. Tenen patologies psiquiàtriques.
3. Han viscut molts fracassos amorosos.

4. No acostumen a tenir parella quan inicien l'assetjament.
5. La majoria tenen una intel·ligència molt més elevada que la de la resta de delinqüents.
6. Els assetjadors més violents són els que actuen com a "obsessius enamorats".
7. La motivació primària NO és sexual, sinó la seva hostilitat cap a la víctima.
8. L'assetjador presenta un gran narcisisme desenvolupat per a defensar-se del seu fracàs en el món real. L'únic que el pot fer arribar a posseir alguna cosa, que és apoderar-se de la voluntat d'una altra persona. ¿Què passa quan no ho aconsegueixen? La seva autoestima baixa, i aquest sentiment tan desagradable per a ells els impulsa a continuar actuant així, ja que la seva hostilitat cap a la víctima augmenta.

b) La víctima pateix repercussions psicològiques tals com: ansietat, depressió, canvis en l'estil de vida, pèrdua de la gana, trastorns del somni...

En aquest context, n'hi ha un concepte molt interessant a analitzar conegut com a «*apassionament mòrbid*»: en aquests casos, el subjecte exclou altres interessos, pertorbant així a les seves víctimes, i les persegueix cada cop més intensament. És a dir, l'assetjador deixa de banda totes les seves ocupacions de la vida real* (treball, amics, hobbies...) i es dedica plenament a la persecució incansable de la seva víctima, anul·lant-la completament com a persona.

Situacions en què es dona l'assetjament

Com estem comprovant, l'assetjament és un tipus de violència molt més complex del que es té consciència, i com a tal, pot donar-se'n de diverses maneres. Tenint en compte la relació entre la víctima i l'assetjador trobem aquestes quatre variants:

- a) L'assetjador és un desconegut.
- b) L'assetjador i la víctima es coneixen (Treball o alguna activitat)
- c) Hi ha agut una relació entre l'assetjador i la víctima però s'ha trencat.
- d) L'assetjament es produeix dins de la vida de la parella.

*L'anomenem d'aquesta manera per a distingir-la de la vida que duu a terme quan inicia l'assetjament, una vida, sense dubte, fantasiosa.

a) *L'assetjador és desconegut per la víctima*

El cas més habitual i més conegut és el que es dona quan l'assetjador s'enamora d'una celebritat. En aquests casos, la persona que duu a terme l'assetjament presenta el perfil següent:

- Es troba socialment aïllat.
- Mai no ha tingut cap relació significativa amb una altra persona.
- Pateix algun tipus de trastorn o esquizofrènia.

Un exemple molt clar n'és el de John Hinckley, un home americà que va intentar matar al president dels Estats Units, Ronald Reagan (el 29 de maig de 1975) per a impressionar a l'actriu Jodie Foster.

b) *L'Assetjador és conegut per la víctima*

En aquest cas, existeix relació entre ambdós, però aquesta no és d'indole sentimental i mai no ha sigut així. L'assetjador busca una relació emocional amb la víctima, que generalment ha deixat clar que no seria possible, o venjar-se per aquest mateix motiu.

c) *L'assetjador ha tingut una relació amb la víctima*

En aquest cas, l'assetjador pren com un insult el ser rebutjat per la que ha sigut la seva parella. Aquest acte, provoca en ell una "ferida narcisista" (concepte utilitzat per psiquiatres). La vergonya i l'odi que senten al haver sigut "abandonats" la projecten en la persona que els abandona, i en la seva ment la consideren mereixedora d'un càstig.

Vull remarcar el fet de que en la seva ment consideren que realment la seva ex-parella ha actuat erròniament i mereix ser castigada. Això demostra que moltes de les persones que duen a terme actes tan inhumans com el fet d'anul·lar a una persona com a tal maltractant-la o, en aquest cas, assetjant-la, realment viuen la realitat d'una manera completament diferent. En el seu cap, la seva manera d'actuar és la correcta, no són conscients de que, efectivament, estan cometent un delicte, o estan vulnerant un dels drets humans destacats en el meu treball, com és el dret a la llibertat o el dret a la vida.

Això no justifica els seus actes, ni molt menys, però és un criteri a tenir en compte a l'hora de jutjar jurídicament a una persona, diferenciant-la d'una altra que hagi estat conscient de la gravetat de la situació.

2.2.5. Amenaces i assassinat

Amenaces

Un dels indicadors de que es produirà l'assassinat de la víctima més significatius són les amenaces. Entenem una amenaça com a un delictes o una falta que consisteix en l'anunci d'un mal futur il·lícit que és possible, imposat i determinat amb la finalitat de causar inquietud o por a l'amenaçat. Com a tals, en trobem dos tipus d'amenaces: instrumentals i afectives.

Les *amenaces instrumentals* poden ser de motiu conscient o no per a l'assetjador, i tenen com a principal objectiu dominar a la víctima, controlar-la, terroritzar-la, seduir-la... Dins d'aquest grup en trobem les amenaces planificades i les espontànies.

Per una altra banda, les *amenaces afectives* són motivades per la emoció i ajuden a regular la pròpia afectivitat. Aquestes tenen com a objectiu exposar odi o còlera, defensar-se contra el dolor, por o vergonya...

En ambdós casos s'utilitzen mecanismes de justificació o defensa del "jo" que utilitza l'agressor per a mantenir una bona imatge de sí mateix.

Segons senyala Meloy (especialista en psicologia forense), quan es tracta d'amenaces en relacions de parella, en podem trobar les següents situacions:

- Desvalorització de la víctima: «Mereixes morir i moriràs.»
- Negació: «No t'he amenaçat»
- Minimització (treure importància): «Només estava fent broma.»
- Desplaçament de la ira cap a algú que intervé: «El teu novio pot considerar-se mort»
- Racionalització (inventar-se una raó o excusa): «Mereixes el que et passarà perquè, com totes les dones, et burles de mi.»

Assassinat

Podríem dir que un 99% dels casos de violència de gènere que surten a la llum són els d'un home que ha assassinat a la seva dona. Això no vol dir que en el 99% dels casos de violència de gènere la parella del maltractador acabi morta, bàsicament perquè es desconeixen la gran majoria de casos de violència domèstica (fet en el que aprofundiré més endavant). Però sí que demostra que un alt percentatge de les situacions de violència prolongada, acaben tràgicament. En aquest apartat parlarem de què motiva al maltractador a acabar amb la vida de la víctima, indicadors que prediuen l'assassinat i de trets que caracteritzen a les víctimes.

Els tres mòbils principals que indueixen al maltractador a acabar amb la seva víctima són: la gelosia, la separació i un historial d'agressió física. Tots tres generen en l'agressor un gran desig i necessitat pel control, el poder i la possessió de l'altra persona, motivats pel temor a ser abandonats per aquesta. En molts dels casos, com podrem comprovar quan analitzem les entrevistes a l'apartat , és en el moment en què la dona decideix acabar amb la relació, quan amenaça amb desaparèixer de la vida del maltractador ("abandonar-lo" segons la seva ferida narcisista li fa sentir) quan la violència és molt més greu, i arriba nivells desmesurats com ara la fi de la vida de la víctima.

Indicadors que prediuen l'assassinat de la dona

1. El *sexe*: la gran majoria de les persones que el duen a terme són homes.*
2. L'*edat*: les víctimes i els agressors acostumen a tenir edats similars (una mitjana de 36-38 anys).
3. L'*estat civil*: generalment es dona en parelles, matrimonis o divorciats.
4. El *temps de separació*: un 50% de les víctimes ja havien decidit o portat a terme la ruptura de la relació.

Dones amb major risc d'ésser assassinades

Segons estudis estrangers, hi ha quatre trets en comú en les víctimes:

- a) Van ser prèviament colpejades.
- b) Van ser assetjades.
- c) Hi havia amenaces de mort.
- d) Van patir anteriorment intents d'assassinat.

Segons Leonore Walker (psicòloga americana especialista en violència de gènere) en la seva obra *La guia letal*, hi ha una sèrie de factors que indiquen un alt risc de ser assassinada. Composada a partir d'estudis de dones que pensaven que anaven a ser assassinades pels seus marits:

4. Conducta violenta de l'home, cada cop més freqüent.
5. Alta intensitat de la violència.
6. L'home amenaça amb l'assassinat.

*Segons una investigació de la criminòloga Cerezo, analitzant 53 homicidis en Màlaga entre els anys 1984-1991.

7. L'home amenaça amb fer mal als nens.
8. Abusa de l'alcohol i/o altres substàncies.
9. Ha obligat a la seva parella a tenir relacions sexuals.
10. Amenaces o intents de suïcidi.
11. Accessibilitat a armes de foc.
12. Problemes psiquiàtrics.
13. Hi ha molta tensió entre ambdós.
14. L'home té una necessitat extrema per controlar als nens.
15. Circumstàncies que els manté sota pressió.
16. Història delictiva de l'home.
17. Actituds que afavoreixen la violència en l'home.
18. Presència d'una nova relació en la vida de l'home o la dona.

Si ens ho pensem, si ho volem pensar (millor dit), el fet que una dona sigui colpejada, assetjada, amenaçada de mort o hagi patit intents d'homicidi, són trets alarmants. Vull dir, si una dona ha viscut algun d'aquests punt esmentats, té tots els números de ser assassinada. ÉS AQUÍ on la justícia ha de donar-li valor a la seva funció principal de "protecció civil". En parlo d'això en l'apartat set, però vull remarcar el fet de que no són situacions puntuals comunes, sinó que són actes que criden l'atenció, que demanen que algú els freni.

2.3. Els cicles de l'abús

Com ara podem veure detalladament, l'acte de maltractament no és un procés senzill, no és només l'aixecament d'una mà, un impuls, un simple cop; sinó que hi ha tot un procés mental darrere. Molts psicòlegs i psiquiatres especialistes s'han dedicat durant anys a analitzar aquest procés. Leonore Wlker, va arribar a la conclusió que hi ha tres fases fonamentals:

- **Primera fase: GENERACIÓ DE LA TENSIÓ**

Es genera en l'agressor una «obscuritat mental», una profunda por i una gran vulnerabilitat. Una identitat pobre, plena d'ansietat, irritació i agitació.

Pot ocórrer de manera autònoma i espontània en la seva ment una gran tensió. Es comença a sentir molt malament, però la seva incapacitat per comprendre les seves emocions l'empenta a culpar d'aquest sentiment a la seva dona. N'és una excusa per a cabrejar-se.

A aquesta fase es donen dos components:

1. *Ruminació*: pensa de manera recurrent sobre una o varies idees negatives sobre la víctima («se'n va al llit amb un altre»), fet que li provoca més ira, més tensió.
2. Aquesta tensió fa que estigui atent a qualsevol senyal externa que confirmi que la seva dona el vol fer mal.

- **Segona fase: AGRESSIÓ FÍSICA.**

Dins d'aquesta fase en trobem dues teories amb molt de pes entre experts especialitzats i generadora de grans debats:

a) Una teoria diu que l'agressor pateix un *estat dissociatiu*: la ment i el cos de l'agressor sembla que hagin perdut tota connexió. Només acaba amb l'agressió quan està exhaust. Només ell pot parar-la.

b) El subjecte no arriba a perdre realment el control del que està fent. Ell decideix.

Ambdues teories tenen en comú el que anomenen la «visió de túnel» (comú en els suïcides), que expressa que el subjecte només veu un «sense futur», per a ell només tenen realitat la cadena d'actes que està realitzant en aquell moment.

- **Tercera fase: FASE DE CONTRICIÓ.**

Aquesta és l'última fase, i es dona quan s'acaba la violència i desapareix la tensió.

Dins d'aquesta, trobem tres maneres diferents de manifestar-se, segons com sigui l'agressor i el seu «modus operandi»:

1. *Negar o minimitzar* el que ha succeït: «Estava begut, no me'n recordo.» «No et vaig pegar tant.»
2. *Suavitzar-lo*: «Només va ser una discussió forta».
3. *Desitjar que la víctima el perdoni*, que li doni una altra oportunitat per a demostrar-li tot el seu amor: «No tornarà a passar, t'estimo i et prometo que canviaré.»

3. Agressor: tipus

No és gens fàcil obtenir-ne un perfil psicològic dels maltractadors donades les dificultats metodològiques que la majoria dels estudis presenten (degut a la gran varietat d'aquestes), però el que sí es pot fer es establir-ne una sèrie de característiques comunes associades amb el maltractador domèstic. Aquests tindran característiques diferents, però acaben presentant els mateixos resultats.

Nombrosos estudis senyalen com a principals factors de risc una sèrie de circumstàncies en la biografia del maltractador que el fan procliu a exercir la violència. Així, aquells subjectes que tenen una història al darrere amb una infància difícil amb situacions de maltractament repetides, que consumeixen alcohol i drogues, que tenen desavantatges socioeconòmics (com l'atur o una situació laboral inestable)... presenten un major risc d'acabar maltractant a la seva parella o als seus fills.

Aquests factors no han d'empentar-nos a classificar el maltractament domèstic com a qüestió de persones pobres i desfavorides, sinó que són elements a tenir en compte, ja que augmenten la probabilitat de que hi hagi algun tipus de maltractament.

3.1. L'agressor dependent

Aquest tipus d'agressor presenta una sèrie de característiques de personalitat molt variades que són:

- Baixa autoestima.
- Profund sentiment d'impotència i incapacitat per fer front a la vida.
- Dependència emocional i desconfiança en la seva parella que, en ocasions, s'acompanya d'una gelosia irracional.
- Abús freqüent de l'alcohol.

La dependència emocional i impotència per a viure és la seva principal característica. Busquen la sensació de dominància i superioritat sobre la parella com a forma de desfogar-se en front la seva impotència en el món exterior. En la seva vida social són insegurs i poc brillants.

A diferència de l'agressor psicòpata, com veurem en el subapartat següent, motivació per a maltractar del qual resideix en l'obtenció de beneficis de la parella (d'aconseguir els seus capritxos a través de l'estil de vida paràsit de la dona), l'agressor dependent és una persona autoestima del qual s'articula sobre la base de la dependència emocional respecte a la dona. L'agressor dependent construeix el seu propi jo a través de de la pròpia parella; es converteix, així el matrimoni en una forma més de construcció d'aquest autoconcepte ja de per si feble. Aquesta és la raó principal per la que quan la dona decideix separar-se o no se sotmet al les seves "obligacions", l'agressor dependent veu perillar la seva autoestima i reacciona violentament i de que , tot i que nega que existeixi una necessitat d'estar amb la seva parella, quan aquesta intenta guanyar el seu propi espai personal, ell reclami la seva autoritat. Podríem dir que la violència a casa és inversament proporcional a la percepció de la seva pròpia impotència al carrer.

Quanta més por té de ser abandonat, més és la violència que duu a terme. Cal destacar el fet que aquest tipus d'agressors tenen por a la intimitat. Això ens pot fer preguntar-nos el següent: Si tenen por a la intimitat, llavors per què busquen una relació? Doncs bé, Vicente Garrido (psicòleg) ens dóna una resposta interessant, segons diu, l'agressor dependent necessita humiliar per a fer desaparèixer la pròpia humiliació i vergonya.

«La seva tragèdia és la necessitat impossible de donar-li un sentit a la seva vida mitjançant l'aniquilació de la voluntat de la persona a la que s'uneix.»

3.2. L'agressor psicòpata

Ara analitzarem el maltractador més temible, astut i destructiu, capaç d'anul·lar i absorbir la voluntat de la seva víctima: us presento a l'agressor psicòpata.

L'agressor psicòpata representa al maltractador més violent i desconegut per la seva exhibició d'encant superficial i eloqüència desbordants que caracteritzen a la major part dels subjectes diagnosticats amb el trastorn de psicopatia.

Aquest, és un dels més interessants a estudiar, a causa de la seva doble faceta. És curiós com és considerat pel seu entorn: com a una persona impecable, plena dels atributs que arriben a fer d'una persona un individu socialment considerat, és a dir, un bon veí, un bon pare i marit... Aquesta trampa, que només ell és capaç d'elaborar amb tanta majestuositat, és la que li permet aconseguir tots els seus objectius.

Una de les seves característiques més destacables, a part del seu encant de cara al món, és la seva brillant capacitat de mentir (en algunes ocasions, només pel plaer de manipular la realitat). No obstant, aquesta eina la reserva per a les dones, un interès purament instrumental per a caçar-les i espoliar-les.

Si unim la seva capacitat de manipulació amb el seu intens narcisisme i la seva arrogància, ens trobem davant d'un subjecte capaç de dur a terme els actes més atroços i violents per tal d'aconseguir el que es proposa, fins i tot si això significa acabar amb la vida de la dona.

La seva personalitat constitueix el que es coneix com a «*Triada Letal*»:

1. Falta d'empatia o incapacitat absoluta de sentir les emocions bàsiques humanes (sacrifici, compassió, pietat... amor). Les poques emocions que és capaç de sentir són autorreferents, és a dir, les que es vinculen amb el que a ell li succeeix.
2. Crueltat canviant i desconcertant.
3. Absència absoluta de remordiments, de culpa, de consciència. No pot establir la connexió entre les normes morals i la vinculació afectiva amb cap persona. Això té com a conseqüència que les seves emocions no el castiguen fent que es senti malament quan li fa mal a una altra persona.

Cal esmentar que el psicòpata manca totalment d'empatia emocional, però sí que posseeix empatia cognitiva, que és la que ens permet comprendre de quina manera les persones difereixen de nosaltres en les seves opinions sobre les coses.

Dins d'aquest tipus d'agressor, en trobem tres subtipus de maltractador:

- a) Psicòpata possessiu.
- b) Psicòpata Instrumental.
- c) Psicòpata mixt.

a) El psicòpata possessiu

El psicòpata possessiu és el més violent, el que fa patir més intensament. Segons el psicòleg i pensador Erich Fromm:

"El desig de causar dolor (sadisme) no és la part essencial, sinó el fet de tenir un domini absolut sobre l'altre persona, ser el seu Déu. Mitjançant la humiliació i la esclavitud."

Una amenaça a la seva possessió és una amenaça a sí mateix; si perd la possessió, perd el contacte amb el món. Se sent temorós de la vida, perquè la seva mateixa naturalesa és desordenada i incontrolable.

Pot canalitzar tota la seva energia en l'abús psíquic, la tortura psicològica.

b) El psicòpata instrumental

El psicòpata instrumental és menys violent, tot i que pot arribar a la violència física o l'assassinat quan se sent acorralat. El seu desig de control es dirigeix a que la víctima el serveixi, és a dir, que li faciliti la vida. És una mena de paràsit que viu a costa d'enganyar, perspectiva del món que intenta fer passar per "lògica" i "raonable" davant de la resta de persones.

Per a aconseguir el seu propòsit recorre a l'agressió psicològica i a la manipulació. Però, al contrari que el possessiu, aquest abandona quan troba una "opció" millor o quan la víctima li planta cara.

Aquest, té una tendència natural al plaer, a implicar-se en activitats incompatibles amb el rigor de les obligacions laborals. Presenta una falta absoluta de responsabilitat, és incapaç de fer-se càrrec de les seves obligacions (fet que passa desapercebut per molta gent). Això és degut a la seva dificultat d'orientar la seva vida en un projecte que tingui realment sentit.

Darrere d'aquest maltractador, trobem una família amb una visió egocèntrica i irreal del món, és a dir, el narcisisme com a tret característic d'un psicòpata ha estat present en l'ambient que l'envoltava ja des de la infància (un dels trets psicopàtics).

c) El psicòpata mixt

El psicòpata mixt té trets del possessiu i l'instrumental. Sent un desig violent de possessió i la necessitat d'utilitzar a la seva víctima, de viure a costa d'aquesta (paràsit).

Aquest és l'enemic més formidable de la dona ja que, controlat per la seva gelosia i control ferris, és molt violent, utilitza a la víctima com a una esclava i l'agredeix psíquicament.

Com caça un psicòpata

Tant si ens trobem davant d'un expert en l'art de la seducció, com si es tracta d'un psicòpata més directe que estimula la atracció que senten algunes dones per homes "diferents", dominadors i decidits, transgressors i impredecibles; podem dividir el procés mitjançant el qual cacen a la seva víctima en etapes:

1. Etapa primera: vulnerabilitat. La dona passa per un moment emocionalment delicat i necessita un canvi en la seva vida, i es troba amb un home "especial" que pot aportar-li aquest canvi.

2. Etapa segona: fascinació. El psicòpata deixa a reluir l'encant i la eloqüència de la que hem parlat abans. Li fa creure a la dona que ha tingut molta sort en trobar-lo. La té emocionada al mostrar-se tan segur, encantador, romàntic i eloqüent.

"Ell no ha tingut sort en l'amor i t'ha triat a tu per a ser la correcta i l'amor de la seva vida."

3. Etapa tercera: absorció. Una vegada seduïda i subjecta, aquesta fase és molt ràpida. Tots els pensaments de la víctima versen en vers a ell. La seva intuïció pot fer-a sentir una mica inquieta, però la seva dependència emocional és major.

4. Etapa quarta: explotació. Constitueix l'etapa del procés perseguit des del principi per l'agressor psicòpata. Comença el terror psicològic i les agressions físiques. Interfereix i controla la vida de la seva amant, però no tolera que aquesta interfereixi en la seva. Ell és independent, no sent cap mena de gelosia (ella pot estimar a un altre), però vol que la vida de la seva víctima estigui completament en les seves mans.

5. Etapa cinquena: revelació i terror. La dona comprèn que s'ha vinculat a una persona que la destrueix i no podrà fer-la feliç, però la decisió d'acabar amb la relació és molt difícil... depèn emocionalment d'ell.

6. Etapa sisena: alliberació. Lamentablement no sempre s'arriba a aquesta fase. És més fàcil amb el psicòpata instrumental, si aquest troba a una altra víctima per la qual canviar-te. Però amb un possessiu, en canvi, és molt més difícil: *"Li agrada conservar el que posseeix."*

3.3. L'agressor cíclic

En aquest apartat us presento un tipus d'agressor amb una estructura mental molt complexa, una espècie de Jekyll i Hide, amb un perfil psicològic que no deixa indiferent i que té a nombrosos psicòlegs i psiquiatres implicats en el seu estudi des de fa anys. Es tracta de l'agressor cíclic.

Mai no coincideixen, no obstant, i en certa manera, sempre hi estan presents ambdós, doncs cadascun s'aixeca sobre l'altre i s'amaga darrere ell. D'aquesta manera es fa constant la seva presència, tant en l'agressor com en la dona, degut a que els fets del primer i de l'altre, per aquests canvis bruscos i sobtats, sempre s'analitzen amb el record i la presència de l'altre. De manera que quan la ira brolla i la violència inunda la seva conducta, la dona no pot entendre com el seu tranquil i pacient marit pot arribar a perdre el control de tal manera; I quan es troba en la fase tranquil·la i assossegada no pot evitar mirar de reüll i no donar crèdit a aquesta espècie de 'Hulk' que apareix entre els estrips de la seva aparença tranquil·la provocats per la ira.

Els agressors porten una doble vida, és la denominada «*duplicació de l'ego*», una característica definida pel psiquiatra Robert Lay Lifton després d'haver estat estudiant antics metges nazis. Aquest no és un procés psicològic ni es tracta de cap malaltia, hi ha una autonomia d'ambdós mons, de manera que són relativament independents, però, al mateix temps, es troben connectats i en tot moment **l'home és conscient d'aquesta doble dimensió de la seva conducta, i la necessita**. Cadascun dels seus mons es construeix sobre l'altre, fins al punt d'ésser necessaris per al desenvolupament del model que l'agressor ha decidit i per a assolir els seus objectius seguint una determinada estratègia.

Tants viatges entre mons tan diferents i oposats, i a una velocitat tan elevada (degut a la seva impulsivitat) tenen la seva conseqüència sobre l'agressor: es va tancant cada cop més sobre si mateix i va perdent la possibilitat de descriure els seus sentiments i expressar les idees sobre el que l'envolta. D'aquesta manera s'incrementa la necessitat de controlar el seu món privat, que és el que més inseguretat li produeix, ja que sent la necessitat ambivalent d'estar-hi plenament integrat uns cops, i d'altres necessita fugir d'aquest.

La desconfiança, la inestabilitat i un cert aïllament donen lloc a una actitud sarcàstica i feridora que demostra amb les agressions verbals cap a la dona, atacant-la en aquells punts en que és més vulnerable (generalment assumptes relacionats amb la seva intimitat i la seva família) i fent de les seves confidències la millor font dels seus atacs psicològics.

L'agressor cíclic no està sota els efectes de la tensió o l'ansietat de la ira o la ràbia, sinó en una situació en la que es troba a gust i controla tot el que hi té lloc. Aquest control es manifesta també en l'agressió física, que amb el transcurs del temps acostuma a ser habitual i segueix la violència psíquica.

3.4. L'agressor “desalmado”

Ara passo a presentar-vos a un tipus d'agressor perillós degut a la seva psicologia i el tipus de vincle que estableix amb la seva parella. Si se'm permet, quan em refereixi a ell ho faré nomenant-lo en castellà perquè la seva traducció al català* no em sembla del tot encertada per a definir-lo, i pel joc de paraules que fa l'escriptor de l'obra (Miguel Lorente Acosta) amb la introducció de l'ànima («alma» en castellà) i el «desalmado» (agressor sense ànima).

L'ànima, aquell principi i essència que dóna la vida a l'ésser humà i li dota de característiques que el diferencien fins arribar al punt de ser considerada per moltes religions i cultures com a un element espiritual i diví, està guardada en aquest armari físic que és la persona i el seu cos.

El «desalmado» és un home amb un estrany carisma que és apreciat de forma general en tots els àmbits en els que és desenvolupa, fet que es reflexa en la seva capacitat de lideratge exercit en els seus grups.

Una combinació de superioritat, autosuficiència, independència una desconexió amb tot el que li suposa una limitació on restricció, fan que es presenti amb una seguretat capaç de crear la sensació de que està per sobre de tot quan posa aquella cara plena d'afabilitat i carregada de mentides; Llavors és un individu encantador, no només per a les dones, sinó per a tothom. Tot i això, potser no seria suficient per a establir una relació caracteritzada per l'afecte i el compromís, en lloc de la violència que habitualment exhibeix; Però és en aquell moment on la seva capacitat de control, i el plaer que li suposa assolir el seu objectiu (en aquest cas, la dona i la relació de parella) pel simple plaer de després poder continuar jugant amb ella sense remordiments li porta a desembolicar tota una estratègia específica per a assolir aquesta finalitat.

La fredor afectiva, la falta d'empatia i la percepció de la por i el dolor que produeix són suficients per a que s'arribi a sentir recompensat. La necessitat de demostrar la seva superioritat i, al mateix temps, sentir una satisfacció especial, el porten a terroritzar a la seva dona (quasi de manera continua) com a forma d'aconseguir el control i la intimidació que posteriorment negarà explícitament quan la crida que se'n vagi amb altres homes. La irresponsabilitat unida a la necessitat d'establir terror el porten a realitzar conductes perilloses*. Ell és conscient que les seves conductes són arriscades i perilloses, però no l'importa, al contrari, el diverteixen.

Al «desalmado» no li importa ésser abandonat, potser perquè el seu egocentrisme i la seva superioritat el fan creure que, realment, això mai no passarà, però qualsevol intent de la dona per obtenir quelcom més d'ell (tot i que sigui beneficiós per a la relació) és interpretat com una restricció de la seva llibertat i pot suposar una reacció violenta, doncs no vol ser controlat ni estar sotmès a cap tipus de norma o criteri que no siguin les que ell mateix decideixi. Ell està per sobre de qualsevol patró, fet que el fa encara més impredecible.

Els estudis realitzats amb alguns d'aquests maltractadors han demostrat que el nivell d'excitació del sistema nerviós els manté dins dels seus límits de la normalitat, com si el seu estat fos de calma i, quant més augmenta la tensió i la conducta violenta, més relaxats semblen estar.

Un concepte anomenat *reactius vegetals* defineix que qualsevol persona sotmesa a una excitació important (conflicte o agressió) dóna lloc a una resposta vegetativa que condueix a un augment de

la freqüència cardíaca i de la sudoració, i provoca una respiració més superficial i freqüent com a signes de que l'organisme s'està preparant per a un hipotètic perill.

Doncs bé, els «desalmados» responen de manera totalment contrària. Davant situacions de gran excitació es mantenen freds i amb control. És una dissociació que els fa encara més perillosos, i aproximadament un deu per cent dels agressors la presenten.

Aquests tipus d'agressors duen a terme un major abús emocional, de manera que les seves víctimes presenten majors nivells de depressió, ansietat, por i tristesa.

3.5. Narcisisme: l'agressor controlador

L'home es troba en el terrat de cara a l'exterior de la vida pública, mentre que la dona viu a sota, en el semisoterrani.

El 70% de les persones que han estat diagnosticades de “trastorn narcisista de la personalitat” són homes. A continuació, reproduïm literalment els criteris diagnòstics de la classificació DSM-IV-TR sobre el trastorn narcisista de la personalitat:

Un patró general de grandiositat (en la imaginació o en el comportament), una necessitat d'admiració i una falta d'empatia, que comença al principi de l'edat adulta i que es dona en diversos contextos, són els que caracteritzen a una persona amb aquest perfil, tal com ho indiquen 5 (o més) dels següents ítems:

1. Té un sentit grandios de la pròpia importància
2. Preocupació per fantasies d'èxit, poder, brillantor, bellesa o amor ideal il·limitats.
3. Creu que és especial i únic i que només poden comprendre'l, o només hauria de relacionar-se amb altres persones (o institucions) especials o d'elevat estatus.
4. Exigeix una admiració excessiva.
5. Té una sensació “d'estar en el seu dret”, és a dir, expectatives poc raonables de rebre un tracte de favor especial o l'anuença automàtica amb les seves expectatives.
6. Tendeix a l'explotació interpersonal, és a dir, treu profit dels altres per aconseguir els seus propis objectius.
7. No té empatia, és a dir, és incapaç de reconèixer o identificar-se amb els sentiments i les necessitats d'altres persones.
8. Sovint té enveja dels altres o creu que els altres li tenen enveja.
9. Presenta actituds o conductes arrogants o superbes.

L'angoixa i l'ansietat que caracteritzen el narcisisme social i individual ja apareixien en el mite grec de Narcís, que explica com un bell jove acaba enamorat del seu propi reflex.

Hem parlat del narcisisme per introduir l'anàlisi de l'agressor controlador que, com ara veurem, en té trets narcisistes.

Dins dels agressors sobrecontroladors, en destaquem dos tipus:

a) *Controlador actiu*: porta a terme el control com a necessitat, com a mecanisme assertiu i l'exten a altres persones. Aquest tipus d'agressors són meticulosos, perfeccionistes i dominadors; trets del qual són propis de la personalitat narcisista i la personalitat obsessiu-compulsiva.

b) *Controlador passiu*: busca el control a distància del maltractador psicològic i mina més l'autoestima i la seguretat de la víctima fins arribar al punt d'aconseguir desorientar-la.

Ambdós busquen el patró de dominància-submissió que substitueix el de superioritat-control. En la estratègia de l'abús emocional l'agressor dirigeix el seu atac cap al recolzament social de la víctima (família, amics, treball...) trencant-ne la relació. Després l'atac és du a terme contra les connexions d'identitat del seu passat (tallant tot allò que la uneix als seus records). Finalment, es produeix un atac cap a la identitat actual (criticant i recriminant les seves accions).

Com a resultat obté una esclava psicològica i una víctima que s'identifica amb el seu agressor, en aquest moment el control s'exerceix per si mateix. Ella tracta de reproduir al màxim les imposicions de l'agressor per evitar els aguts episodis de violència.

El control com a instrument garanteix la tranquil·litat de l'agressor, ja que li deixa poc marge a la dona, és recolzat pel propi control social i tendeix a retroalimentar-se de manera que la dona adquireix conductes submises per evitar una major agressivitat. Tenint en compte això, hauríem de ser capaços de fer una REVISIÓ CRÍTICA del control social i dels valors que el sustenten.

5. «El príncep blau»: una cultura patriarcal

«Hi havia una vegada, i encara hi és, però no una, sinó moltes, un regne en el que les dones creixien felices aprenent a les seves cases a brodar, cuinar, rentar i fregar.. mentre que els cavallers ben plantats havien de marxar més enllà de les muralles per defensar les seves terres, les seves famílies i els tresors que guardaven al cofre dels seus caps, que no eren altres que les seves idees de poder i riquesa.

Quan no hi havia guerra, organitzaven espectacles i competicions on podien exhibir-se i presumir de les seves qualitats virils, per després, mentre les seves dones cuinaven i atendien la seva prole, poder comentar, acompanyats d'una copa de vi, les incidències i anècdotes de les seves arriscades vides. Després, en tornar a la llar, la dona havia de fer que l'home recuperés la tranquil·litat i eliminar la seva tensió, així com procurar el seu benestar saciant les seves necessitats.

El problema és la situació de la dona en una societat androcèntrica (que té una visió del món i una cultura que giren al voltant de l'home), que la discrimina i la relega a un paper en el que no és suficientment reconeguda. I quan ens trobem amb la trista i dramàtica realitat de la violència que s'exerceix en els diferents àmbits de la societat contra les dones, algú hauria de ser capaç

d'adonar-se'n que les formes i el sistema de socialització d'homes i dones no és l'adequat, i està contribuint a que es perpetuïn els papers assignats quan el «hi havia una vegada» realment va ser.

A les dones se les fa somniar amb el seu príncep blau, i es passen la vida esperant la seva arribada. No es tracta d'un príncep blau qualsevol, sinó del seu, perquè cada dona pot tenir el seu. No és necessari que compleixi uns requisits determinats o una sèrie de garanties de qualitat, sinó que, la

societat, aquella narradora del conte de fades, li explica a les dones que totes tindran un príncep que trucarà al seu cor, com abans trucaren al de la Blancaneus, la Bella Dorment, la Ventafocs, Pretty Woman o la filla dels veïns, que «es casà molt ben casada». No hi ha forma d'identificar-lo, perquè, al contrari del que es comenta, no portarà corona, ni anirà sobre un cavall blanc i lluent. L'únic que el distingirà serà la seva masculinitat, el fet de que es tracta d'un home. És l'embolcall en que es presenten aquests homes: rescatadors, salvadors, capaços de fer-les felices i de possibilitar la seva realització com a mares, mullers i mestresses de la casa... en definitiva, com a dones.

Des de la més tendra infància somnien amb aquest príncep idealitzat fins arribar a l'adolescència, on aquest ideal es personalitza en forma d'algun cantant o actor famós, «relació platònica» entre els quals es veurà facilitada gràcies a Internet. A partir d'aquest moment, deixen de col·locar noves peces a la idea inicial de príncep blau per iniciar el procés contrari de remodelació, substituint alguns elements per uns altres per configurar la nova imatge. Els ulls verds són substituïts per uns altres marrons, els llavis carnosos per uns més finets en els que es pot apreciar una petita cicatriu de quan es va caure de la bicicleta quan tenia cinc anys, i la barba de tres dies sense afaitar que queda tan sexy per unes galtes i un mentó barbamec amb acné. S'ha passat a la materialització del ideal de príncep blau dels seus somnis a la realitat en forma de company de classe o amic del barri, provocant-se una metamorfosi inversa, que porta de la papallona desitjada al cuc trobat.

A l'home no se li educa ni se li ensenya a ser príncep de cap mena; a ell se li ha format en un món en el que «els nois han d'estar amb els nois, i les nenes amb les nenes». Se'ls ensenya a veure a les dones com un complement ideal, com un objecte, consecució del qual li proporcionarà, no només satisfacció, sinó que, depenent de la consideració de la dona al «mercat de conquestes», també un reconeixement entre la resta d'homes. Aquesta situació reforça el paper de l'home conqueridor, èxit del qual es basa en augmentar el nombre de dones conquerides i en millorar les seves característiques, mentre que l'èxit de la dona es basa en retenir a l'home, mantenir la relació el màxim de temps possible. La dona es passa la vida esperant el futur i desesperant en el present: primer espera a que aparegui, després, quan veu que l'aparegut realment no és l'home dels seus somnis, espera a que aquest canviï i es transformi en el seu ideal principesc. Al final això succeeix, però no perquè ell es transformi, sinó perquè ella modifica els seus criteris degut, entre altres factors, a la pròpia actitud de l'home en la relació, el qual comença a imposar la seva autoritat, a fer que es compleixin els seus criteris i a recórrer a l'ús de la violència. Així es consolida la relació desigual que la fada madrina de la societat narrava per a un i per l'altre: ell com a guerrer de l'antifaç i ella com a serventa servil i afectuosa.

La desigualtat inicial s'accentua, i a mesura que la dona dóna més i cedeix més terreny en la seva relació, menys se la considera i menys rep, facilitant d'aquesta manera la utilització de medis i actituds cada cop menys considerades per mantenir el control i la submissió d'una dona, que començà essent «molt respectada» com a concepte i cada cop menys com a persona.

El príncep ha passat a viure com un rei i ascendeix al seu tron de pater familias, mentre que la dona passa a ser una esclava, tant per la forma de la relació jerarquitzada que s'estableix, com per la seva conducta servil, submissa i a disposició de l'home.»

Aquest és un fragment extret del llibre «Hombres Maltratadores» de l'autor Andres Quinteros Turinetti, que narra més que un conte, es tracta d'un relat fabulat d'una societat patriarcal que realitza així una assignació rígida de rols a homes i a dones que s'ha perpetuat fins als nostres dies. Trobo que reflexa molt bé algunes situacions reals que viuen moltes dones, i que reflexa molt bé al alguns dels valors que ens transmeten a homes i dones des de ben petits, tot i que l'autor generalitza com si aquesta fos una situació que es dóna sempre, i és massa crític amb la figura masculina.

Aquesta, no pretén ser una crítica directa a l'individu. L'home també veu privada la seva llibertat de desenvolupament en el mateix moment en què la cultura li imposa els ideals que hem esmentat anteriorment, creix amb una idea sobre la dona, i amb un objectiu determinat quan es tracta de relacionar-se amb aquesta. Com un nen, quan li van imposar aquests criteris, aquesta forma de pensar, no va qüestionar-la, doncs va ser educat d'aquesta manera i considera la seva, una visió correcta del món. La dona, per la seva part, també ha estat determinada i influenciada per aquests ideals de príncep blau i futura muller que l'haurà de satisfer.

Podem comprovar, llavors, que **ambdós són determinants** de que s'estableixi una relació desigual basada en la jerarquització, i que, inicialment, ambdós són víctimes.

Sí, cada persona és responsable dels seus actes. Cada persona és «lliure», fins a cert punt, de decidir. Però en comptes d'encasellar a un agressor com a tal, i a una víctima com si no tingués cap altre opció que ser-ho (apartat..), hem de fer-nos la pregunta següent, una pregunta clau: On neix el problema? Com acabem amb la desigualtat?

Un dels conceptes que hem de tractar a l'hora de buscar la resposta a les preguntes que ens estem plantejant és el sistema patriarcal al que pertanyem.

El sistema patriarcal

Aquest és un concepte que dóna molt de sí, i del qual podríem parlar de manera molt extensa, però amb la «brevetada» que aquest treball m'exigeix, tractaré de acostar-me a la realitat actual, per explicar les dificultats que encara comporta enfocar adequadament l'eradicació de la violència de gènere partint dels seus orígens, el sistema patriarcal.

La construcció de l'ordre social va suposar la transició de l'agrupament tribal a una civilització que basava els seus fonaments en el sistema patriarcal mitjançant un conjunt de funcions, normes, valors i principis amb un repartiment dual d'atribucions, en el qual l'home ocupava un lloc de privilegi exclusivista, mentre que a la dona se li considerà com un apèndix (la famosa costella d'Adam), útil

essencialment per a la propagació i desenvolupament biològic de l'espècie. És així com van néixer les funcions desiguals que avui anomenem "rols" sexistes, contra els quals estem lluitant dia a dia homes i dones de tot el món.

Els psicòlegs parlen de diversos elements que han pogut influir en aquest repartiment de rols, entre els quals podem trobar la «teoria de la força» que explica com als homes se li han d'encarregar unes tasques que les dones no podrien fer degut a la seva inferioritat en la força física, i, per tant, a ella se li han d'encomanar unes altres. També trobem la prole, el fet que les dones haguessin d'engendrar als fills les apartava directament a la llar, i ja se'n dedicaven a criar-los i a les tasques domèstiques.

La masculinitat associada al poder, el control, el valor, el domini de la raó, la possessió del coneixement, el govern de la cosa pública i la independència individual, van configurar la identitat de l'home. Resulta obvi que per desenvolupar les atribucions que se li assignen, l'home, necessita estar lliure, o millor dit, alliberat, d'altres funcions que, tot i ser també necessàries per a la supervivència individual i de l'espècie, impedirien el desenvolupament del model androcèntric que propugna com a llei natural el sistema patriarcal. No obstant això, el patriarcat no podia prescindir d'aquestes funcions quotidianes i tedioses, però imprescindibles, per a la supervivència comú, com la condimentació dels aliments, la cura de la llar, l'atenció dels fills, la responsabilitat i cura de la salut dels membres de la família... I moltes altres funcions semblants, que són pròpies, en efecte, d'aquelles (les dones) a les quals se les obligava, i encara avui dia a moltes se les obliga, a viure en servei permanent als altres -infants, malalts, gent gran- però dels quals han exonerar als homes, encara que poguessin assumir-los en igualtat de condicions amb la dona, perquè a aquests se'ls ha encomanat en exclusivitat les magnes funcions del poder i tota la resta.

En definitiva, el sistema patriarcal ha elevat a axioma indiscutible l'artifici interessat d'un món partit en dos: els homes que governen, decideixen i ordenen, i les dones que acaten, accepten i obeeixen.

Aquest és un dels pilars sobre els quals es fonamenta la violència de gènere. El major problema d'aquesta situació, segons el meu criteri, és el següent: Com que és un sistema implantat i desenvolupat des de que la societat es va formar i considerar com a tal, és considerat com a vàlid i s'accepta. En ésser acceptat, es segueix imposant generació rere generació, continuant el mateix camí, seguint el mateix fil que ens portarà al desastre.

Vull remarcar que, el fet que una situació o un comportament, millor dit, hagi estat dut a terme durant molts anys o «des de sempre» no implica que sigui moralment correcte, que sigui ètic o que no sigui un gran error. No hem de tenir por al canvi, no hem de tenir por a acceptar que hem estat equivocats fins ara, mai no es massa tard per millorar i recuperar la humanitat que ens ha de caracteritzar i fer que estiguem orgullosos de ser el que som... éssers humans.

4. La víctima

Ara passarem a parlar de la víctima, l'ésser humà que, mentre té lloc la situació de violència i encara quan aquesta acaba (si aconsegueix sortir-ne), es veu anul·lat com a persona i vulnerat en tots els sentits en que un ésser viu pot ser vulnerat.

4.1. Característiques

Podem caracteritzar la víctima a partir de diferents aspectes. En primer lloc, l'autoestima i el valor que aquestes persones es donen a si mateixes són molt baixos, i res tenen a veure amb el seu nivell intel·lectual. Ja sigui una dona de classe alta com una de més humil, el maltractament apareix de la mateixa manera i ocasiona en les dones efectes comuns.

Absència d'afecte

Sovint són dones amb un historial molt pobre d'afecte. Procedents de famílies en què s'han valorat altres coses, estan acostumades a ser poc valorades per l'entorn o a que no se'ls presti atenció; És per això que, quan es dona aquesta situació en les relacions de parella, ho consideren una situació normal, o al menys coneguda.

Realment, el fet de tenir algú amb qui compartir les seves vides, les converteix en molt dependents d'aquesta relació i és un factor que ajuda a la perpetuació del problema.

Poc valorades

També apareix en elles un concepte de si mateixes molt pobre, no desenvolupant els seus potencials en altres àrees, degut al seu aïllament a casa; algunes ben situades i amb treballs estables si aconsegueixen valorar-se a si mateixes pels èxits en el treball, encara que les altres àrees es vegin afectades. Tinguem en compte que una víctima de maltractament a poc a poc es troba més aïllada del seu entorn social i les seves relacions interpersonals disminueixen des del principi, ja s'encarrega el maltractador d'inculcar por perquè no pugui comunicar-se amb ningú.

Fals concepte de la parella

Un altre aspecte important que tenen distorsionat i que les perjudica és la seva concepció sobre les relacions interpersonals, el que signifiquen per a ella i sobretot a nivell de parella. Aquestes relacions poc saludables i, fins i tot, mortals, sinó que la manté en aquestes. Acostumen a triar persones que aparenten seguretat en si mateixes, la qual cosa es contraposa a la seva pròpia personalitat i les porta a la idealització de la seva parella. Es produeix una il·lusió davant la relació que és un engany, ja que res és tan bo com pretén creure. La seva necessitat de sentir-se protegides les porta a buscar a aquest tipus de persones, però més tard això es torna en contra.

Els altres importen més que un mateix

A causa de la seva necessitat d'afecte i de valoració per part dels altres, es dediquen a deixar de banda les seves necessitats per a cobrir les de la seva parella, per tal de no ser abandonades i de ser "estimades"* per sempre. És una dedicació absoluta que demostra la seva dependència emocional. Trucades a totes hores, necessitat d'estar junts en cada moment, preocupació excessiva per totes les

seves coses; tot això és el brou de cultiu que ajuda al maltractador a començar a actuar. Sap quins són els punts febles de la seva parella i l'atacarà per aquí. Per això, són habituals les crítiques, els ressentiments, les culpabilitats, etc. La víctima acaba per creure-ho tot i s'enfonsa en un pou sense sortida.

Por a la soledat

També apareix una por a la ruptura i a la solitud quan tot s'acaba, de manera que això els ajuda a mantenir la relació. D'altra banda, quan acaba es troben perdudes i per això de vegades tornen a perdonar l'agressor o citar-se amb ell de tant en tant sota la idea que no tornaran a enganxar-se, quan el més lògic seria no voler tornar a veure'ls mai més. Però, com ja he esmentat abans, en situacions extremes i tant emocionalment intenses, la lògica hi juga un paper molt passiu.

És molt difícil descriure amb exactitud el perfil d'una víctima de la violència de gènere. Com a persones no se'ns pot classificar i definir d'aquesta manera, però si hagués de descriure un perfil de conducta de les dones que la pateixen, aquest seria més o menys així:

- Tenen perfectament assumit el seu rol sexual i les obligacions que es deriven d'aquest.
- Existeixen una sèrie de cognicions, prèvies a l'inici de l'abús conjugal, que poden contribuir a intensificar la seva situació de vulnerabilitat un cop que passa la violència.
- Conserven actituds i creences sexistes, com ara el deure primordial com a esposes i mares de cuidar els seus marits i fills, sacrificant la seva pròpia cura, o el fet d'educar de manera diferent als seus fills pel que fa a les seves filles.
- Tendeixen a minimitzar i racionalitzar la violència comesa contra elles, tornant-se prototípiques o "samaritana", en el sentit de viure sempre sacrificant-se pels altres, buscant el benestar de la seva família, sense apreciar la seva pròpia vida, que consideren destrossada i inútil.
- Desenvolupen un sentiment de culpa i de baixa autoestima, aquesta com a conseqüència del mal tracte que reben. Tenen creences negatives de la seva imatge, es creuen incompetents incapaces de desenvolupar-se en l'entorn afectiu, sexual o laboral.
- Se senten culpables per haver estat agredida.
- Se senten fracassades en forma total com a dones, com a esposes i com a mares.
- Senten por, pànic i que no tenen control sobre les seves vides.
- Senten una gran ambivalència-sentiments contradictoris, com per exemple, els hi fa molta ràbia haver estat agredides, però senten que va ser la seva culpa el que les peguessin, "que ho mereixien".
- Se senten completament incapaces i impotents per resoldre la seva situació, sempre han estat controlades i dominades.

- Tradicionalistes en quant la llar, la unitat familiar i els rols sexuals femenins.
- Han estat socialitzades per pensar que els cops són cosa normal en el matrimoni.
- Creuen que ningú les pot ajudar a resoldre el seu problema, excepte elles mateixes.
- Se senten responsables per la conducta de l'agressor.
- Exhibeixen o demostren una gran resistència i una actitud d'acceptació passiva. No obstant això, tenen la fortalesa per manipular i gestionar l'ambient, de manera que l'incident no els causi la mort.
- Abriguen esperances irrealistes que el canvi és imminent, es tornen aïllades socialment.
- Es defineixen a si mateixes en termes de les necessitats dels altres.
- Posseeixen un alt risc de tornar-se addictes a drogues o alcohol.
- Exhibeixen desordres d'estrès, depressions i condicions psicossomàtiques.
- Accepten el mite de la superioritat masculina.
- Subestimen el perill de la seva situació (no sempre).
- Accepten la visió de la realitat que tenen les seves parelles.
- Senten que no tenen dret a defensar-se, dubten de la seva pròpia salut mental.

La falta d'empatia i compromís, i l'afectivitat tan pobre que el seu agressor demostra indueixen la dona a pensar que potser és la falta d'entrega la causant de tots els problemes, és per això que, a més de creure que canviarà, intenta fer el vincle de la relació encara més estret per aconseguir una major implicació d'ell i així consolidar els elements i les circumstàncies que conciten la cara bona del seu marit.

Ara la por circula per les seves venes, afegint-hi l'alliçonament que ha suposat la violència immotivada i excessiva; Sap que una persona com ell, sense por a les conseqüències dels seus actes, durà a terme sense cap mena de dubte les seves amenaces. S'origina així una situació de doble por o terror: por a seguir i por a fugir, que fa que la inseguretat i els dubtes es multipliquin per dos, i la porta a creure que la millor decisió és no actuar i continuar suportant la violència amb l'esperança de que canviï, en comptes de fugir i donar lloc a la que serà l'última agressió.

La situació de la dona és tan delicada que creu més en una possibilitat real i futura presa com a certa (que compleixi les seves amenaces), que en la realitat d'un present que no termina de reconèixer (exercici de la violència i esperança de que canviï).

4.2. Seqüeles

La violència, expressada en qualsevol de les seves formes, té conseqüències, no només per al propi benestar de la dona, sinó també per al de les seves famílies i comunitats. Abasta conseqüències tant en el pla de la salut física, psicològica i sexual com costos socials i econòmics.

Una víctima d'una situació en la que es dona qualsevol tipus de violència, pot presentar les següents seqüeles:

- Inhibició de l'expressivitat.
- Viure en constant estat d'alerta.
- Tenir addiccions a substàncies tòxiques.
- Tenir alteracions de salut, alimentàries i sexuals.

Com ja hem parlat de les conseqüències de l'agressió psicològica (apartat...), em centraré en les seqüeles cognitives que pot presentar la víctima.

Seqüeles cognitives

A nivell cognitiu, hi ha un escassíssim nombre de treballs que hagin estudiat com el maltractament pot afectar el cervell, encara que alguns treballs apunten aquesta possibilitat. Aquesta afectació es pot produir a través de tres vies: dany directe com a conseqüència de cops al cap; dany indirecte a través de les alteracions cerebrals que produeixen les seqüeles psicològiques, especialment, l'estrès posttraumàtic; i dany indirecte a través de l'efecte que el cortisol, segregat en situacions d'estrès crònic, produeix en el cervell.

el que fa a la primera causa, les dades empíriques mostren que el 92% de les dones reporten haver estat colpejades al cap i la cara durant la violència perpetrada per la seva parella. Com qualsevol altre traumatisme crani-encefàlic, aquests cops poden afectar el sistema nerviós central (SNC) de diferents formes. Així, algunes investigacions se centren en el dany cerebral vinculat als traumatismes directes que reben aquestes dones al cap (tant en el punt de l'impacte del cop com a la part oposada del cervell) com pels intents de estrangulament i / o seqüeles de la possible anòxia o hipòxia* cerebral durant aquests cops, entre d'altres.

Pel que fa a la segona causa, recents treballs han demostrat que les seqüeles psicològiques, especialment l'estrès posttraumàtic, poden produir alteracions en el funcionament cerebral i la seva conseqüent repercussió en àrees com l'atenció, la funció executiva i el processament del dolor.

*'Anòxia i hipòxia són termes que defineixen la falta d'oxigen en els teixits de l'organisme.

Finalment, s'ha trobat en dones víctimes de violència de gènere alts nivells de cortisol en saliva, vinculats moltes vegades a la història de victimització i la probable salut mental deteriorada després del maltractament mantingut, i al conseqüent patiment d'estrès crònic. La secreció de glucocorticoides, i en concret de cortisol, afecta el rendiment cognitiu de diverses maneres, i molt probablement, expliqui un símptoma molt referit a dones víctimes de violència de gènere com són els problemes de memòria.

Totes aquestes formes d'afectació del SNC poden ocasionar alteracions neuropsicològiques, com està àmpliament documentat en altres afectacions cerebrals. No obstant això, fins on nosaltres coneixem, amb prou feines existeixen estudis sobre les seqüeles neuropsicològiques lligades al maltractament físic, i menys encara les vinculades a les alteracions emocionals conseqüent amb la relació de violència psicològica

4.3. El paper de la víctima en la violència de gènere

Un cop acabada la meua entrevista amb la Rosa Graells, vam començar a debatre el tema amb total llibertat, i va fer una afirmació bastant dura, però, al meu parer, molt encertada que em va donar peu a fer aquest apartat:

“A la mujer se la encasilla como víctima i no se le deja ser otra cosa.”

Si ens parem a pensar-ho detingudament, és indiscutible la raó que contenen aquestes paraules. Quan una dona pateix una situació de violència de gènere, quan un ésser humà es troba en una situació que li destrossa l'ànima i el cos, però aconsegueix sortir-ne, la societat la segueix tractant com a una víctima. Això fa que segueixi amb el rol de víctima, amb la mentalitat d'aquesta. Així és molt difícil que arribi a recuperar-se i que torni a sentir-se persona. Cal remarcar, llavors, que la dona víctima de violència, a més de ser víctima de l'agressor, és víctima del context social que la responsabilitza i encasella.

Quan una dona sobreviu, no ha de seguir sentint-se una víctima, no hem d'etiquetar-la i tractar-la com a tal. El que hem de fer es fer-la conscient de la fortalesa interior i oferir-li les eines necessàries perquè pugui recuperar-se. La clau seria que les dones maltractades tinguessin a l'abast teràpies amb les que poguessin treballar les seves carències o els hàbits que les han portat a introduir-se en una relació de violència. Aquesta gran idea me la va proporcionar la Rosa, una dona que ha estat maltractada en dues relacions de parella. Qui millor que una dona que ha sobreviscut dos cops a aquesta situació pot saber el que necessiten?

4.4. Drets humans vulnerats

Qualsevol tipus d'agressió d'un home cap a la seva parella, pel simple fet d'ésser una dona i, en el cas oposat, d'una dona cap a un home, és una vulneració dels seus drets humans bàsics com a persona.

Si consultem la Declaració Universal dels Drets Humans, un document que consta de trenta articles en què se subratllen els drets humans bàsics aplicats, "sense excepció"*, a tots els éssers humans (aprovat com a llei internacional l'any 1976), podrem treure en clar una sèrie de drets, inclosos en la declaració esmentada, violats quan es tracta de violència de gènere:

- Article 1: *"Tots els éssers humans neixen lliures i iguals en dignitat i drets..."*
- Article 2.1: *"Tota persona té tots els drets i llibertats proclamades en aquesta Declaració, sense distinció de raça, color, sexe..."*
- Article 3: *"Tot individu té dret a la vida, a la llibertat i a la seguretat d'aquella persona."*
- Article 5: *"Ningú serà sotmès a tortures ni a penes o tractes cruels, inhumans o degradants."*
- Article 7: *"Tots són iguals davant la llei i tenen, sense distinció, dret a la mateixa protecció de la llei. Tots tenen dret a igual protecció contra tota discriminació que infringeixi aquesta Declaració i contra tota provocació a tal discriminació."*
- Article 16: *"Els homes i les dones a partir de la edat núbil, tenen dret, sense restriccions per motius de raça, nacionalitat o religió, a casar-se i formar una família. I gaudiran d'iguals drets al matrimoni, durant al matrimoni i en cas de dissolució del matrimoni."*

Només llegint-se per sobre els drets bàsics de cada persona, una part de nosaltres ens diu que alguna cosa no va bé. I és que realment la cosa no pot anar molt bé quan cada dia drets com aquests són vulnerats, trepitjats i ridiculitzats.

Per acabar d'aclarir com i de quina manera es vulneren aquests drets, posarem un exemple de vulneració de cada article que hem esmentat abans.

- Article 1: On és la **dignitat** d'una dona que es veu obligada a tenir relacions sexuals amb el seu marit, el mateix que la ridiculitza davant dels demés només per deixar clar qui és el que mana?

* He posat entre cometes aquest "sense excepció" perquè diàriament, des de una dona que no surt de la cuina fins a un home de Ghana que no té accés a aigua potable, es vulneren aquests drets i s'apliquen de manera selectiva en els ciutadans.

- Article 2.1: El fet de que estigui esmentant aquesta Declaració en un treball sobre la violència de gènere és prova suficient de que, en efecte, drets humans fonamentals com la **llibertat** són vulnerats.
- Article 3: «UNA DONA MOR ASSASSINADA A TRETOS PEL SEU MARIT A GRANADA». Aquest titular va encapçalar la portada de El País el 5 de setembre de 2014. El **dret a la vida** on hi és..? Aquest titular parla per si mateix.
- Article 5: El simple fet de posar-li la mà a sobre a una dona és **inhumà** i, per a ella, **degradant**. De tortures cruels en sap molt Josef Fritzl, del que parlo més endavant.
- Article 7: «Mateixa protecció», però realment hi ha total **protecció** per part de la justícia? Poso en evidència aquest fet, és a dir, la manca de protecció, i em recolzo amb el testimoni d'una de les dones que vaig entrevistar (apartat 6).
- Article 16: Deixant de banda exemples, citaré les paraules que un home podria dir-li a la seva parella com a mostra del que estic comentant: «Treballar? Mira, no em cabregis que... Tu deixa't de bogeries i posa't a cuinar, que per això ets una dona! més et val no oblidar-te'n de netejar.» **Mateixos drets al matrimoni** deien...

Com hem pogut comprovar, quan es tracta de violència de gènere, els drets humans no són més que un mite. I és aquí on m'agradaria ressaltar la importància de descobrir a les persones que encara s'estan formant com a tals, com són els alumnes dels centres, els seus drets i la importància de no vulnerar-los; motiu pel qual vaig plantejar que una part del meu treball de camp fos impartir una xerrada de conscienciació en alguns cursos i passar una enquesta per detectar possibles conductes de risc. Com pots denunciar la violació d'un dret que no saps que tens?

TREBALL DE CAMP

En aquest punt del treball us presento la part més pràctica d'aquest, part en la qual he pogut posar a prova els coneixements que he anat assolint durant la investigació i consolidar-los. Ha estat molt enriquidor i, tot i haver suposat tot un repte, estic satisfeta amb els resultats.

Ara podreu reviure la història de quatre dones, quatre lluitadores que van sobreviure la violència de gènere i han tingut l'amabilitat de compartir-ho amb mi, i, per tant, amb tots vosaltres. L'objectiu de les entrevistes era, principalment, conèixer la figura del maltractador a través de les seves víctimes. Totes les entrevistes van ser gravades, així doncs he reproduït totes i cadascuna de les paraules que van pronunciar.

6. Entrevistes dones maltractades

Començarem per la segona entrevista que vaig realitzar. La dona entrevistada és la meva mare, una odontòloga de 42 anys amb dos fills i actualment una parella estable.

1. Quan i com vas conèixer a la parella que et va infringir maltractament?

«El vaig conèixer al 95, quan em faltaven un parell de mesos per complir els 22 anys. Estava de festa i me'l van presentar. Una coneguda que estava en la porta de un dels locals on anàvem em va preguntar “t'agrada aquest noi?” i li vaig dir que sí, que estava bé, i llavors ens va presentar. Després ell se'm va apropar en un altre local en el que estàvem i em va començar a parlar aquella mateixa nit. Amb afalacs (“quins ulls més bonics que tens, quins llavis...” i clar, quan no estàs acostumada a aquest tipus de coses... i venint d'una persona sis anys més gran que tu, i que crida tant l'atenció amb els cabells tan llargs i els tatuatges... Doncs em va guanyar.»

2. Com es mostrava en parlar d'antigues relacions?

«La veritat és que en parlava molt, sobretot d'una dona amb la que s'havia casat i cap a la qual encara es dirigia com a “la meva dona”, tot i estar separats i estar sortint amb mi... Quan parlava d'altres relacions sempre deia que tothom li havia ferit i que ell mai no havia fet res. Totes les dones, segons deia, li havien tractat malament. Li havien enganyat, li havien abandonat... Era una víctima. També em va parlar del seu passat: dels problemes amb la seva família, quan es va tenir que independitzar, dels seus problemes amb les drogues... de tot, en teoria. El seu pare li fotia pallisses estimulades per la mare. Segons em va explicar, el pare fins i tot va intentar abusar d'una de les seves germanes (en té tres), i, segons diu, va abusar d'ell sexualment, cosa que no sé si creure. Ho explicava quan volia fer-se la víctima o, sobretot, quan volia trobar-li una justificació al seu alcoholisme. Quan li deia que si us continuava cuidant begut li deixaria, deia que tot era culpa del seu passat i meva per treballar.»

3. Quina imatge tenien la resta de la teva parella?

«Era un home encantador, un home súper divertit, enrotllat, i molt bon amic. Bon marit, millor pare. Sempre cuinava a casa, criava ell sol de dos fills... Ell ho donava tot pels demés, invitava a tothom... Però per la meua culpa va passar una depressió perquè jo treballava i ell havia de quedar-se amb els nens, i això, de cara a un home, no estava ben vist. Era molt masclista, però donava a entendre totalment el contrari.»

4. Abans que es produeixi el maltractament es produeixen una sèrie de senyals indicatives que alguna cosa no va bé. Tu en vas notar cap abans que comencés a maltractar-te explícitament?

«En aquell moment no, però si ho analitzes ara, fredament, el maltractament psicològic va ser des de el primer dia. Jo realment no valia res i sense ell no era ningú (no ho deia així, però em donava a entendre que sí). Confiava cegament en ell, i de fet, una manera de guanyar-me va ser... A veure, jo no buscava sexe, jo buscava passar-m'ho bé. Quan portàvem dos-tres setmanes sortint, la mateixa noia que ens va presentar em va dir «ui, aquest tio... no para de follar per allà... o sigui que quan se n'assabenti de que ets verge no voldrà res amb tu». Llavors el vaig agafar i li vaig dir que era verge i que tindria sexe amb mi quan a mi em donés la gana, però em va dir que no buscava això en mi. I un cop que els meus pares se'n van anar a Galícia i nosaltres portàvem un mes junts (era el dia del meu aniversari), sabia que estava sola a casa i em va demanar si podia venir, i li vaig dir que sí, però que no hi passaria res. Aquella nit ni em tocà. En aquell moment em va acabar de guanyar, perquè vaig pensar «una persona que m'estima pel que sóc, i no pel sexe i ja està». Al cap d'un any em va confessar que estava amb cinc dones més, que tampoc ho necessitava, i jo vaig seguir amb ell, no em preguntis per què.»

5. Si efectivament les vas notar aquestes senyals, per què no vas fer cas de les mateixes?

«Perquè no ho analitzes en aquell moment. Sempre li ho excuses i justifiques, busques el costat bo i penses que ets tu la que s'emparanoia. Ara ho penso i no ho entenc, amb la independència que he tingut sempre a l'hora de decidir i actuar... i tampoc era tan jove. Potser va ser la falta d'autoestima. Hi havia moments que ell tenia l'autoestima que necessitava, i a moments te la treia.»

6. Quan i com va començar a produir-se el maltractament?

«Psicològics sempre, físics... Jo estava embarassada de l'Axel, i tu eres molt petita. Estava en un bar de la plaça i va començar a parlar de «la seva dona», la gitana amb la que es casà. Llavors quan van arribar a casa li vaig dir «la pròxima vegada que parles de la teva ex com a 'la teva dona' davant meu, que és una falta de respecte, te'n vas a la merda», i em va donar un cop de cap. Em va deixar la cara destrossada.»

7. T'importaria descriure en què consistia el maltractament?

«De psicològics frases com 'tal persona és millor que tu' referint-se a drogadictes i a ties a les quals no m'hauria agradat semblar-me. 'Mira quins pits té aquesta, mira què bona que està l'altre..' Deixant-te malament, sobretot físicament, perquè mentalment no em podia atacar, anava directe al meu punt dèbil: 'Quins pits tan petits, com et penja tot, que grassa estàs o com t'has aprimat...'. O fins i tot 'Es que clar, sexualment no em dones el que necessito, per això em busco a altres.'»

Realment va aconseguir que pensés que la culpa era meva.

Sempre que m'ha maltractat físicament, sempre que m'he emportat cops, ha estat perquè li he enxampat fent alguna cosa dolenta. Reconec que a arribar un punt en que jo m'encarava. I ell era una persona a la qual si t'hi apropaves molt, et donava. La vegada que em va donar el cop de puny va ser quan li vaig enxampar tenint aquella conversació amb una dona per internet... Te'n recordes? Sabia que acabaria malament. Valent home.»

8. Després de l'agressió, quina era la seva actitud?

«Cap mirant al terra i fer-se la víctima. Existeix una excusa per a tot: els cops de cap perquè 'm'apropto massa, els busco', i els altres perquè ha tingut una infància molt dura o ha estat tota meva. I després un 't'estimo, ets la meva vida. Moriria sense tu.' No era gens afectuós, perquè clar, jo li feia fàstic, o almenys això comentava als bars.»

9. Quan temps va durar la relació?

«Disset llargs anys.»

10. En quin moment i per què vas començar a prendre consciència de que volies i podies acabar amb aquesta situació?

«Un anys abans de separar-me (2011), els divendres l'Axel sortia totes les tardes, tu t'anaves a la Nancy i ell estava sempre en el bar. Estava sola de les 16 a 19h fins que arribava el teu germà. Això em va fer pensar, perquè em vaig veure amb 38 anys, jo, que sempre he estat una persona alegre a la que li agrada sortir i relacionar-se, veient el Sàlvame quatre hores, fregant i netejant... i vaig pensar 'aquesta no sóc jo... això s'acaba'. M'havia abandonat a mi mateixa, a la vida. No pensava, no hi volia pensar. Realment no trobo cap altre explicació.»

11. Com acabes al final amb aquesta relació?

«Tenia data de caducitat perquè ja ho havia parlat amb l'Elena (la seva millor amiga) i li havia dit que ho faria després de fer el creuer, perquè abans volia parlar-ho amb vosaltres, els meus fills. L'Axel tenia clar que ho acceptaria, perquè cada dia em deia 'deixa a aquest fastigós', però em donava por que tu ho passessis malament. Però, sobretot, el que em va animar va ser un dia que tornàvem les dues de la perruqueria o de l'escola, que em vas dir: 'Mama, tu no estimes al papa.' i et vaig respondre 'no', i llavors em vas dir 'doncs deixa'l. Sé feliç'.

Aquell dia em vaig dir: 'S'ha acabat'.»

12. Què et va impedir fer-ho abans?

«Per un costat, sabia que no tenia on caure's mort si el deixava, i a més sabia que ho utilitzaria per posar-vos en contra meva i separar-vos de mi, tal i com va intentar. I em donava molta por que ho passéssiu malament, que no entenguéssiu les meves raons. Però jo no sabia moltes de les coses que us feia quan jo no hi era...»

13. Quin tipus d'ajuda vas rebre per part de la societat, tant pel que respecta a la justícia com a atenció psicològica i ajuts socials?

«Cap, perquè no en vaig demanar. Només vaig anar a informar-me'n quan em volia separar i em van dir que ell tenia drets*, però que havia de buscar-los i pagar-se un advocat. El meu advocat em va dir que si el meu marit pretenia tenir part del pis, que no podia per no haver tingut ingressos en aquells disset anys, però que podia demanar una pensió compensatòria, cosa que em semblava absolutament injusta, ja que tenia clar que els meus fills són meus i que no volia demanar res a ningú. A més, em va dir que si es posava 'farruco' podia donar-me un cop de cap contra la paret i denunciar-li per maltractament perquè no pogués demanar cap pensió compensatòria. Per suposat, era capaç de qualsevol cosa, ja que ell pretenia vendre el pis i quedar-se amb la meitat dels diners. Em sembla realment patètic que un home sigui capaç de deixar els seus fills al carrer per tal d'aconseguir diners.

Tampoc li ho explicava a ningú, i crec que és molt important quan et passa cap cosa, poder contar-ho, d'aquesta manera tens altres opinions i suport extern. I jo no ho explicava... no sé per què. Quan va passar tot sí que vaig buscar el suport d'amistats, que va ser l'únic que vaig tenir. Tampoc no vaig buscar ajuda judicial perquè sabia que si el denunciava el tindria que veure.»

14. Segueixes tenint cap tipus de contacte amb ell? Li segueixes tenint por?

«Cada 6-7 mesos envia un missatge per Facebook intentant fer pena.

No. La meua única por sempre ha estat que ho passéssiu malament o que em culpéssiu per haver-li deixat al carrer. Por física mai.»

15. Creus que són justes les lleis existents en Espanya respecte al maltractament?

«Crec que no, crec que haurien d'estudiar cada cas molt bé. I que un maltractador, una 'persona' que apallissa a la seva dona, i, sobretot, que toca als nens, no hauria de sortir de la presó mai de la vida. Un maltractador, per a mi, ho porta dins, i sempre serà un maltractador, estigui amb qui estigui. Per a mi és causa de cadena perpètua.»

La següent és una dona pensionista de 46 anys amb dos fills que està començant una relació amb un home, es tracta de Belén Espinosa Fernández.

1. Quan i com vas conèixer a la parella que et va infringir maltractament?

«Jo tenia 15 anys i el vaig conèixer per casualitat. Vaig anar a un ball i el vaig confondre d'esquenes i vam començar a parlar; Resulta que vivíem en el mateix barri i coneixíem a les mateixes persones, així que al dia següent ja vam començar a quedar... Ell tenia 19 anys.»

2. Com es mostrava en parlar d'antigues relacions?

«Mai no en parlava. Bueno, de vegades una mica per sobre, però sense detalls i sense donar gaire importància a l'assumpte.»

3. Quina imatge tenien la resta de la teva parella?

«Meravellós. La persona més fantàstica del món, i de cara a la resta érem la família perfecta, divina i feliç.»

4. Abans que es produeixi el maltractament es produeixen una sèrie de senyals indicatives que alguna cosa no va bé. Tu en vas notar cap abans que comencés a maltractar-te explícitament?

«No, res...»

5. Si efectivament les vas notar aquestes senyals, per què no vas fer cas de les mateixes? (Omesa)

6. Quan i com va començar a produir-se el maltractament?

«Mira, exactament no ho recordo... m'ho han comentat amigues meves que ho han viscut. La primera vegada jo encara no tenia al meu fill gran, que ara farà 23 anys. Em va donar una bufetada i em trencà el vestit. Jo això no ho recordava, però la meva amiga em va trucar al dia següent per preguntar-me què estava passant. Llavors em vaig enfadar i no vaig tornar a parlar amb ella, vam trencar la relació.»

7. T'importaria descriure en què consistia el maltractament?

«Des de insults, amenaces, empentes, bufetades, sacsejades... a violacions i pegar als meus fills. Al principi de tot això les actituds les veia normals, per exemple, no em podia posar segons quina roba, no podia parlar amb segons quines amigues... Perquè si parlava amb amigues era lesbiana, i si ho feia amb amics era una puta i anava buscant alguna cosa. Després va arribar una etapa en la que ja no ho veia tan normal, però tenia massa por, perquè m'amenaçava, sobretot amb els meus fills, sempre: 'I compte que els teus fills dormen aquí', 'i calladeta que els teus fills estan dormint'. I ja arribà, diguéssim, l'última part en què em vaig dir: 'mira, que sigui el que Déu vulgui, perquè així no es pot viure. Tinc por, sí, moltíssima por, però no puc estar així'. Es com si hagués viscut tres etapes.»

8. Després de l'agressió, quina era la seva actitud?

«Fer-se l'ofès, i com que a mi em donava per plorar, em fotia la culpa a mi.»

9. Quan temps va durar la relació?

«Doncs mira, des dels 15 anys fins als 43, quasi 28 anys.»

10. En quin moment i per què vas començar a prendre consciència de que volies i podies acabar amb aquesta situació?

«Doncs mira, va ser un moment molt puntual, perquè jo havia aguantat moltes coses, massa vaig aguantar-ne. Per exemple, jo li tenia tanta... no sé si es por, paüra... el que tu vulguis, busca el qualificatiu que vulguis, que pegava als meus fills i jo era incapaç de fer res. Es que em quedava paralizada. Una vegada el meu fill va trucar als Mossos d'Esquadra, que van venir a casa, perquè els estava pegant... I jo vaig ser incapaç de defensar el meu fill, com hauria d'haver fet, i em vaig posar de costat d'ell dient que allò no era veritat.

Però el detonant arribà un dia que ell pensava que estàvem sols a casa, llavors em va agafar del coll de la camisa, em va llençar al sofà i anava a donar-me una bufetada, però la meva mare (no sabíem que estava a casa) va agafar-li la mà. Aquell va ser el moment en què vaig reaccionar, l'únic moment en què vaig dir-me que allò havia d'acabar. Llavors li vaig dir: 'ara agafes i te'n vas.»

11. Com acabes al final amb aquesta relació?

«El vaig fer fora de casa. Era un dijous i ell pensava que era una ximpleria, així que se'n va anar, a treballar. Vaig arreglar tot el que vaig poder el divendres, ja que ell no estava perquè és camioner. Quan va obrir la porta tenia dues maletes fetes, i li vaig dir 'Ara te'n vas. Quan vulguis vens. Avises abans i reculls tot el que tu vulguis'. Se'n va anar relativament tranquil, potser perquè pensava que era un enuig de nena petita, però quan se'n va adonar que la cosa anava en serio i que no tornaria amb ell, començà l'assetjament: em seguia, em trucava, m'insultava, va estar 3-4 mesos en la porta del bar sota casa meva... Tot el que puguis imaginar. Fins fa uns quatre mesos, quan vaig començar a sortir amb aquest noi i ens va veure junts, em deixava el seu tràiler davant de casa perquè el veiés, però ell mai no es deixava veure. Volia deixar-me clar que estava allà, que no desapareixeria. El pitjor de tot va ser no saber on era. Va ser terrorisme psicològic durant tres anys.»

12. Què et va impedir fer-ho abans?

«Els meus fills. Tenia por que els fes mal, i quan es van fer grans tenia por que s'enfrontessin al seu pare. Llavors tenien 15 i 18 anys.

Les últimes paraules que li va dir el petit al seu pare van ser quan ell li va tocar l'espatlla i li va contestar: 'Si tornes a posar-li la mà a sobre a la meva mare, t'arrenco el cap.' Les úniques i últimes paraules que han tingut.»

13. Quin tipus d'ajuda vas rebre per part de la societat, tant pel que respecta a la justícia com a atenció psicològica i ajuts socials?

«Vaig anar als Mossos diversos cops al principi, a la finestreta (no a l'Atenció a la Dona, que és excel·lent). El primer cop em van preguntar que si era violència de gènere o violència domèstica...

No em sembla gens lògic que em preguntin això davant de tothom, i menys quan no en ten tens ni idea. Escolti, i jo què sé? Posa-li el nom que vostè vulgui. I també em deien que no donava el perfil de maltractada. I com és aquest perfil? Què haig d'anar amb sabatilles i una bata? O no saber parlar? Perquè no ho entenc.

L'Atenció a la Dóna és fabulosa i encantadora, però on vas a demanar el que vols i et prenen les dades... o posen a persones més professionals o el que hi estan millor que no diguin res.

En quant a atenció psicològica, rebo tractament psicològic i psiquiàtric, degut a la meva ansietat, trastorn del somni i amnèsia selectiva.»

14. Segueixes tenint cap tipus de contacte amb ell? Li segueixes tenint por?

«No, en absolut.»

15. Creus que són justes les lleis existents en Espanya respecte al maltractament?

«No. En principi haurien d'ésser més justes, perquè hi ha moltes denúncies de dones que són falses. I crec que haurien d'estudiar-se cas per cas, adaptar-se més a cada víctima, no ser tan generals. No utilitzar el mateix patró perquè no totes les situacions són les mateixes. Si és que s'ha format un grup especial per atendre aquest tipus de situacions, doncs que estigui ben format i sàpiguen tractar cada cas com és degut.»

A continuació us presento l'entrevista amb Rosa Graells, una gestora comercial de 45 anys amb un fill de 17, que va viure dues relacions basades en la violència de gènere, és per això que va respondre dos cops l'entrevista. Primerament ens explicarà la relació amb el pare del seu fill, i seguidament la seva història amb la que va ser la seva nova parella, un psicòpata.

1. Quan i com vas conèixer a la parella que et va infringir maltractament?

«Doncs mira, jo tenia 23 anys i el vaig conèixer a través d'una companya de treball, que em va invitar un cap de setmana a casa seva, i me'l va presentar. Ens el vam trobar pel carrer i el vam recollir amb el cotxe i vaig pensar que era molt simpàtic i guapo... Vam organitzar una sortida per agafar bolets i començarem a flirtejar, després va organitzar una aposta que vaig perdre i llavors m'invità a sopar i així...»

2. Com es mostrava en parlar d'antigues relacions?

«Només m'havia parlar d'una parella que havia tingut quan tenia quinze anys, però mai no parlava del tema.»

3. Quina imatge tenien la resta de la teva parella?

«Això és molt curiós, perquè una cosa és el que tu creus i una altra és el que acaba sent. La gent li recolzava i estimava molt, socialment era molt acceptat. De fet, una cosa que m'impacta és que era conegut amb el nom de 'l'esgarrifor', clar, aquí hi ha quelcom que no quadra... Però el que em sobta és que quan va passar tot allò, la majoria del poble va signar en favor seu.»

4. Abans que es produeixi el maltractament es produeixen una sèrie de senyals indicatives que alguna cosa no va bé. Tu en vas notar cap abans que comencés a maltractar-te explícitament?

«La veritat és que sí, hi havia certes actituds que no m'acabaven d'agradar. Per exemple, ell bevia i quan sortia de festa agafava una... i això no m'agradava gens; tenia canvis d'actitud molt sobtats i inclús en un parell d'ocasions, abans de casar-nos, em va dir que no es casaria amb mi, sobretot quan anava begut m'ho deia.»

5. Si efectivament les vas notar aquestes senyals, per què no vas fer cas de les mateixes?

«Perquè no ho vaig relacionar amb maltractament en aquell moment. Recordo que el primer cop que va aparèixer a casa begut li vaig dir que no m'agradava que ho fes, i em va dir que no ho feia habitualment, ho excusà. Tampoc me n'adonava que això podia portar a res més greu.»

6. Quan i com va començar a produir-se el maltractament?

«El primer cop més significatiu va ser quinze dies després de casar-nos, fins llavors va saber controlar-se.»

7. T'importaria descriure en què consistia el maltractament?

«A part de pegar-me, m'ofegava, m'amenaçava... Per exemple, de vegades agafava un ganivet i apagava el llum, em passava el ganivet per tot el cos, em deia que estava boja i altres coses que sóc

incapaç de recordar... La veritat és que tenia molta por. Un cop, quinze dies després de casar-nos, em va llençar unes claus i em va deixar les úniques marques que tinc.»

8. Després de l'agressió, quina era la seva actitud?

«Es posava a plorar (clar, veus a un home de metre noranta plorar i t'entra compassió) o em demanava perdó, no immediatament, però ho feia. Un cop em va enviar moltíssimes flors... És la persona que més flors m'ha regalat a la vida.»

9. Quan temps va durar la relació?

«Hi van haver com dues fases: la primera d'uns vuit mesos de relació i cinc de casats, després vaig imposar la demanda de separació i als tres mesos vam tornar perquè al jutjat em va dir que no sabia el que l'havia passat i que retirés la demanda.»

10. En quin moment i per què vas començar a prendre consciència de que volies i podies acabar amb aquesta situació?

«No, es que jo no prenc consciència. Se'm va acabar el contracte de treball que jo tenia, i no vaig buscar-ne cap altre perquè m'anava a casar, i vaig posar-me a donar classes de repàs a nois i noies de la ESO. Com que estava obsessionada amb que no podia explicar-ho a ningú i no hi volia pensar, em vaig centrar en tot això.

Em vaig adonar del que m'estava passant quan, un dia que anava en tren cap a casa, vaig comprar una revista qualsevol i hi havia un article sobre maltractadors, i va ser com rebre un impacte i dir 'ostres, això m'està passant a mi', era com si estiguessin descrivint el que estava passant-me. Perquè jo no era conscient de que estava essent maltractada. Llavors vaig trucar al telèfon d'ajuda que havia a l'article, amb moltíssima por, i la dona que va respondre em va dir una cosa que mai no oblidaré:

'tanto te quiero perrito, pero de pan bien poquito'. No recuerdo ben bé la conversa, però sí que jo no parava de repetir que ell m'estimava.»

11. Com acabes al final amb aquesta relació?

«Vaig acabar amb la relació perquè va estar a punt de matar-me. Jo estava embarassada, i ja era tot massa reiteratiu. Em deia que estava boja, que ningú em creuria... i havia una part de mi que arribà a dubtar de si el que estava vivint era real o no, vaig entrar en conflicte dubtant de mi mateixa. Així que vaig decidir comprar una gravadora per utilitzar-la el pròxim cop que passés quelcom, i així comprovar si realment m'ho estic inventant o no.

Un dia va arribar a casa begut (es passava els caps de setmana fora, vaig passar l'embaràs sola) i com que no em deixava dormir vaig decidir dormir en el sofà. Quan es va mig despertar, es va muntar una... impressionant. Va començar a insultar-me i dir-me coses, i, aprofitant un moment que va anar al lavabo, vaig encendre la gravadora i la vaig amagar. El que no sospitava era que quan sortís del lavabo portaria un pal i una cinta per lligar-me... i tot això va quedar gravat. Quan vaig poder escapar-me el vaig denunciar.»

12. Què et va impedir fer-ho abans?

«La por. Quinze dies abans que passés tot això, recordo que vaig agafar quatre bosses que tenia i me'n vaig anar per la nit, a les dotze. Jo no tenia diners (ell no em donava res, quan anava a pagar havia de demanar que m'ho apuntessin perquè ell era el que controlava els diners) i vaig pensar en fugir seguint les vies del tren, però estava embarassada de quasi sis mesos i al final vaig rebutjar la idea...»

13. Quin tipus d'ajuda vas rebre per part de la societat, tant pel que respecta a la justícia com a atenció psicològica i ajuts socials?

«Quan vaig anar a denunciar a la Guàrdia Civil no vaig tenir cap problema, em van atendre i recollir molt bé... El sargent va manar dues dones a detenir-lo, va dir que si un home li havia fet tot això a una dona, serien dues dones les que el detindrien. Sempre m'he sentit molt recolzada i he rebut molta ajuda per part de moltes persones.»

14. Segueixes tenint cap tipus de contacte amb ell? Li segueixes tenint por?

«Bueno, ara no, però els últims anys sí pel tema del meu fill. A ell no li van donar règim de visites i tenia una ordre d'allunyament, però quan el meu fill va complir 10 anys va voler saber qui era el seu pare i van tenir un breu període de relació, llavors vaig iniciar els tràmits de divorci.»

15. Creus que són justes les lleis existents en Espanya respecte al maltractament? (la respon a la següent entrevista)

Ara respondrà segons la seva segona relació, posterior a la que ens acaba d'explicar Rosa Graells.

1. Quan i com vas conèixer a la parella que et va infringir maltractament?

«Quan estava recuperant-me de l'anterior relació amb el pare del meu fill, havia passat un any ja, i em feia pànic sortir de casa i trobar-me'l (li donaren la condicional, però se la van treure quan va violar a una noia de les que van signar en favor seu... imagina't), vaig inscriure'm a un xat convençuda per una amiga meva. Com em va agradar, vaig decidir crear un xat en contra de la violència de gènere (deus estar pensant que era com anar cridant al llop) i s'hi apuntà un noi dient-me que la seva dona era alcohòlica i ell tenia la custòdia del fill, etc. I, tret haver passat tot allò, jo seguia essent molt confiada, i em va fer pena.»

2. Com es mostrava en parlar d'antigues relacions?

«Només em va parlar de la ex aquella que era alcohòlica, però res més.»

3. Quina imatge tenien la resta de la teva parella?

«No ho sé, mai no vaig conèixer els seus amics. Quan anàvem pel carrer i es trobava a algú jo continuava caminant, com si ens haguéssim trobat casualment, però no anéssim junts.»

4. Abans que es produeixi el maltractament es produeixen una sèrie de senyals indicatives que alguna cosa no va bé. Tu en vas notar cap abans que comencés a maltractar-te explícitament?

«Jo acostumava a escriure un diari, i recordo haver-hi escrit que aquest noi tenia coses que no m'agradaven gens, o que no m'acabava de creure-me'l. La veritat és que era súper afalagador i romàntic, i em deia coses com que m'aniria a viure amb ell i em donaria treball, i que tenia la carrera d'advocat i acabaria amb ell.»

5. Si efectivament les vas notar aquestes senyals, per què no vas fer cas de les mateixes?

«Com que havia passat pel que havia passat, em pensava que no eren més que suposicions meves, que m'havia tornat desconfiada.»

6. Quan i com va començar a produir-se el maltractament?

«Va ser abans d'anar-me a viure amb ell, a més, bestialment. M'havia pegat en la meva pròpia casa, però pegat, i tenia una habilitat que era fer-me sentir culpable. Llavors jo ho assumia com una cosa que jo mereixia, tota la meva obsessió era demostrar-li que jo canviaria. Em sentia molt, molt, malament.»

7. T'importaria descriure en què consistia el maltractament?

«Aquest anava a fer mal de veritat, tant psicològicament com físicament. Per exemple, em va obligar a escriure un correu als nois del xat dient-los que era una puta, que m'envaig al llit amb qualsevol i que no tenia clar quina classe de persona venia que era. M'obligà a explicar-li tot el meu passat, i a més escriure-ho, escriure tot el que havia fet amb homes. Segons ell això formava part del meu procés de creixement personal, deia que la meva condició ètica era ínfima i que ell m'educaria.

A més, ell tenia un programa amb el que podia llegir els meus e-mails, i em controlava amb un escàner de telèfon que registrava les meves conversacions telefòniques.

Al meu fill mai no el va tocar, però li deia que jo era una mentidera. Al seu fill el pegava brutalment, l'últim cop que ho vaig presenciar em vaig ficar pel mig i el vaig dir que si seguia el denunciaria, i em va dir: 'Si? Doncs ara tindràs un motiu per denunciar-me' i m'apallissà a mi. Realment vaig aprendre a no pensar, estava convençuda que si ho feia podria saber què pensava i em pegaria. Va arribar un punt en què escrivia a la paret del llit 'Siusplau, que algú m'ajudi'.»

8. Després de l'agressió, quina era la seva actitud?

«Mai no em demanava perdó com el pare del meu fill, al contrari, jo ho anava buscant.»

9. Quan temps va durar la relació?

«Quatre anys.»

10. En quin moment i per què vas començar a prendre consciència de que volies i podies acabar amb aquesta situació?

«Un any abans d'acabar amb la relació vaig decidir fugir, vaig recollir les meves coses i les vaig guardar al cotxe, però em va pillar. Llavors vaig comprendre que mai no podria escapar, perquè la que es va liar va ser...»

11. Com acabes al final amb aquesta relació?

«Doncs va ser un dia molt significatiu, un 8 de març, el Dia de la Dona. Se'n va anar un cap de setmana. Vaig seure davant la televisió i va sortir una dona en un d'aquests programes de "Telecinco" dient "Pues yo a mi marido lo dejé porque estaba harta de llevarle las zapatillas y el periódico al sofá", i vaig pensar que jo moriria per portar-li a algú les sabatilles i el periòdic al sofà, pagaria per tenir un home així. Vull dir, va ser el contrast el que em va xocar. Al dia següent vaig aixecar-me i obrir l'armari, i em va entrar un pànic terrible i em vaig tornar a ficar al llit... Vaig estar fent això tres hores, aixecant-me, obrint l'armari i ficant-me un altre cop al llit. Finalment, vaig decidir trucar a la meva germana, que no tenia ni idea d'on vivia ni de res, llavors li ho vaig explicar i em va dir que en una hora hi serien per recollir-me. Va venir amb la seva parella, sense demanar-me cap explicació ni preguntar-me res, i van recollir les meves coses i les ficaren al cotxe. El seu fill recordo que em va dir 'Rosa, si te'n vas et juro que em suïcido', llavors vaig cridar a una veïna i li vaig dir que el vigiléss, que jo me n'anava, i li vaig donar les claus. Llavors em va dir quelcom com 'Ja si... ja vaig escoltar crits ahir', i em va entrar una cosa... Ostres, ahir i sempre. En quatre anys has hagut d'escoltar crits, pallisses i de tot i mai no has dit res, podries haver fet alguna cosa, saps? Va ser realment xocant.

Llavors vaig marxar. I aquella nit que ell tronava, em va trucar dient que em denunciaria per la mala vida que els havia donat a ell i el seu fill, i vaig penjar el telèfon. Quan va tornar a trucar es posà la meva mare i li va dir 'el que li passa a la teva filla és que va tenir una parella que la maltractava i ara està molt susceptible..' i ma mare li penjà.»

12. Què et va impedir fer-ho abans?

«Li tenia complet i absolut pànic.»

13. Quin tipus d'ajuda vas rebre per part de la societat, tant pel que respecta a la justícia com a atenció psicològica i ajuts socials?

«Cap. Això ho saben molt poques persones... M'averkonyia reconèixer que m'havia passat dos cops el mateix.

Quan vaig tornar vaig posar-me en contacte amb Tamaia, i vaig demanar-los ajut. Em va salvar reconèixer que tenia un problema, no podia ser que m'hagués passat dos cops el mateix, no volia que em tornés a passar... Vaig agafar pànic als homes, veritable terror.»

14. Segueixes tenint cap tipus de contacte amb ell? Li segueixes tenint por?

«No. Ni vull tenir cap relació amb ell. I sí, al contrari que al pare del meu fill, li tinc molta por...»

15. Creus que són justes les lleis existents en Espanya respecte al maltractament?

«Quan va passar tot això no hi havia una llei com la que hi ha ara, llavors havies de demostrar que realment et maltractaven. Representava que la víctima era ell, no tu. Va ser als pocs mesos de passar-me a mi això, que una dona va sortir a la televisió denunciant el seu marit perquè aquest li pegava, i als pocs dies ell la va cremar viva a casa. A partir d'aquell moment, començaren a crear-se més associacions i coses d'aquestes relacionades amb la violència de gènere, perquè llavors no es parlava del tema com es fa ara. Què ha passat amb això? Clar, és molt difícil saber si les lleis són justes o no, perquè jo tinc la meva opinió respecte això, i és que també és veritat que hi ha moltes dones que menteixen, cosa que a mi em posa la pell de gallina... Perquè penso, si realment haguéssiu viscut quelcom així, primer, no ho explicariu d'aquesta manera, i, segon, no tindríeu els collons... es que no, si algun cop haguessis viscut una copsa així no hi jugaries. I hi ha dones que juguen amb això. En el meu cas, per exemple, com que no hi havia homicidi ni m'havia clavat cap ganivet, doncs el van condemnar només a dos anys de presó i a tres amb una ordre d'allunyament, que no va arribar a complir perquè era la seva primera condemna. Jo tampoc volia que estigués vint anys a la presó, a mi m'és igual, per molt que el condemnin o el jutge em doni a mi la raó, ningú em traurà el que he viscut. L'únic que volia era viure tranquil·la i ser feliç, poder anar sense por pel carrer. Crec que han canviat les lleis i ara són més dures respecte als maltractadors, i que és una feina molt dura la de esbrinar si realment hi ha hagut maltracte o no, hi ha casos molt evidents, però quan es tracta de psicològic és molt més difícil. I això no és una cosa que puguis quantificar. Però sí que estic d'acord amb que s'haurien de fer lleis més específiques, o al menys estudiar-se cada cas millor.

Una resposta judicial justa seria que la dona rebés un tractament específic per treballar l'autoestima i tot allò que l'ha motivat a implicar-se en una relació així. I per a l'home el mateix. Per a mi aquesta seria una aplicació justa de la llei.

És clar que el que tu a terme el maltracte fa mal, però també la víctima té molt de poder. S'estableix un vincle de poder. Ells són responsables del que fan, i nosaltres del que hem fet, també.»

Acabarem amb la primera persona que vaig tenir el plaer d'entrevistar, es tracta d'una dona vídua de 74 anys que sempre ha estat "mestressa de la llar" i té dues filles.

1. Quan i com vas conèixer a la parella que et va infringir maltractament?

«Doncs... el vaig conèixer amb disset anys en una festa, un "guateque" que se'n deia en aquells temps, i em va agradar. El vaig veure i em semblà bona persona. Vam començar a flirtejar i... bueno, en aquella època et prometies i et passaves "un porró" d'anys celebrant-t'ho.»

2. Com es mostrava en parlar d'antigues relacions?

«En parlava, però sense donar gaire importància a l'assumpte. En parlava bé, però era molt cregut, clar, era molt guapet... Érem tan joves que poques relacions havíem pogut tenir.»

3. Quina imatge tenien la resta de la teva parella?

«Una bellíssima persona. De cara a la resta érem el matrimoni ideal, perquè ell estava pel seu treball, era molt amable. Si algú li demanava un favor ell estava disposat a fer-ho... Ara bé, quan arribàvem a l'escala li canviava el xip, posava cara de gos i ja començava a pujar a casa malparlant. Perquè no va saber portar bé la seva vida. Com es veia amb inferioritat, doncs al carrer intentava donar la imatge que era molt mascle, però quan arribava a casa, com sabia que era una merda, parlant malament, doncs la pagava amb nosaltres. Com va perdre el treball, el negoci... (ho va perdre tot) doncs aquí era l'amo, aquí mortificava a tothom. De fet, un cop va intentar pegar a la meva filla petita, però la major i jo ens vam llençar a sobre i li vam donar, llavors va aprendre que ho tenia malament si les volia tocar a elles.»

4. Abans que es produeixi el maltractament es produeixen una sèrie de senyals indicatives que alguna cosa no va bé. Tu en vas notar cap abans que comencés a maltractar-te explícitament?

«No acabava de confiar en ell, era una mica raret... Però com sabia la seva situació a casa, ho atribuïa a això, al maltracte psicològic que patia per part de la seva mare. Més tard vaig comprendre que eren tal per qual, l'un tenia mala ombra i l'altre tenia mala llet, parlant clar. Vam trigar vuit anys a casar-nos i vaig pensar que seriem feliços i que em tractaria tan bé com jo a ell en no estar sota el domini de la seva mare, però no va ser així.»

5. Si efectivament les vas notar aquestes senyals, per què no vas fer cas de les mateixes?

«Clar, jo tenia llavors el meu xicot, amb mi no es portava tan malament com la meva mare (a part de en alguns detalls que justificava amb el tracte que ell rebia per part de la seva mare, equivocadament) i pensava que si ens casàvem ens aniria bé a ambdós. I la veritat és que em vaig aferrar a ell. Després em vaig adonar de què, com es diu vulgarment, la havia cagat de mig a mig.»

6. Quan i com va començar a produir-se el maltractament?

«Això no t'ho puc dir, perquè no és "ara i ja", això és de mica en mica: un dia una cosa, un dia una altra... i quan te'n vols adonar ja estas dins el cercle del maltractament. S'ha de prendre el seu temps, perquè si aquestes coses venen de cop l'allunyes de tu. Quan et veus en el ball, ja te n'adones que estàs contra les cordes.»

Jo em vaig veure en aquesta situació en una ocasió en que li vaig dir “ves-te'n i deixa'm” i em va contestar “no me n'aniré mai del teu costat, haig de martiritzar-te”. Així, tal com sona. I així ho va fer.»

7. T'importaria descriure en què consistia el maltractament?

«Un cop va arribar a cridar-me “Es que has de ser perfecta”, a ell només li interessava que li servís, cuinés, organitzés i preparés tot, que treballés mentre ell recollia els diners i se'ls patejava. Venia quan volia i feia el que li donava la gana.

Una vegada em va dir: “Has de tenir el dinar fet”, però quan li deia que no sempre venia a dinar, em va dir “Això a tu no t'importa. Tens la obligació de fer-me el dinar. Has de complir.” I si li preguntava què volia per dinar em cridava “es que també he de dir-te el que has de fer?”, i això li donava peu per queixar-se del que cuinava. Altres cops em deia “si te'n vas et trauré les filles”, i en aquells temps una dona no podia obrir la boca. També em deia coses que dies després negava haver-me dit, és a dir, la culpa era meva. De tot el que ocorria en aquesta casa la culpa era sempre meva. I vaig arribar a pensar “no estaré ben del cap”, vaig arribar a pensar que la culpa realment era meva. Els pocs cales que hi havia se'ls “patejava” ell solet en el bar i agafava “unes cogorces d'agafat i no et menegis”. Va començar a fer coses més series com talons sense fons i coses per l'estil i la cosa es va posar molt molt malament.

Quan bevia em tractava de qualsevol manera: em deia puta, em llançava tot el que tenia a mà... I una vegada em va aixecar la mà, i em vaig tornar, lògicament. No li vaig donar bé perquè Deu no va voler, perquè l'hauria pogut matar. No vaig tenir sort.

Després ja amb l'alcohol va caure malalt, i clar, si jo no el cuidava passaria a mans de la seva germana, i ja havia fet bastant per nosaltres... com per que jo li deixés anar tal joia. Tot i estar malalt, era maleducat i desagradable, buscava ofendre'm, però no tenia més remei que aguantar. Ho vaig passar molt malament, però em vaig conformar i el vaig ajudar en tot el que vaig poder mentre pensava “Tu te n'aniràs i jo em quedaré amb la consciència tranquil·la. Tu m'has pres el pel, m'has molestat, m'has ofès i maltractat... però jo estaré tranquil·la quan te'n vagis.”

Gràcies a Deu, i tret que quedi malament dir-ho, es va morir i em vaig quedar vertaderament en la glòria. A mi ara no em pillen ni amb un llaç. No vull un altre home ni regalat.

Vaig acabar fregant com una boja pels seus errors i estafes, per poder pagar els seus deutes, i això no li ho ho perdono. Tothom em diu que li he de perdonar, però ho sento, no penso fer-ho.

Jo ja estava tant desesperada que em deia 'si el mato, el mato. Les meves filles tenen a la seva tieta Juanita (la seva germana).

Quan ell es va posar tan malament va estar un anys ingressat fins que va morir. I vaig haver d'anar cada dia a l'hospital evangèlic perquè li havien tallat la cama i jo havia de donar-li el menjar, rentar-li (fins que em vaig cansar de què es posés "tendre" amb mi, ja m'entens...). Ho vaig passar molt malament, però al menys podia descansar tranquil·la a casa. Quan es va morir em vaig quedar en la glòria. No sé si ho he fet bé o malament, però he anat fent les coses a mesura que m'han anat arribant. Potser no m'he portat bé, però al menys no em picava la consciència. Va ser dolent, amb mi, a morir. L'únic que volia era enfonsar-me com fos. Però bueno, tothom em diu “ja ha passat, oblida-ho”. No puc. És impossible, no puc oblidar tot el mal que m'ha fet. I quan parlo d'ell em torno desagradable em torno grollera, però em dona la sensació què amb això, si pogués arribar-li,

em quedaria molt més satisfeta.

Ara me n'adono que vaig ser estúpida, més que això, per aguantar-li, per aguantar tant. Perquè realment era un ésser despreciable, amb mi. Sí, tindrà la seva base en com el tractà la seva mare, però tampoc la meva em va tractar bé i jo als meus fills mai no els he tractat així, ni al meu marit.»

8. Després de l'agressió, quina era la seva actitud?

«Cap. Quan se li passava feia com que res no havia passat. Però jo li deia “Quan em donis, dóna'm bé. Deixa'm al terra. Morta. No m'aixecaré a tornar-te el cop, però estigues alerta, perquè una nit d'aquestes et planxaré el cervell”.

Mai no em demanava perdó, la culpa sempre era meva.»

9. Quan temps va durar la relació?

«Van ser vuit anys de relació, i 26 de casats.»

10. En quin moment i per què vas començar a prendre consciència de que volies i podies acabar amb aquesta situació?

«Vaig decidir separar-me anys després de tenir a les meves filles, però no podia perquè econòmicament depenia d'ell. No solament jo, sinó les meves filles, i sabia que si me n'anava les perdria. Amb el caràcter que tenia... Què podia fer jo amb elles? Com hi estarien elles?»

11. Com acabes al final amb aquesta relació?

«Vaig passar com vaig poder, la veritat, fins que un dia em vaig armar de valor i li vaig dir que si em tornava a pegar, que em tornaria, però sota la manta. Que li donaria, però bé, i això li va frenar bastant. Però el vaig tenir que aguantar fins que es va morir.»

12. Què et va impedir fer-ho abans?

«Quina opció tenia? Cap. Perquè en aquells temps no hi havia lloc on deixar als nens («guarderies»*) i jo havia de treballar.

Vosaltres ara ho teniu molt més fàcil. La teva vida és teva i no hi ha ningú que te la trepitgi. Comet errors i accepta'ls, i d'ells aprèn. El que facis, ho fas tu, i no perquè ningú et digui que ho has de fer. Però clar... en els meus temps... la meva mare era de les antigues: “Aguanta't que els hi ha de pitjors”. Com pots imaginar, per part de la meva mare no vaig tenir cap recolzament, a més, ell li feia la pilota i s'estimaven molt. Tot i que ella sabia el que el meu marit em feia.

Només vaig fer tot això perquè volia tenir la consciència tranquil·la. Que jo mateixa no em pogués dir “podries haver-li ajudat i no ho vas fer”. Però jo no el volia ni regalat, i la meva venjança com a dona va ser dir-li “amb mi mai més”. Van ser anys que va estar a dieta per part meva.»

*He posat entre paréntesi i cometes *guarderies* perquè s'entengués el concepte al qual es volia referir, però no ho he volgut posar en el text perquè considero erroni aquest concepte. Els nens no es guarden.

13. Quin tipus d'ajuda vas rebre per part de la societat, tant pel que respecta a la justícia com a atenció psicològica i ajuts socials?

«Abans no podies ni preguntar ni demanar res, perquè res et donaven. Així com ara teniu centres i llocs d'ajuda, abans no... Recordo que un cop vaig anar a la psicòloga amb ell i em va preguntar “però vostè s'ha intentat suïcidar? I li vaig respondre “no, abans li trenco el cap a aquest”. Tot l'ajut que vaig rebre va ser per part de la seva germana, una dona meravellosa.»

14. (omesa)*

16. Creus que són justes les lleis existents en Espanya respecte al maltractament?

«D'això no en tinc ni idea, sincerament... però suposo que sempre es pot fer més i de millor manera. Però m'agradaria dir una cosa... que s'ajudi molt a les dones que es troben com jo. Hi ha molta gent gran, que diu: “Les parelles d'ara no aguanten gens”. Pot ser que sí, que les parelles d'ara no aguantin, però és preferible que no aguantin, que es separin, al que he hagut de viure jo. Un malestar continu a casa. No voler tornar a casa MEVA perquè era un martiri. El estar a casa, notar la clau en el pany i pensar “ui, ja és aquí”. Que s'enfadi per qualsevol cosa: perquè li has posat la forquilla en aquest costat i el volia en l'altre, perquè no has posat el pa sobre la taula... Qualsevol cosa. I per qualsevol cosa et muntava una de mil dimonis, cridant i tractant-te de qualsevol manera...»

6.1. Valoració de les entrevistes

M'agradaria comentar algunes similituds i diferències entre les diferents històries. Primer de tot, destacar les diferents maneres que han tingut les seves parelles de maltractar-les i atraure-les per a introduir-les dins la relació violenta. Cadascú d'ells, amb passats, personalitats i objectius diferents van aconseguir vincular emocionalment les seves dones i jugar amb la seva salut mental.

Hi ha hagut tres preguntes en què les quatre dones entrevistades van coincidir a l'hora de respondre. La primera és la que parla de la imatge que tenien la resta de la seva parella, totes quatre van respondre que eren considerats persones meravelloses, grans amics i persones i encara millors pares i marits. És una de les coses que volia demostrar amb la realització de les entrevistes, com ells mateixos creen una pròpia imatge totalment distorsionada que els proporciona seguretat i una disfressa que es trauen en trepitjar la porta de casa seva. (*consultar CD*)

També coincideixen en parlar de si n'eren, de conscients, de les senyals que començaven a indicar que s'acabaria produint un maltractament sistemàtic. Totes consideren que pensant-ho ara fredament eren bastant evidents, però que en el moment que es produïen no ho analitzaven d'aquesta manera o ho justificaven inconscientment. És per això que és molt important tenir una consciència prèvia de que la possibilitat d'acabar en una situació així és real i d'una sèrie d'actituds i situacions que ens indiquen que la relació amb una persona s'ha d'evitar.

Un altre aspecte en què coincideixen és que la justícia hauria d'ajustar-se més a cada cas. Les mesures haurien d'adaptar-se a cada cas tenint en compte el maltractament que ha tingut lloc, el tipus de relació establerta, la història viscuda, la personalitat d'ambdós, factors externs que han influït, etc. És cert que s'ha avançat moltíssim en els últims anys, però encara queda molt camí a recórrer.

6.2. Entrevista especialista

La següent entrevista va ser realitzada a Maria Rosa Tarrés, psicòloga clínica de CAID (Centre d'Atenció i Informació a la Dona). Porta exercint trenta anys, però només un a CAID, fins al moment havia estat exercint als serveis socials.

1. Quines senyals es poden detectar en el comportament d'un maltractador abans que aquest comenci a maltractar explícitament?

«Quan arribem a uns nivells de violència extrema hi ha una sèrie de fases (apartat..), si tenim consciència de la existència d'aquestes podem arribar a visualitzar les senyals que ens indiquen que es produirà una situació de violència.»

2. Com reacciona una dona davant els primers abusos i com hauria de reaccionar per evitar que aquests es repetissin?

«Això depèn molt de la situació que la víctima està vivint i de la consciència que té la víctima d'aquesta. Hi ha dones que saben que es troben en una relació de violència, però hi ha d'altres que no ho poden o no ho volen veure. Per exemple, una dona, dependència emocional de la qual és molt forta, reaccionarà de manera diferent a una altra que no té un vincle tan fort amb l'agressor.»

3. Què motiva a una dona maltractada a romandre en la relació?

«A més de per qüestions econòmiques i qüestions de pròpia seguretat i por (por a que l'agressor compleixi les seves amenaces, a que s'emporti als nens...), també i ha un component emocional molt important, que és la dependència emocional. Les dones que han estat maltractades tenen una mala imatge de si mateixes, aquesta baixa autoestima pot induir-la a tenir por a la soledat, a no trobar a ningú més, i prefereix estar amb el maltractador.»

4. Creus que hi ha dones que tendeixen a relacionar-se amb homes maltractadors? Quin perfil psicològic femení tendeix a caure més fàcilment en una relació de maltractament?

«Moltes persones es pensen que es falta de consciència i prou, però hi ha molt més darrera. Hi ha una sèrie de factors i vivències de la víctima que influeixen a que aquesta «necessiti» aquest tipus de relació. De vegades es deu al tipus de relació que han tingut amb el seu pare o la seva mare, per exemple.»

5. Creus que es possible la rehabilitació dels maltractadors? Coneixes cap cas?

«Sé que ara hi ha un servei en Barcelona que treballa molt aquest tema, que hi ha un programa per a ajudar-los i ajudar a les parelles. Crec que és molt difícil que una persona que ha estat maltractant durant anys es rehabiliti, que arribi a tenir una relació normal. Tot i això crec que potser, si el maltractador realment vol canviar, pot arribar a aconseguir-ho.»

6. A més de conductes d'agressió física, existeixen altres psicològiques, pots dir-nos algunes (Les que més atenen a CAID):?

«Sobretot xantatge emocional com ara *'si em deixes em suïcido'* o *'mataré als nens si m'abandones'*. També venen moltes dones que han estat desvaloritzades per les seves parelles *'no vals res sense mi'*, *'ets lletja i estàs grassa, no li agradaràs a ningú'*, *'ningú t'estima'*, etc.»

7. El maltractament físic és, sense dubte, major d'homes cap a dones que al revés, creus que es manté aquesta constant en el maltractament psicològic?

«No, crec que el maltractament psicològic es dona més de dones a homes que al revés, ja que és molt més subtil i no requereix força física ni deixa marques.»

8. Estàs d'acord amb el tractament jurídic i social que es fa oficialment amb el maltractament a Espanya?

«Segur que es pot millorar, és un tema delicat, però sí que hem avançat molt. Ara hi ha una sèrie de judicis ràpids que han facilitat molt les coses a les dones. Un greu problema que, potser, no ajuda a aquest avenç, és el nombre de denúncies falses o que es retiren, això fa que molts cops no es cregui a dones que sí que ho estan patint de veritat.»

9. T'agradaria afegir cap cosa que no hagi sortit en l'entrevista?

«No, bueno, que sí que estic d'acord amb això que has dit que s'hauria de treballar el tema des de les escoles i instituts. I per això et recolzo en el teu projecte del treball de les emocions i les relacions humanes.»

7. Xerrada

Quan vaig tenir l'enquesta preparada i les tutories assignades per a realitzar-les, se'm va ocórrer que, aprofitant que tenia disponibilitat de tota l'hora, podria realitzar una petita xerrada tractant alguns aspectes importants com ara la gelosia i fer una petita reflexió de conscienciació. A continuació us proporciono la xerrada que vaig donar que, si se'm permet, escriuré en castellà, ja que va ser en aquest idioma que la vaig realitzar.

“Antes de nada, muchas gracias por escucharme, realmente significa mucho para mi todo esto.”

Llavors em vaig presentar, els hi vaig donar l'enquesta, i quan van haver acabat tots, vaig començar la xerrada.

“Antes de empezar a hablar yo, me gustaría haceros tres preguntas i que participarais. Sé que puede daros vergüenza o incluso que puede llegar a pareceros incómodo, pero no tengáis miedo de eso, realmente me interesa vuestro punto de vista.

¿Cuántas personas de aquí tienen pareja?” Aquesta pregunta era més aviat per a fer-me una idea del panorama general i per “escalfar”, tot i obtenir diversos resultats en les diferents classes, en totes hi havia poques persones amb parella.

“Alguien sabría decirme qué son los celos o qué considera como tal?” Com era d'esperar, només puntualment alguna persona va aixecar el braç, així que vaig decidir preguntar a persones concretes que, amablement, em van respondre. Les respostes més abundants i interessants que vaig obtenir definien la gelosia com a inseguretats de la persona que la sent, per a perdre la teva parella i una manera de demostrar que t'importa, i enveja (perquè vols el que té una altra persona).

“¿Cuántos consideraríais los celos como algo romántico?” A aquesta qüestió la majoria van aixecar la mà, alguns justificant que si estimes a algú et fa ràbia que parli amb segons qui, i que si no t'importés o no estimessis l'altre persona això no passaria.

“Con lo que ahora os voy a decir no pretendo imponeros mi manera de pensar, sino daros una serie de herramientas (argumentos) para que podáis formar vuestra propia opinión. Antes de nada, es bueno que sepáis que los celos aparecieron cuando el hombre adoptó la posición bípeda (*aquí vaig aclarar el que era, en cas que algú no ho tingúés clar*), hecho que le dio un aire de superioridad. El hecho de que surgiesen cuando el ser humano empezó a sentirse superior frente a otras especies ya nos empieza a indicar algo negativo en los celos. Donde quiero ir a parar es que los celos no son equivalentes al amor, no son prueba de que le importes a alguien o que le quieras más. Los celos son un proceso mental, es decir, tienen lugar en el cerebro. Me explico: a partir de un suceso o detalles que vas viendo o simplemente te imaginas, porque todos sabemos que muchas veces nos ponemos celosos por cosas que no han pasado, empiezas a rumiar (es decir, a darle vueltas al tema asociándolo con cosas negativas) y desarrollas ese sentimiento de celos. Por ejemplo, ves a tu novio hablando con una chica y no paras de pensar en ello haciendo de esa situación algo muy grave y pensando cosas como “seguro que le gusta más que yo” o “seguro que están tonteando y me va a dejar”. Pero es que al cerebro solo le importa su amor propio, está programado para la propia supervivencia y bienestar. Entonces es donde entra el componente cultural, que tiene mucha fuerza.

La reacció de dolor y tristeza es propia de la condició humana, es normal sentir-la, pero existe la idea en la sociedad que dice que cuanto más te quiere una persona, más celosa es. Y que cuanto más desmedida es la reacció ante el detonante (ante la situación que le provoca los celos) desde lo más hondo del amor nace. Pero la realidad es distinta.

Leí una frase en un libro que me llamó mucho la atención, dice así: *“Los celos son la excusa perfecta del hombre, una explicación para la mujer, una justificación para la sociedad y un eximente para la justicia”*. Lo que nos está diciendo esta frase es que los celos nos sirven de excusa a la hora de actuar (por ejemplo, si quieres controlar a tu pareja); es una explicación para la persona que los recibe, por decirlo de alguna manera (“me ha prohibido hablar con mi amigo, pero es porque está celoso, me quiere”, como ejemplo también); que para la sociedad también supone una justificación de su manera de actuar y educarnos, y que es una excusa de la justicia para muchas veces no tener que actuar (de ello hablaremos ahora). Pero lo curioso es que en el CIS de la violencia de género, el principal factor que influye a que un hombre o una mujer maten a su pareja, son los celos.

“El ataque de los celos”, “los celos enfermizos”, “el crimen pasional”... son titulares de casos reales, son frases que definen asesinatos (normalmente de un hombre hacia una mujer) y el sosiego de una sociedad hipócrita reconfortada por ellos, que ha convertido en patología sus propios defectos para no tener que corregirlos (para que lo entendáis, es como si alguien te dice que eres muy borde con la gente, y en vez de pensar que quizá tiene razón y debes cambiarlo, dices “es que soy así”, dando a entender con ello que ni puedes, ni vas a cambiarlo) y mantener así la desigualdad.

Otra cosa de la que os quería hablar es el hecho de ver la violencia de género como algo aislado. Algo ajeno a nosotros, que no puede llegar a pasarnos, y todo porque los medios de comunicación tratan el tema de esta manera. Solo se publican los casos que más les interesan, los más jugosos, por decirlo de alguna manera. Cuando la realidad es que diariamente miles de mujeres son degradadas como personas y anuladas como tal. ¿Tenéis idea de la de personas a vuestro alrededor que pueden estar sufriendo algo así? No, no lo sabéis, pero es que yo tampoco. Porque ni nos dejan verlo, ni queremos verlo. Lo aceptamos como algo que ya pasaba cuando nacimos y que seguirá pasando cuando muramos. Es como el hambre en el mundo, siempre hemos sabido que hay personas en África que mueren de hambre, pero es algo que ha pasado siempre, ¿no?

Sabemos que hay cosas que están mal y que afectan a personas que, como no somos nosotros ni nuestros familiares ni amigos, las dejamos en un “bueno, yo no puedo hacer nada”. Pero eso es una mentira que nos sirve de auto-convicción, una excusa para no tener que hacer nada. Cuando una mujer sangra, la herida es de todos. Y la responsabilidad es de todos por el simple hecho de dejar que siga sucediendo. Siempre hemos considerado este tipo de problemas como “problemas de la sociedad”, pero una sociedad es un conjunto de individuos, por lo tanto, todos y cada uno de nosotros somos la sociedad.

Es responsabilidad y decisión de cada uno si seguir viviendo en la ignorancia, posición que es totalmente respetable si realmente es la que queréis adoptar, o luchar por lo que uno cree, por un mundo justo en el que merezca la pena vivir y no obviar el hecho de que haya mujeres y hombres que se debatan entre la vida y la muerte solo porque su pareja ha decidido que así sea. Puede que en otros temas sea una completa ignorante, puede no, seguramente, pero en este aspecto he decidido

quitarme el velo de los ojos, y eso es lo que me ha traído aquí hoy.

En definitiva, y como conclusión, quiero que os quedéis con esto: sea cual sea vuestra decisión y posición en este tema (y en cualquier otro), que sean las que vosotros realmente queréis. Sea cual sea vuestra opinión sobre esto, penséis lo que penséis, que sea porque vosotros habéis formado vuestra propia opinión y habéis decidido vivir de esa manera. Y si no queréis luchar por cambiar nada, si no queréis luchar por acabar con la violencia de género, que sea porque vosotros así lo habéis decidido, y no porque os han metido en la cabeza que no podéis hacerlo. Porque eso es mentira.

Si hay algo que queráis rebatirme, si opináis que no tengo razón en nada de lo que he dicho o si, simplemente, opináis lo mismo y queréis decírmelo, estáis en vuestro derecho y os escucho encantada.”

En finalitzar la xerrada hi van haver una sèrie d'intervencions molt interessants que ara comentaré. Una noia va comentar que, tot i traient-nos el vel dels ulls continuaríem sent gelosos. A això li vaig respondre que no necessàriament, a menys que així ho vulguis. Si obres els ulls i te n'adones que la gelosia no et proporciona res de positiu, pots arribar a deixar de ser-ho. Després d'aquesta intervenció una altra noia em va preguntar com podia deixar de ser gelosa, li vaig aconsellar que fes el que faig jo per a no ser-ho: “Quan començo a sentir gelosia per cap tonteria, el que faig es dir-me a mi mateixa que si una persona està sortint amb mi és per alguna raó, i que pensar que se n'anirà amb una altra o que ja no m'estima no farà sinó evitar que gaudeixi de la relació. Si es dóna el cas que m'enganya o em traeix, ja li faré cara a la situació”. L'última intervenció que vull comentar és la d'un noi que em va preguntar: “i com tens pensat acabar amb la violència de gènere?”, però el que li vaig respondre ho deixo en mans de l'apartat *Violència de gènere i societat*.

8. Valoració de les enquestes: resultats estadístics i anàlisi

A continuació presentaré els resultats de les enquestes realitzades a alumnes de l'Institut Santa Eulàlia (de quart de la ESO a segon de Batxillerat) amb l'objectiu de detectar conductes de risc, i l'anàlisi d'aquests. Per fer-ho, he elaborat dos gràfics per cada qüestió de l'enquesta, un que mostra els resultats segons el sexe dels enquestats, i un altre segons la nacionalitat dels seus pares (amb la idea de comprovar si l'origen cultural dels pares pot ser un factor que influeix en les concepcions i comportaments dels seus fills). He triat aquestes dues variants perquè són les que considero que influeixen més en una persona quan es tracta de la seva mentalitat en aquest camp.

Aquests resultats, a més, ens indicaran si realment aquests dos factors influeixen, com he cregut, o no en les respostes obtingudes. En cada apartat *a* veurem el gràfic segons el sexe de l'enquestat i en el *b* segons la nacionalitat dels seus pares.

ENQUESTA

Sexe	
Noi	<input type="checkbox"/>
Noia	<input type="checkbox"/>
Edat	-----
Nacionalitat	-----
Nacionalitat dels teus pares	-----

Quines de les següents actituds dirigides cap a una altra persona NO consideres maltractament:

- Dir-li que no té cap valor.
- Fer-li sentir por.
- Insultar-la.
- Controlar les seves relacions amb altres persones.
- Intentar que no vegi els seus amics.
- Controlar tot el que fa.
- Dir-li quina roba ha de portar.

Senyala amb una creu les afirmacions que creguis certes:

- La violència que es produeix dins l'àmbit domèstic és assumpte de la família i no ha de sortir d'allà.
- Un bon pare ha de fer saber a la resta de la família qui és el que mana.
- Quan una dona és agredida pel seu marit, alguna cosa haurà fet ella per a provocar-lo.
- Si una dona és maltractada per la seva parella i no l'abandona serà perquè no li desagrada del tot aquella situació.
- Els homes no han de plorar.
- És correcte amenaçar de vegades per a deixar clar qui és el que mana.
- Està justificat agredir a algú que t'ha pres una cosa que era teva.
- Si la resta sap el que sents et faran mal.
- Si demanes ajuda la resta pensaran que no vals res.
- Per a tenir una bona relació de parella cal que l'home sigui una mica superior a la dona (en edat, en els diners que guanya...)
- La gelosia és una expressió d'amor.

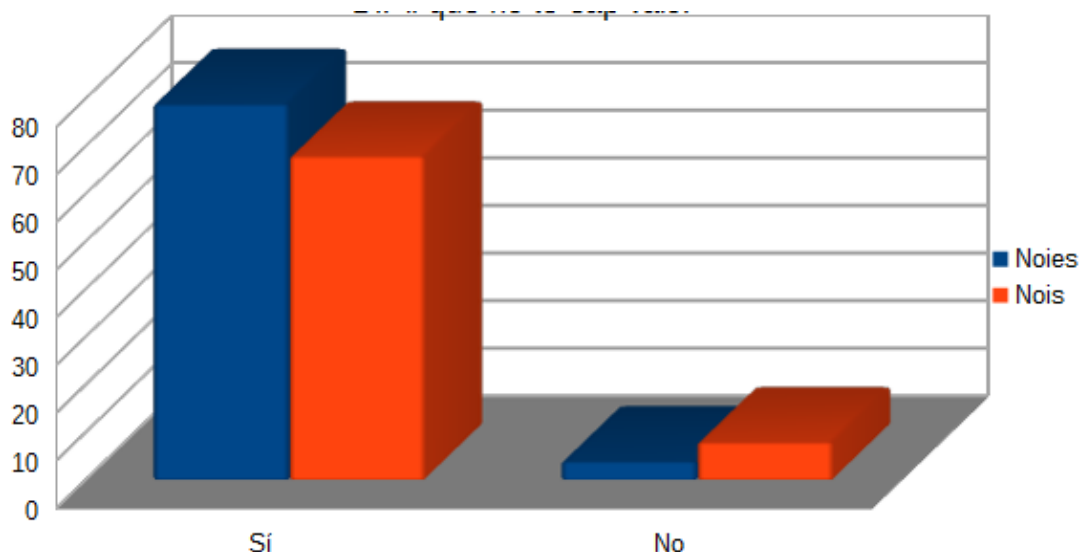
Qui creus que té la culpa o responsabilitat de que la violència de gènere succeeixi?

L'agressor

La víctima

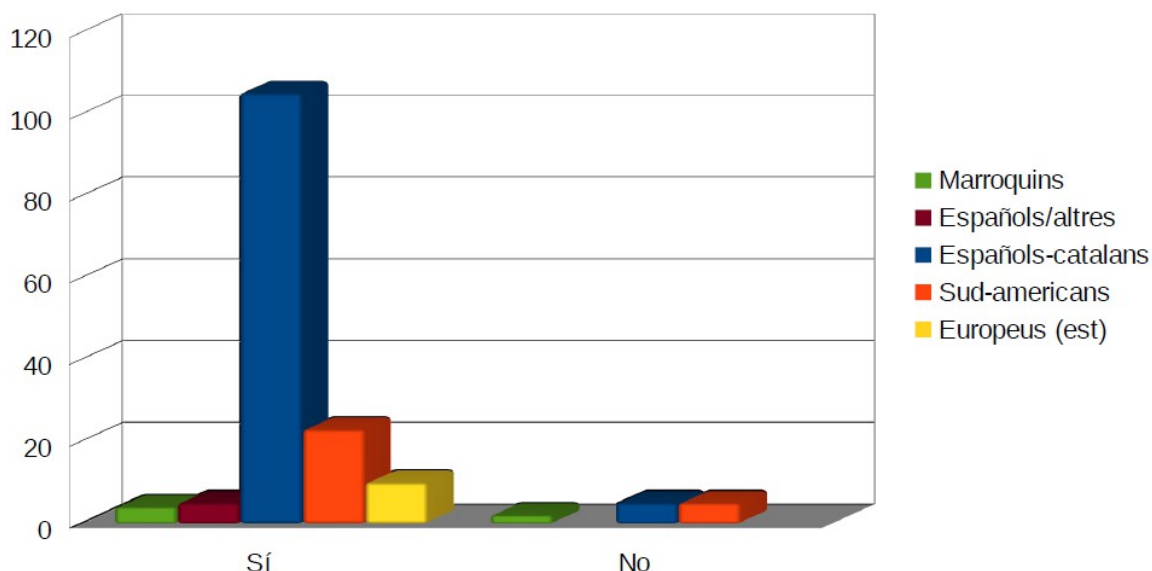
Ambdós

1. Dir-li que no té cap valor



a) Com era d'esperar, la majoria de l'alumnat enquestat considera que dir a una persona que no té cap valor és una manera de maltractar-la. Tot i que, com podem observar, una petita part considera que no ho és, fet que hem de destacar, ja que menysprear a una persona és una de les principals manifestacions del maltractament psicològic i un dels més habituals en tots els àmbits (com ara l'assetjament escolar). A més, podem ressaltar el fet que una majoria significativa són nois.

Cal esmentar que aquesta forma de maltractament és una «tècnica» utilitzada com a mecanisme per sobreposar-se als demés, una manera de crear una barrera fent-se considerar superior per pal·liar la pròpia inseguretats i el pensament de que no s'és suficientment bo (en la majoria de casos, no tots... Poden haver-hi motius diversos).

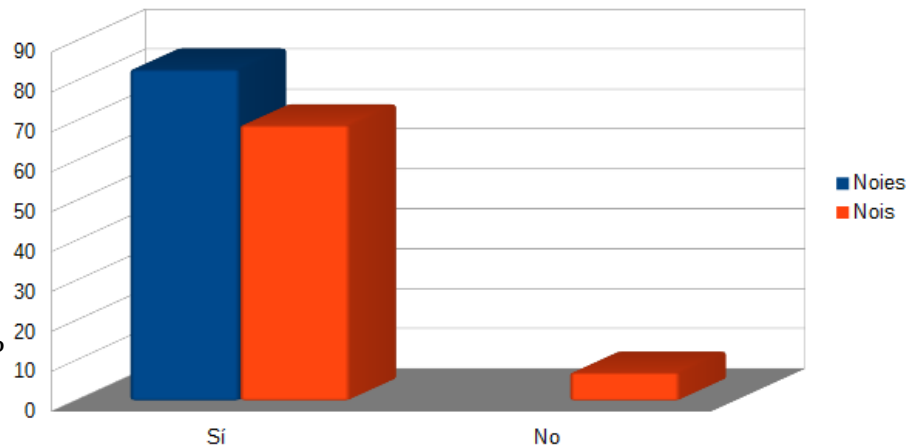


b) Com podem observar, la part dels enquestats que consideren que sí és maltractament i la que no, tenint en compte ara la nacionalitat dels seus pares, estan bastant equilibrades, considero que en aquest aspecte no hi influeix la cultura, sinó que és més aviat una

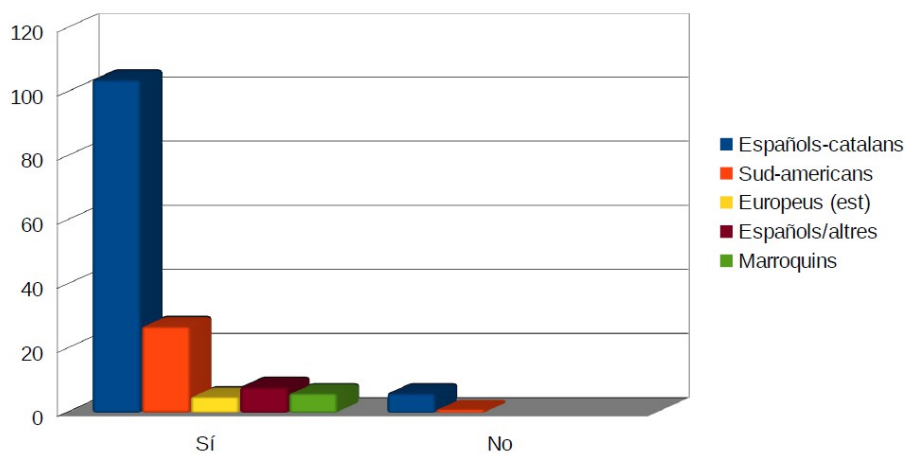
falta de consciència de fins a quin punt poden arribar a ferir les nostres paraules, o inclús un mecanisme per a ressaltar la pròpia importància i, així, emmascarar la visió que es té d'un mateix com a ésser insignificant davant el món.

2. Fer-li sentir por

a) Com podem observar, la gran majoria dels enquestats considera que fer sentir por a algú és una forma de maltractament, però trobem que totes les persones que consideren que no ho és, són nois. A què pot ser degut això? Doncs bé, com explico a l'apartat cinc, la cultura proporciona a l'home la violència com a eina possible per a utilitzar en cas que ho necessiti (criteri a escollir individualment). Li fa creure que per arribar a ésser reconegut i destacar en qualsevol àmbit és fer-se respectar, i per aconseguir-ho una manera de fer-ho és tenir atemorida a la resta (se'm ve a la ment una situació molt similar a aquesta pròpia d'animals salvatges com el lleó).

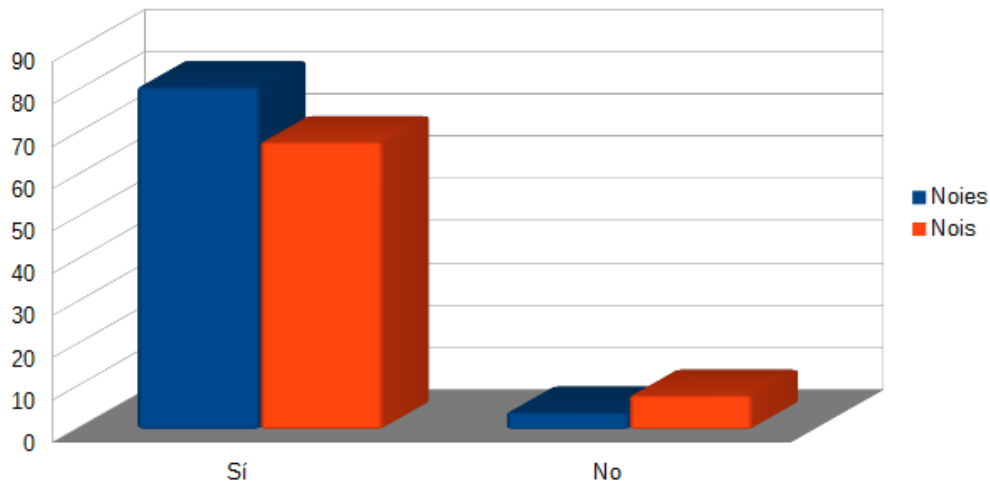


Per la meua experiència, opino que aquest fet, sobretot a l'institut, es dóna entre persones del mateix sexe (generalment entre nois, però no necessàriament) i no com a manifestació de la violència de gènere.



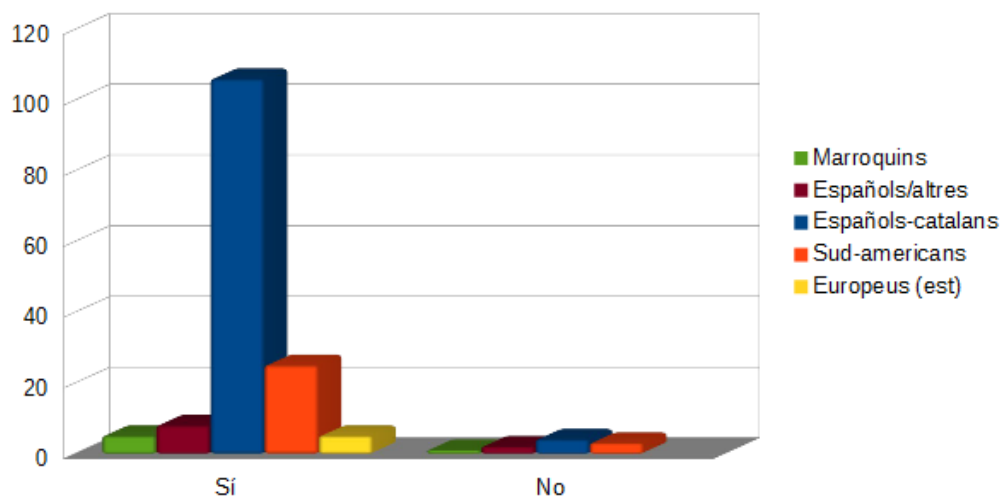
b) Com podem observar, es tracta d'una petita part d'espanyols, i d'una «quasi insignificant» de sud-americans, la que pensa que no és maltractament fer sentir por. Tret la gravetat que sigui una realitat el fet que hi hagi persones que no siguin conscients de les seves conseqüències psicològiques, aquests resultats no són gaire preocupants.

3. Insultar-la.



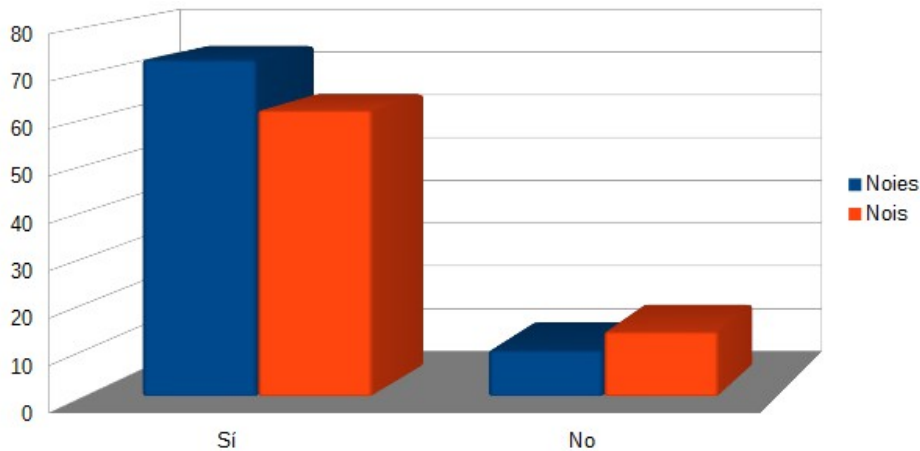
a) En aquest gràfic podem veure representada una situació molt similar a la de la qüestió anterior. Per tant, l'explicació és molt similar: Insultar podríem englobar-lo com a recurs per fer sentir por i/o imposar-se. La diferència respecte a l'anterior, però, és que en aquest cas hi ha presència de noies que pensen que insultar no es pot considerar maltractament.

El fet de fer-ho, insultar, és un acte molt normalitzat i mediatitzat (constantment a la televisió i a les pel·lícules en general apareixen situacions com aquesta). No és difícil, llavors, de comprendre per què la població en general no ho veu com una cosa greu comparable al maltractament que apareix a les notícies.



b) Podem veure com, excepte d'Europeus, alumnes de totes les nacionalitats en pensen que no és maltractament. Però aquesta afirmació s'extén a molts àmbits, no només a la violència de gènere, com a tema que ens ocupa, i, com hem comentat al gràfic anterior, insultar és un recurs molt normalitzat. Per tant, podem concloure que la nacionalitat no influeix en aquest cas.

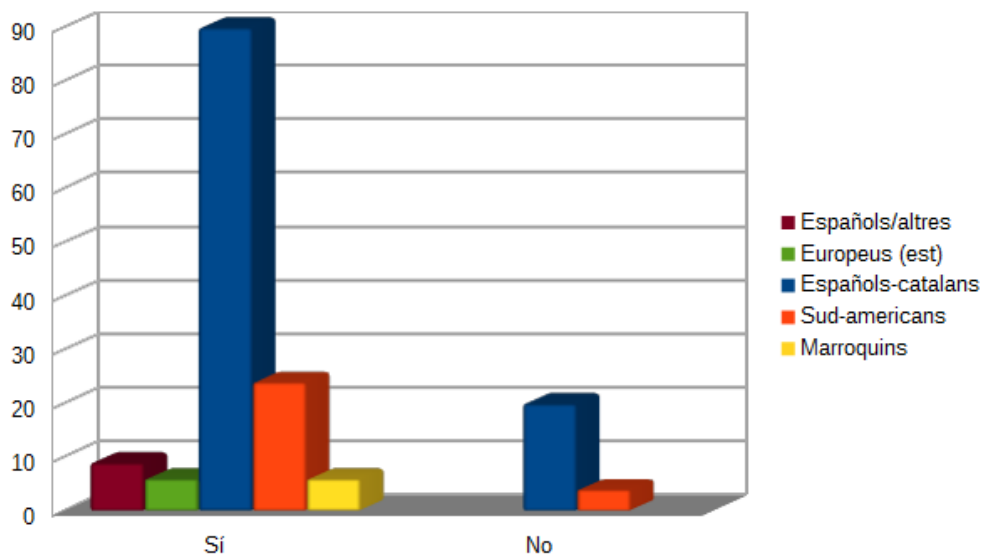
4. Controlar les seves relacions amb altres persones.



a) Com mostra el gràfic, aproximadament un terç dels nois, i un quart de les noies pensen que el control sobre una altra persona no és maltractament. Aquests resultats realment m'han sorprès. No esperava que haguessin persones que veuen amb normalitat el fet de controlar les relacions amb altres persones (es sobreentén que es tracta de relacions de parella).

Aquest fet està estretament relacionat amb la gelosia. Vigilar amb qui es relaciona la teva parella és una manera de «protegir-la», de «preocupar-te» per ella perquè tu saps què i qui li convé. Només vols «el millor» per a ella, no hi ha res de dolent en això, oi?

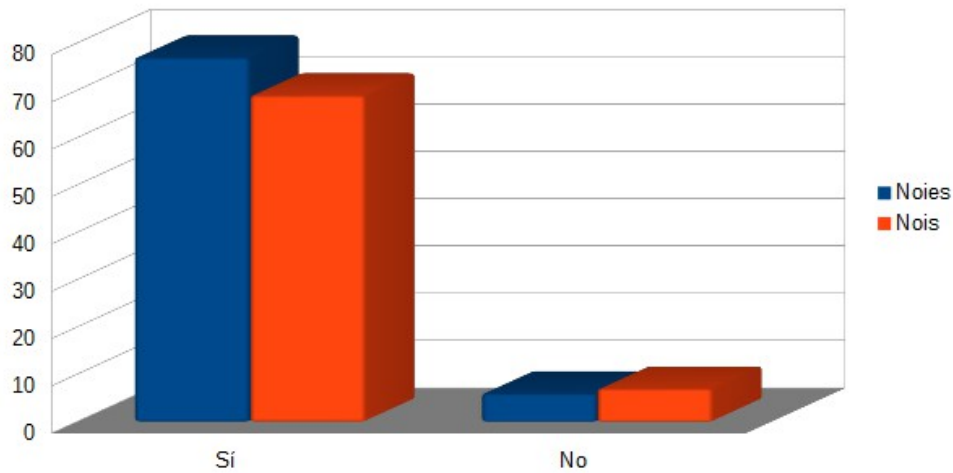
Doncs bé, aquesta mentalitat és una de les moltes que hem d'aconseguir canviar si volem eradicar la violència de gènere.



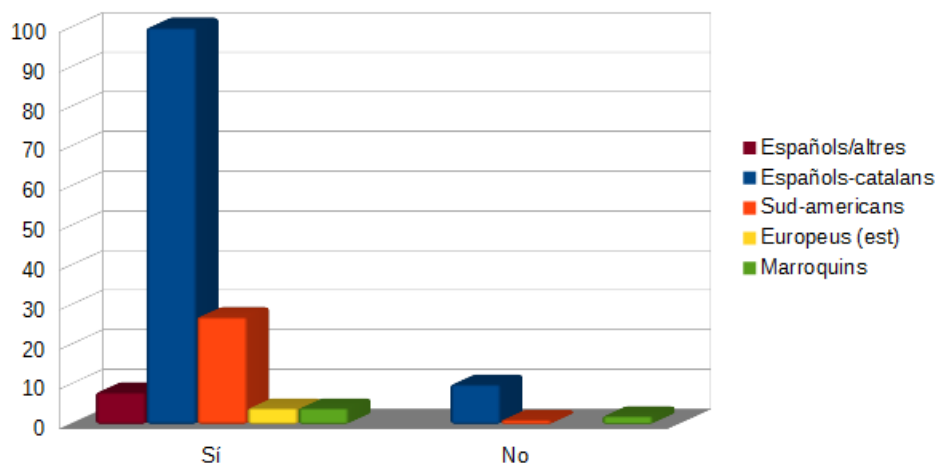
b) Tal i com ens indica el gràfic, només persones pares dels quals són espanyols o sud-americans pensen que no es pot relacionar el fet de controlar les relacions que estableix la teva parella amb maltractament. Crec que, potser si es considera la

qüestió com al control de les relacions que els teus fills tindrien o els amics amb els que anirien, la nacionalitat sí que hi influeix. La resposta d'aquesta pregunta dependrà de quin paper adopti el pare de família en cada cultura i/o el valor que se li doni a la protecció dels fills (això també dependrà de la zona on hagin crescut els pares i si aquesta era o no perillosa).

5. Intentar que no vegi els seus amics.

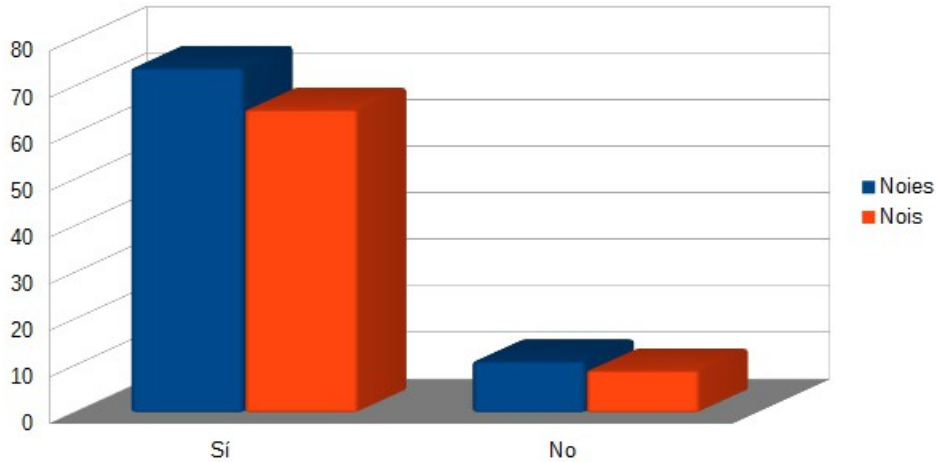


a) Un cop més, els resultats m'han sorprès. No es tracta d'un nombre elevat de persones les que pensen que aquest és un acte que no es relaciona amb el maltractament, però sóc incapaç de trobar una explicació relativament lògica que justifiqui el pensament que evitar que la teva parella vegi els seus amics sigui normal. Potser saben que aquest aïllament no és correcte, però no ho relacionen amb el maltractament, perquè no són conscients de les conseqüències psicològiques d'aïllar una persona. És per això que és tant important la conscienciació (apartat...).



b) Com se'ns mostra, hi ha la presència (molt escassa) de totes les nacionalitats excepte de l'Europa de l'Est. En aquest cas, també ens podem recolzar en el gràfic anterior referit al sexe. La nacionalitat no hi influeix gaire, ja que el problema no és qüestió dels valors d'una determinada cultura, sinó que radica en la manca de consciència.

6. Controlar tot el que fa.

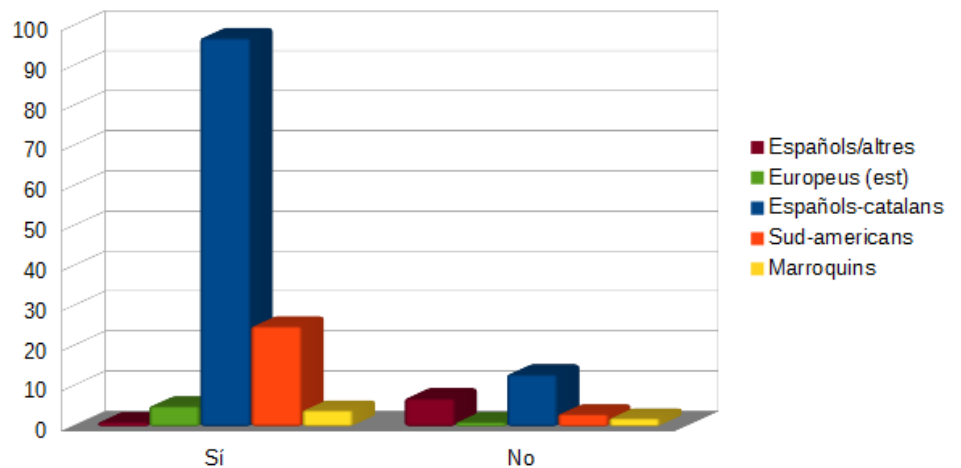


a) Com ens mostra el gràfic, tot i haver-hi una gran majoria que creu que controlar tot el que fa una persona (aquí també sobreentenenem que es tracta de la teva parella) és maltractament, una part significant de persones, més noies que nois, no ho consideren maltractament.

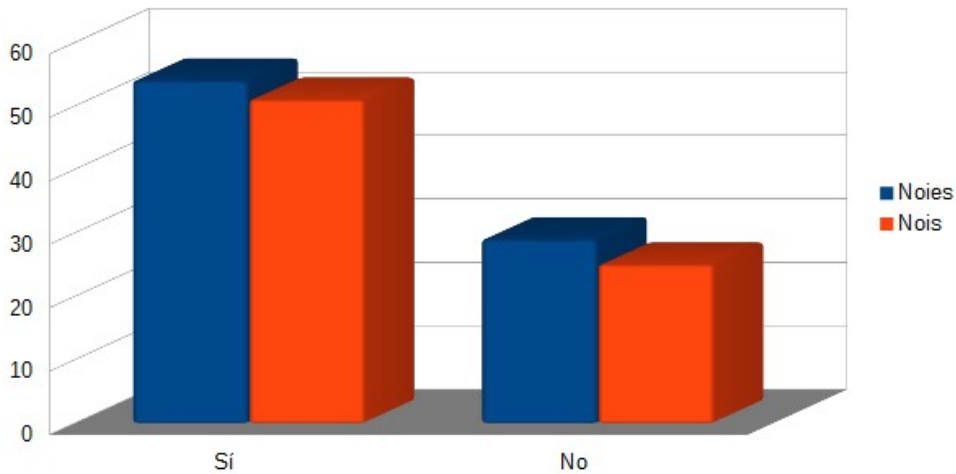
Tornem al cas del control de les relacions de parella, aquest control es considera una forma de protegir-la i mostrar-li que t'importa (un cop més, erròniament). El fet que hi hagi una majoria femenina pot ser degut a tres factors: el primer és el tòpic absurd que els homes són més infidels que les dones i la necessitat d'evitar aquesta situació controlant-lo. Una altre és la romanització que s'han encarregat de dur a terme la literatura romàntica i el cinema del mateix caire de la gelosia (estretament relacionada amb la gelosia, com hem esmentat abans).

La mentalitat basada en què si estàs amb una persona, aquesta ha de convertir-se en la teva vida, al voltant de la qual ha de girar la seva, compartint-ho tot sense cap tipus de llibertat personal seria el tercer factor que considero que hi influeix.

b) En la part d'alumnes que consideren que controlar tot el que fa l'altre persona no és maltractament, hi ha persones de totes les nacionalitats, això vol dir que la nacionalitat no intervé en aquest aspecte o que aquest és un fet normalitzat a totes elles.



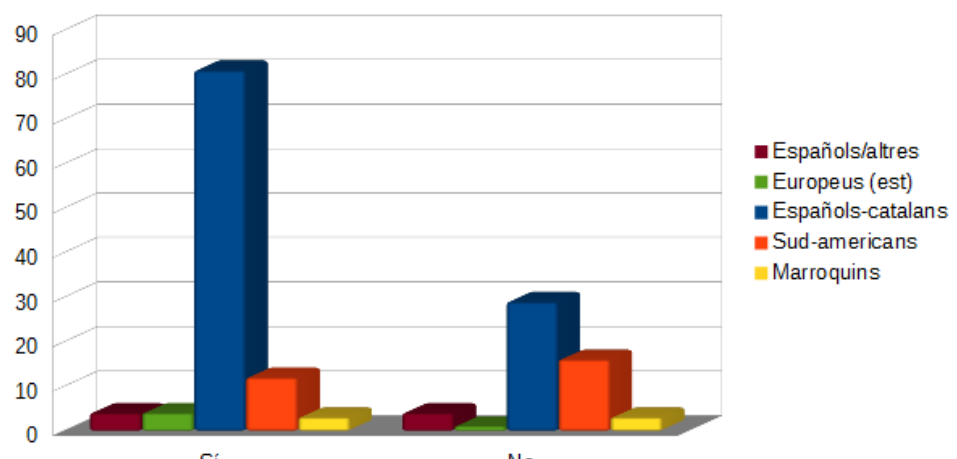
7. Dir-li quina roba ha de portar



b) Estic completament impressionada (en el més negatiu dels sentits). Aquest gràfic reflexa com la meitat dels alumnes enquestats, d'entre ambdòs sexes, pensa que dir-li a la teva parella com ha de vestir no és maltractament.

En els últims anys la manera de vestir (la moda) ha guanyat molta importància entre la joventut, tant estèticament com a mètode de mantenir un cert «estatus social». Situació que es dóna molt a l'institut. Potser aquesta és l'explicació que justifica aquests resultats, la interpretació que dir-li a algú com ha de vestir no és més que una mena de «recomanació inofensiva», i no una privació de la llibertat individual d'expressió personal.

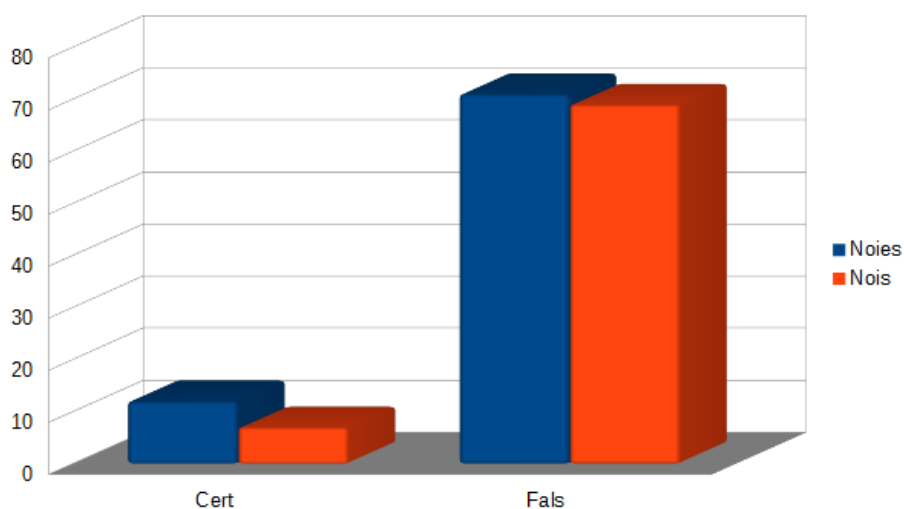
b) Seguint la línia del que he esmentat en el gràfic anterior basat en el sexe dels enquestats, probablement aquesta afirmació no sigui considerada més que una qüestió de moda i estètica, però, en aquest cas, vull comentar un aspecte que demostra que la



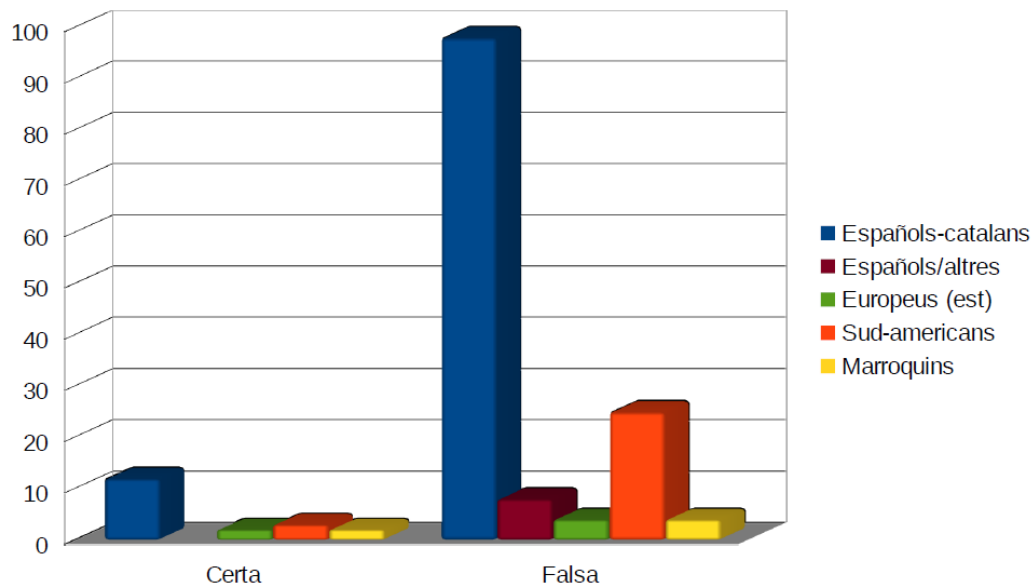
nacionalitat sí que hi té a veure amb els resultats obtinguts: per una part, vull destacar que la meitat dels alumnes de pares marroquins han marcat que no és maltractament, fet que pot ser degut a la concepció que tenen de la llibertat individual de la dona. Existeix un codi, conegut com a «*hiyab*» que regeix com ha de vestir una dona practicant de la religió islàmica. Aquest codi estableix que aquesta ha de cobrir-se la major part del cos.

A continuació, presentaré els resultats del segon bloc de l'enquesta, en què l'alumnat havia de marcar amb una creu quines afirmacions creu certes:

1. «La violència que es produeix dins l'àmbit domèstic és assumpte de la família i no ha de sortir d'allà.»



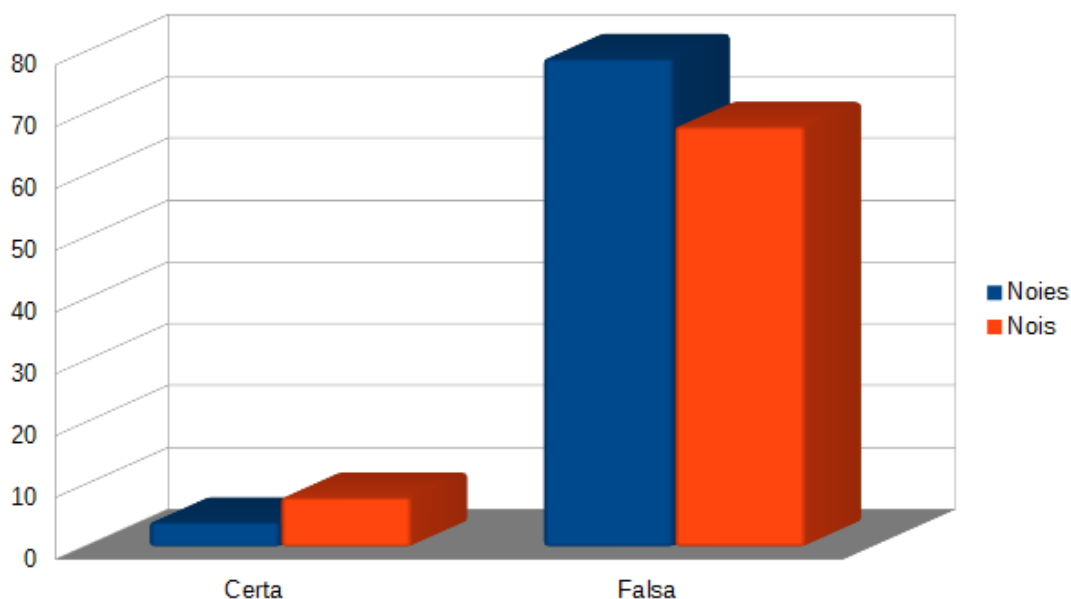
a) He d'admetre que aquests resultats també m'han sorprès negativament. Com podem observar, es tracta d'una gran majoria la que pensa que la violència domèstica no s'ha d'ocultar, no ha de romandre dins la «llar»*. Però hi ha un nombre considerable d'alumnes, gairebé el doble de nois que de noies, que creu que aquest tipus de violència és un assumpte privat, exclusivament familiar. Podríem explicar aquest fet amb la realitat: molts pares utilitzen l'agressió física (per «lleugera» que sigui) com a recurs per educar. I els nens/es creixen amb la creença que això és una cosa normal, que només implica a la família. Aquesta realment em preocupa. Cap tipus de violència hauria de veure's com una situació normal o habitual. Cap persona hauria de créixer en un ambient que no fos fonamentat en l'amor i l'afecte.



b) Aquests resultats ens mostren com una petita part dels alumnes, dins de cada nacionalitat (exceptuant els alumnes que presenten un pare de cada nacionalitat), troben certa aquesta afirmació. Com he esmentat en l'altre gràfic, és preocupant la presència d'aquesta mentalitat en cap adolescent (independentment de la nacionalitat), per la seva seguretat i la de les seves futures generacions. Si una persona considera que la violència domèstica ha de romandre on es produeix, el més probable (no amb tota seguretat) aquesta pateix alguna de les seves manifestacions a casa. Aquests valors s'integren en ella, perquè s'està formant i desenvolupant com a persona. I aquests tindran influència en el comportament i actitud de la persona, en com es relacioni amb la resta de persones.

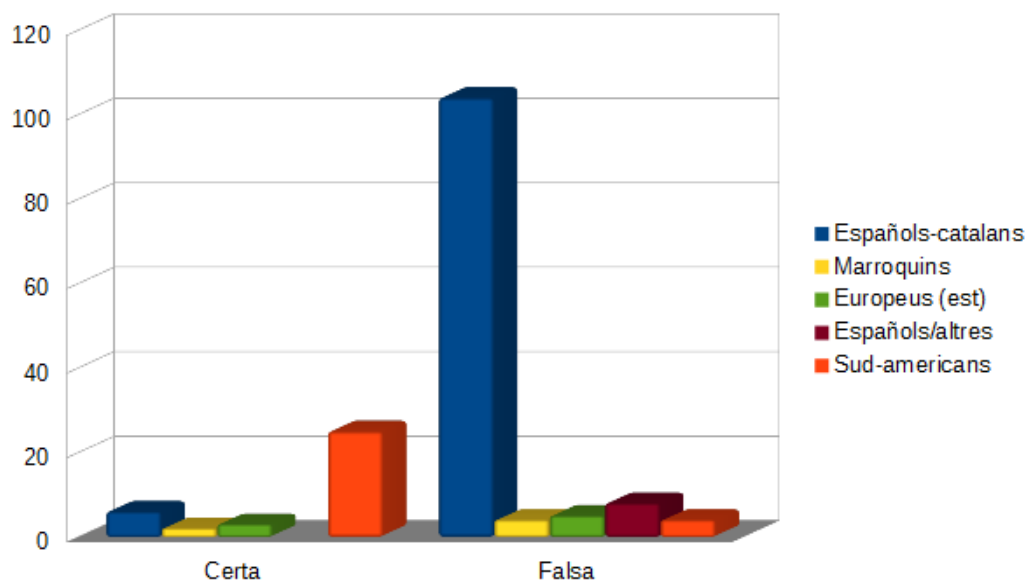
2. “Un bon pare ha de fer saber a la resta de la família qui és el que mana.”

a) Com podem comprovar, una majoria significativa no recolza la creença que el pare ha d'imposar-se sobre la resta de la família. Aquests resultats m'han trencat els esquemes de manera positiva. Realment em preocupava obtenir-ne la inversa. Tot i així, hi ha una petita



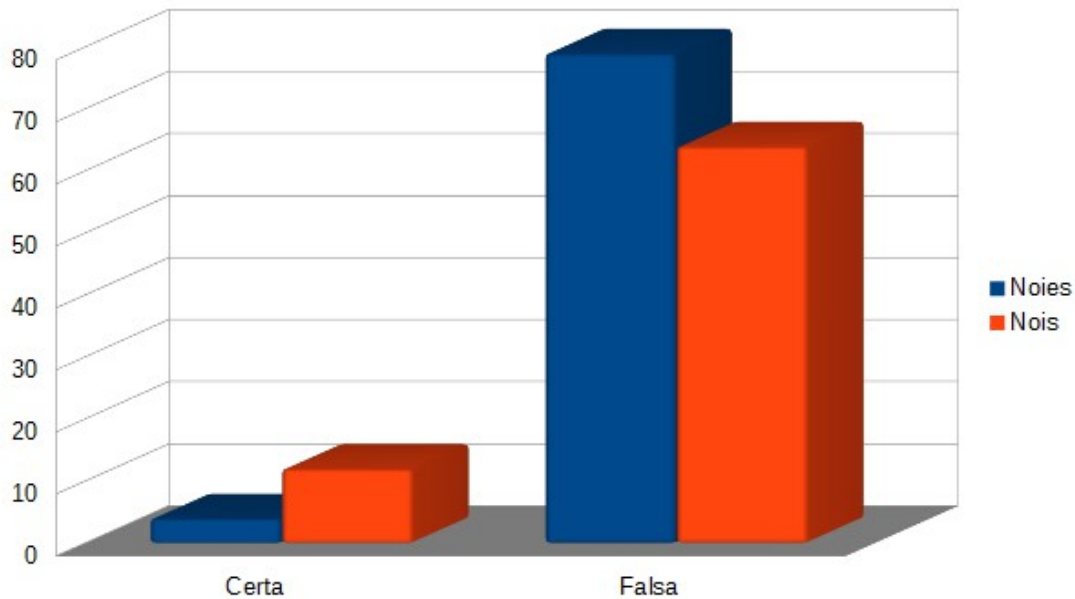
part que no pensa així. Sorprenentment, més de la meitat són noies. Aquest fet sí que és alarmant, perquè si aquestes noies, que el dia de demà seran dones i tindran una parella, mantenen aquesta idea, serà més fàcil que s'estableixi una relació desigual o que acceptin que el pare del seus fills s'imposi d'aquesta manera, perpetuant la violència (en cas que es donés aquesta situació, no té perquè ser així).

b) Com podem observar, en totes les nacionalitats presents en els enquestats (excepte la de pares espanyols amb altres nacionalitats) hi ha una petita minoria que pensa que l'afirmació és certa. Em crida molt l'atenció la predominança de sud-americans (un 75% del total aproximadament).



En els pocs anys que porto de vida he pogut comprovar empíricament, per la gran quantitat d'amics/gues sud-americans/es que he tingut i tinc, que en la seva cultura la figura del pare té més pes que la de la mare, i que aquesta acostuma a tenir una actitud més submisa (no sempre, no em baso en cap estudi, només en la meva experiència).

3. “Quan una dona és agredida pel seu marit, alguna cosa haurà fet ella per a provocar-lo.”

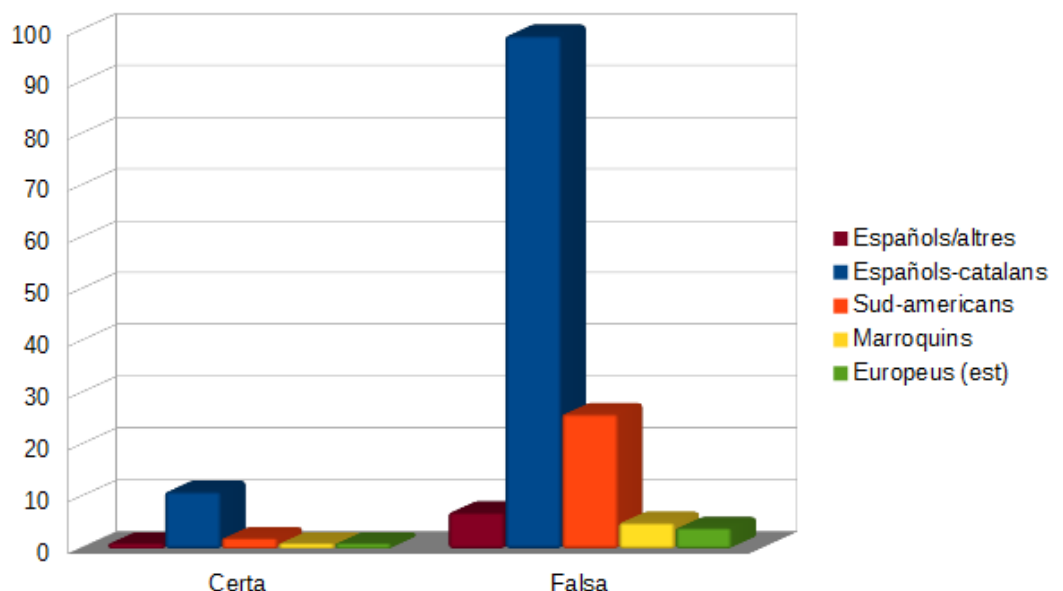


a) El resultat que, com una il·lusa esperava, era com una majoria absoluta marcava com a falsa aquesta sentència que justifica que l'home agredeix a la seva dona. Tot i que la majoria pensa d'aquesta manera, existeix una part que no, i aproximadament dos terços són dones. Això vol dir que, d'alguna manera, valoren com a reacció acceptable i justificada que un home colpegi la seva dona o la menyspreï quan aquesta ha fet quelcom “malament” (això dependrà del criteri de l'agressor). És un fet que trobo realment preocupant.

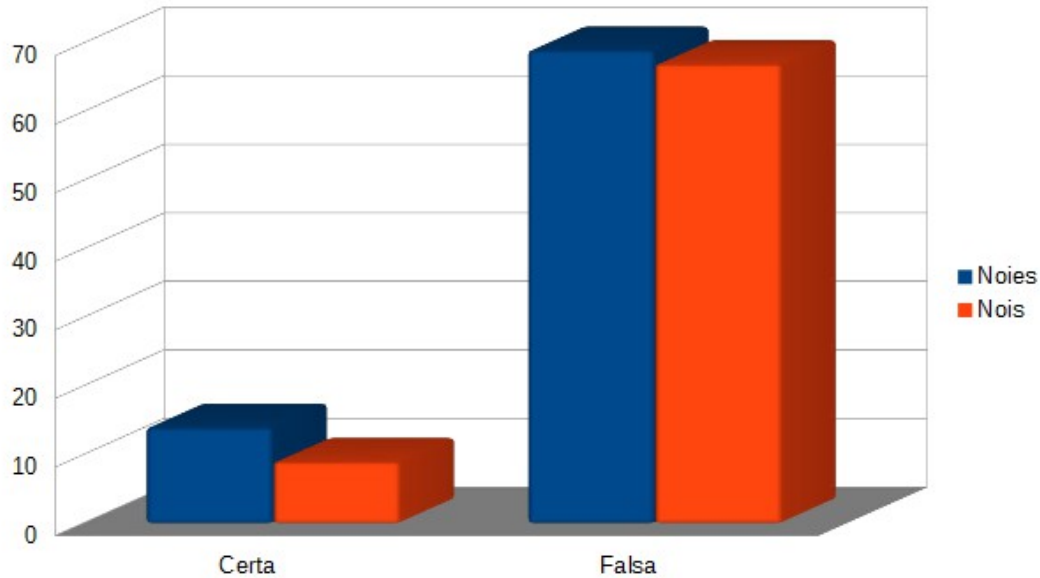
Res, absolutament res, justifica la violència d'una persona cap a una altra, independentment del sexe de les parts implicades.

b) El gràfic ens mostra com hi ha la presència de totes les nacionalitats dels pares dels enquestats en la part que considera certa aquesta afirmació.

En aquest cas, considero que la nacionalitat no té a veure, ja que hi trobem de manera bastant equilibrada les diferents nacionalitats, i que aquesta és qüestió d'una falta de conscienciació i la normalització de la violència, no exclusives d'una determinada

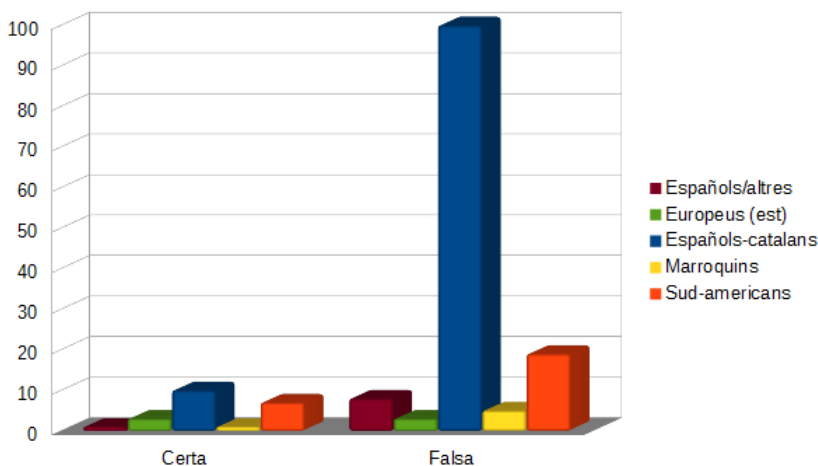


4. “Si una dona és maltractada per la seva parella i no l’abandona serà perquè no li desagrada del tot aquella situació.”



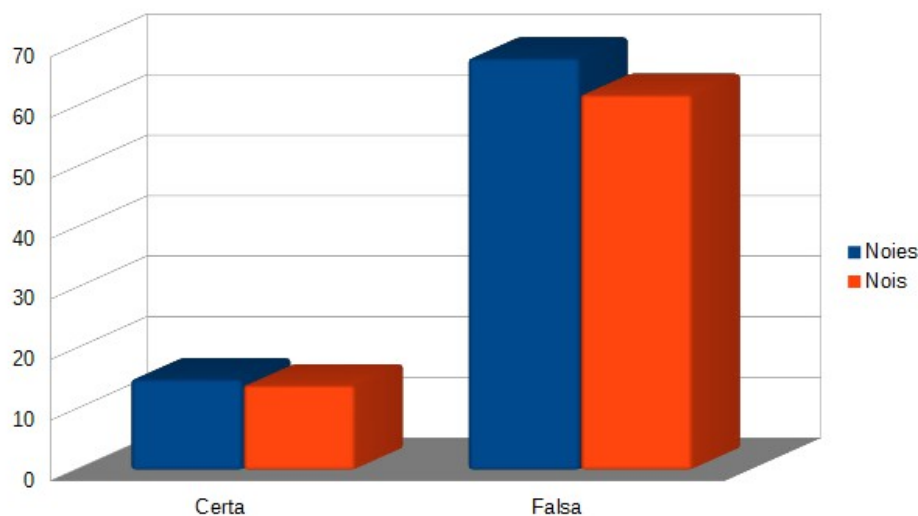
a) En aquest cas, el nombre de persones que creuen que l’afirmació és certa és una mica més elevat que en les anteriors, i està liderat pels nois.

No em sorprèn en absolut, aquesta és la gran pregunta que ens fem tots: “¿Per què no el deixa?”, i com a possible explicació es valora que potser la dona no troba tan greu la situació, tot i que vull remarcar que això no és així, en absolut.



b) Com podem observar, no s’absenta cap nacionalitat dins del grup de persones que consideren certa aquesta afirmació, però hi ha una predominança d’espanyols (pel motiu que he esmentat anteriorment) i de sud-americans. Tret aquest fet, aquesta no es tracta d’una situació influïda per la nacionalitat en què t’eduquen, sinó de la manca de contacte i informació sobre aquest tema i, sincerament, d’una absoluta absència d’empatia.

5. “Els homes no han de plorar.”



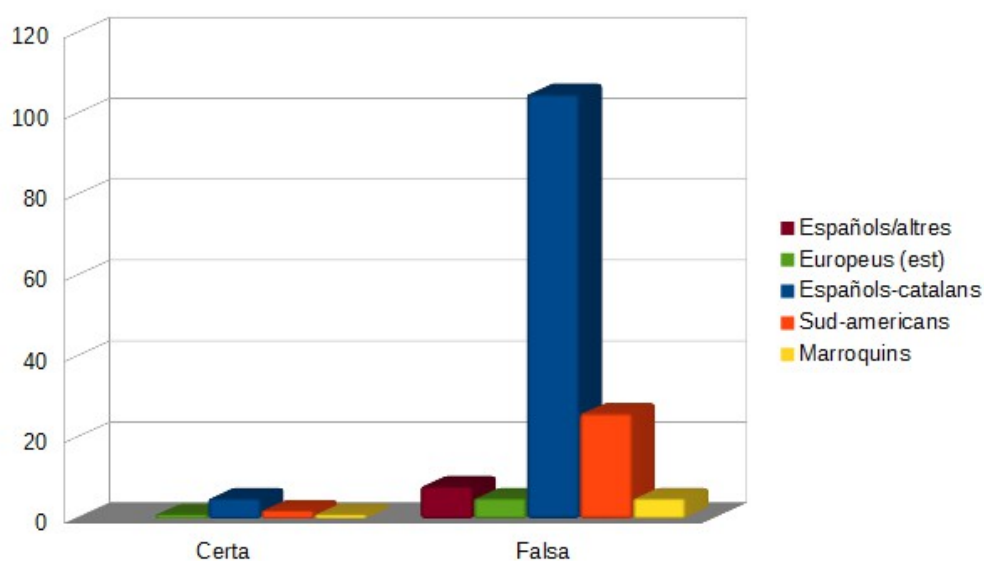
a) Com podem observar, és “només” una petita part del total d'alumnes enquestats la que pensa que els homes no han de plorar i, com era d'esperar, hi ha una petita diferència entre nois i noies (el nombre de nois és una mica superior).

Tot i que he d'admetre que esperava que el nombre de persones que consideren aquesta sentència certa fos major, no hem d'obviar la gravetat d'aquests resultats.

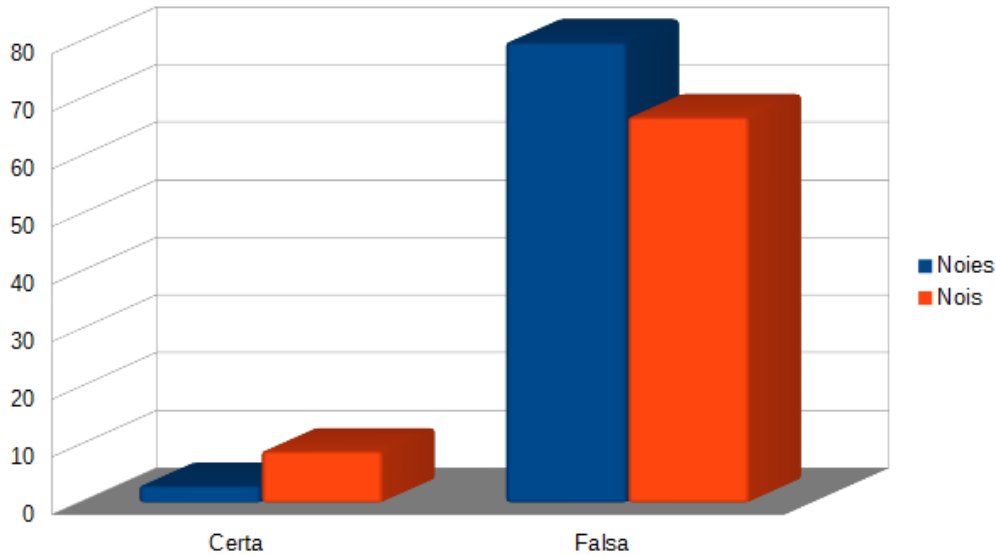
Un cop més ens trobem amb una idea que la cultura s'encarrega de difondre, l'arcaica i sense sentit idea que la figura masculina ha de ser la forta d'entre ambdós sexes. Que no ha de plorar perquè això és mostra de debilitat. I no es pot ser dèbil, això mai...! Com tracto a l'apartat (...) **és molt important que aprenem des de petits a tractar les emocions i a entendre-les.** A ser conscients de que plorar no és signe de debilitat, sinó una expressió que té l'ànima d'alliberar-se, independentment del sexe.

b) Un cop més, ens trobem amb la situació de que hi ha la presència de totes les nacionalitats (tot i que escassa) exceptuant-ne la d'espanyols amb altres nacionalitats.

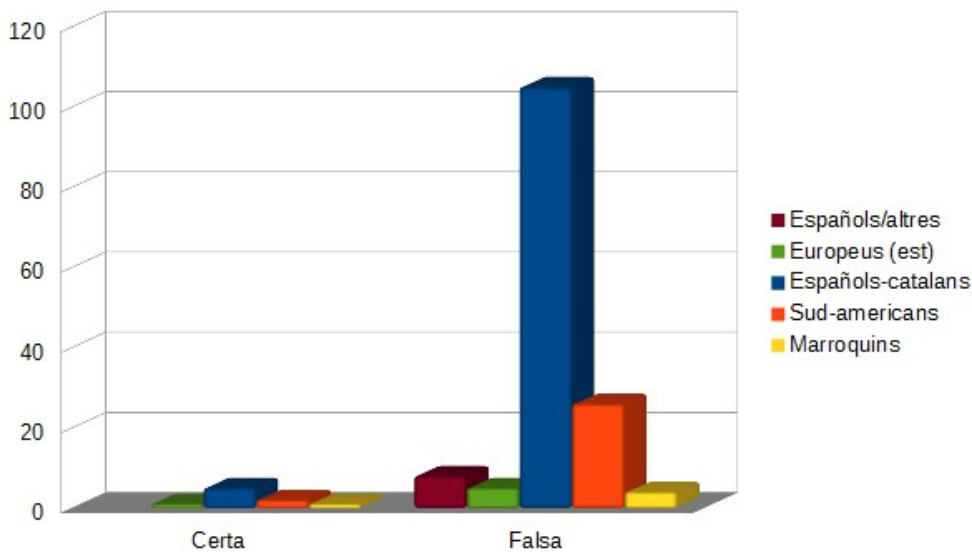
Tal i com he explicat anteriorment, les causes de que la creença que els homes no han de plorar sigui una realitat radiquen en l'educació i les idees implantades per la societat en la que vivim (fet del que parlo més extensament a l'apartat___, així doncs, puc concloure que una determinada nacionalitat no té a veure.



6. «És correcte amenaçar de vegades per deixar clar qui és el que mana.»



a) Aquests sorprenents resultats mostren com, dins la reduïda part de l'alumnat que pensa que amenaçar com a mètode d'imposar respecte és correcte, aproximadament tres quarts són noies. Aquesta diferència pot ser deguda a que les noies tendeixen més a amenaçar mentre que els nois (evitant qualsevol tipus de generalització) acostumen a ser més directes a l'hora d'actuar i recórrer a l'agressió física. És molt important eliminar aquest acostuma amb la finalitat d'evitar que aquest sistema d'amenaça-agressió pugui ésser implantat en qualsevol tipus de relació.

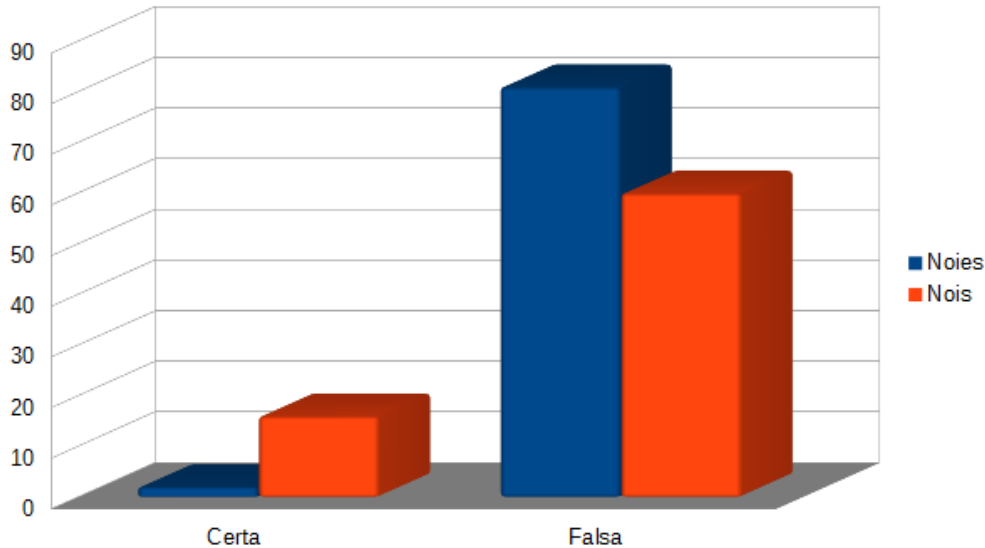


b) El gràfic ens mostra com tornen a repetir-se els resultats de la qüestió anterior: la presència de totes les nacionalitats excepte la dels espanyols amb altres i, de les que hi són, la part és molt petita.

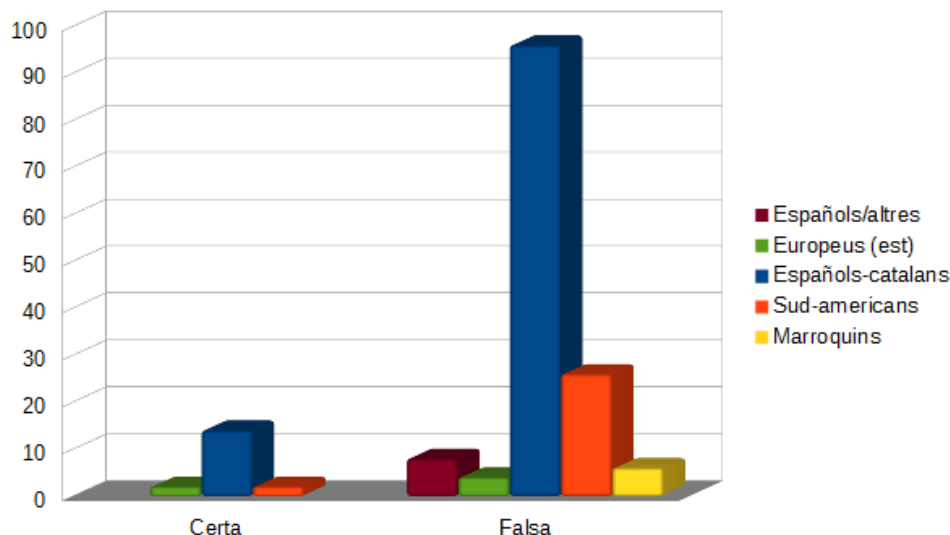
A risc de repetir la explicació (fet que ocorre amb els següents gràfics segons la nacionalitat dels pares dels enquestats), i basant-me en l'anterior, aquesta mentalitat està

molt generalitzada, no es tracta d'un valor inculcat per una nacionalitat concreta.

7. «Està justificat agredir a algú que t'ha pres alguna cosa.»



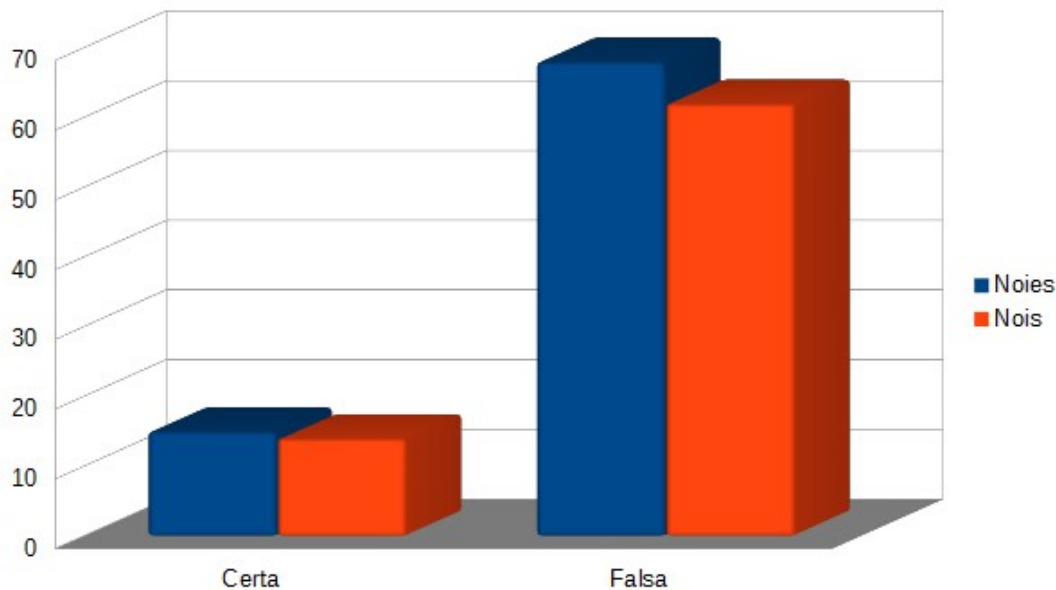
a) Les dades que mostra la gràfica m'han sorprès bastant: Tot i que la majoria creu, com era d'esperar, que el fet que algú et tregui alguna cosa que consideres «teva»* no justifica l'agressió, una part significativa de noies (aproximadament un terç del total) creu que aquesta afirmació és certa. Interpreto aquest fet com a una manera més, de les moltes que hi ha, de justificar la violència. I qualsevol tipus de justificació davant d'aquesta, sobretot venint d'una noia quan es tracta el tema de la violència de gènere, em sembla alarmant.



a) Aquest gràfic ens mostra una situació similar a algunes de les vistes anteriorment, però amb la diferència que en aquest cas la presència de totes les nacionalitats ve acompanyada de l'absència de la marroquí i la d'espanyols amb altres, i un nombre una mica més elevat d'espanyols respecte a situacions anteriors.

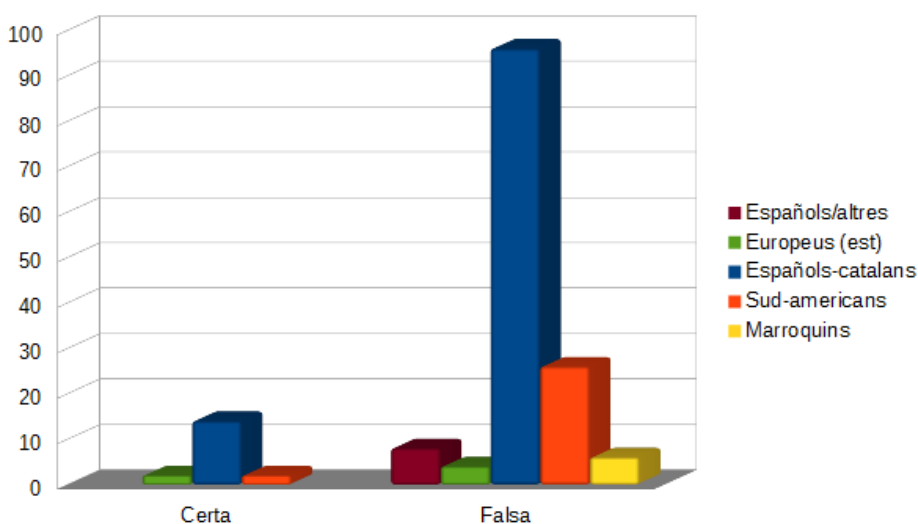
la marroquí i la d'espanyols amb altres, i un nombre una mica més elevat d'espanyols respecte a situacions anteriors.

8. «Si la resta sap el que sents et faran mal.»



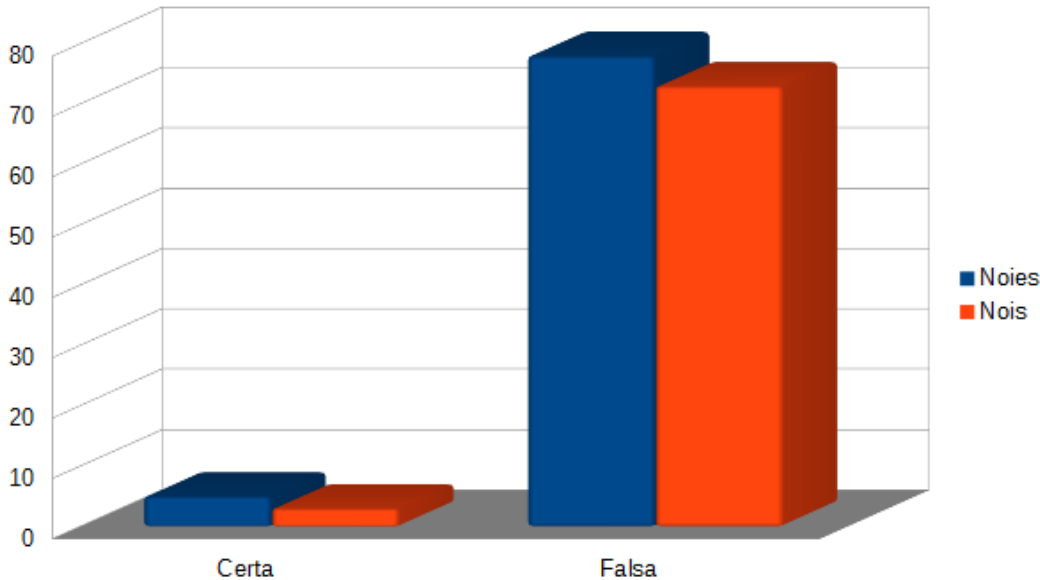
a) Com se'ns mostra, una part significativa i bastant gran de persones consideren que fer saber el que sents pot portar a acabar ferit emocionalment i, curiosament, el nombre de nois i noies està bastant igualat.

Com veureu quan arribeu a l'apartat *violència de gènere i societat* té una gran importància el treballall de les emocions i la relació entre persones des de ben petits, quan ens estem formant com a persona i adquirim els nostres hàbits i valors (els que queden més arraigats a la nostra ment i personalitat, conscient i subconscientment). Si no ets capaç d'obrir-te a l'altre persona (centrant-me ara en una relació de parella, tot i que és un fet que s'extén a tot tipus de relacions) i de poder dir i expressar amb llibertat el que sents, no és possible establir una relació saludable, i aquest fet pot acabar en violència de gènere.



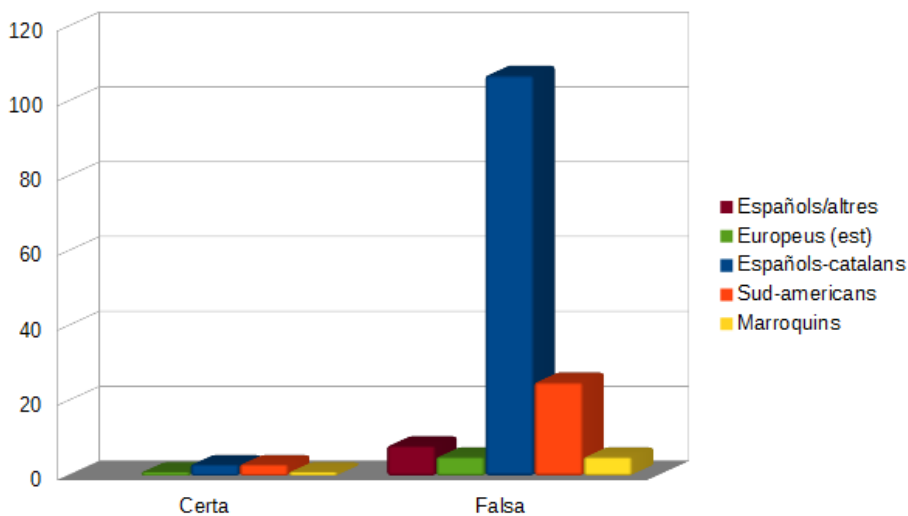
b) Podem veure reflectida exactament la mateixa situació que en gràfics anteriors, i, per tant, l'anàlisi i l'explicació són molt similars: ens tornem a trobar amb una mentalitat impulsada globalment, no exclusiva de cap nacionalitat concreta.

9. «Si demanes ajuda la resta pensaran que no vals res.»



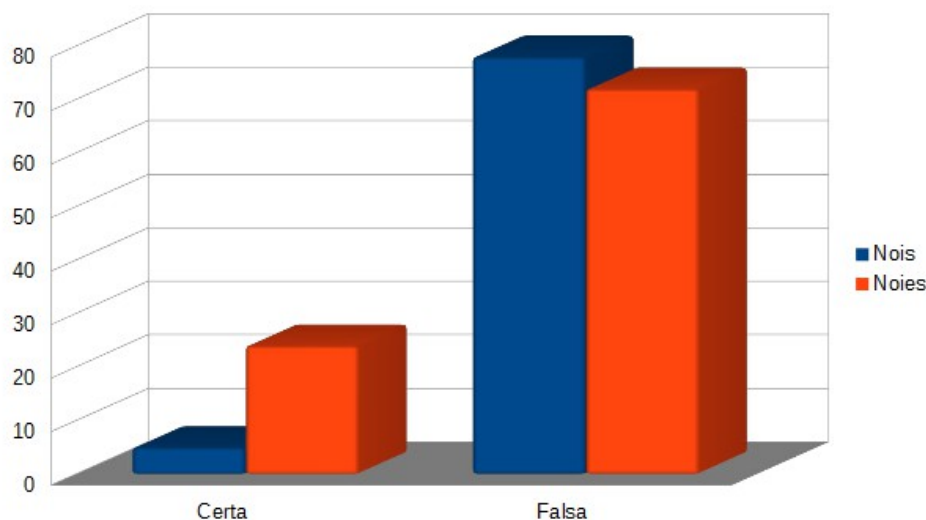
a) Tot i que, com s'observa, és petita la part que pensa que demanar ajuda és signe de debilitat perquè la resta l'utilitzarà per menysprear-te, hem de preocupar-nos-en. Aquests resultats ens estan dient que si cap dels que en formen part, d'aquest grup, mai es troba en una situació d'adversitat, com ara la de violència

de gènere o domèstica, no demanaran ajuda. Tornem a l'estereotip esmentat, a l'home se li ensenya que ha de ser una roca forta i segura, totalment independent i autosuficient, mentre que a la dona se li taxa d'ésser «massa dèbil i sensible», per això intenta demostrar que això no és cert i que no necessita a ningú més... Ens necessitem. No es tracta de dependència, però d'acceptar que de vegades necessitem d'una mà que ens ajudi a aixecar-nos-en, necessitem d'una altra visió que ens aclareixi l'ennuolat horitzó. És per això que l'ésser humà viu en comunitat, perquè ens aportem coses els uns als altres, no hem de renunciar a aquest meravellós fet per demostrar res.



b) Podem observar una situació molt similar a algunes anteriors, l'única nacionalitat que s'absté de pensar que demanar ajuda quan ho necessites és la d'espanyols amb altres. I, un cop més, em baso en l'argument que aquesta mentalitat és molt extensa i difosa, no és pròpia de cap nacionalitat determinada.

10. «Per a tenir una bona relació de parella cal que l'home sigui una mica superior a la dona (en edat, en els diners que guanya...).»

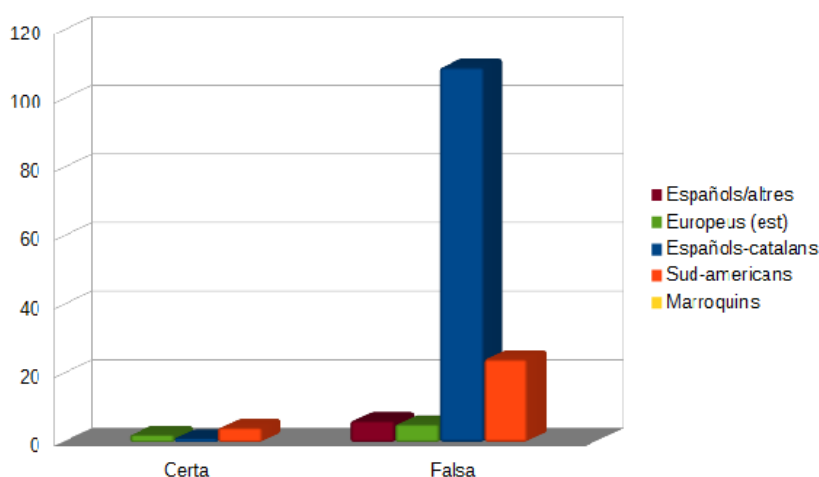


a) Aquests són, sense dubte, els resultats que més m'han sorprès amb diferència. Una mica per sobre del 25% de les noies enquestades opina que perquè una relació sigui bona la figura masculina ha de ser superior. Això és realment alarmant, aquestes noies tenen moltes possibilitats d'acabar en una relació basada en la desigualtat, perquè aquesta idea la tenen implantada fortament, forma part de la seva mentalitat. El més probable, segons el meu criteri, és que pensin d'aquesta manera perquè la seva situació familiar es basa, d'alguna manera, en la desigualtat. D'altre manera no haurien arribat a aquesta conclusió. A més, existeix aquest component cultural, difós amb les pel·lícules, per exemple, que plantegen sovint situacions com aquesta.

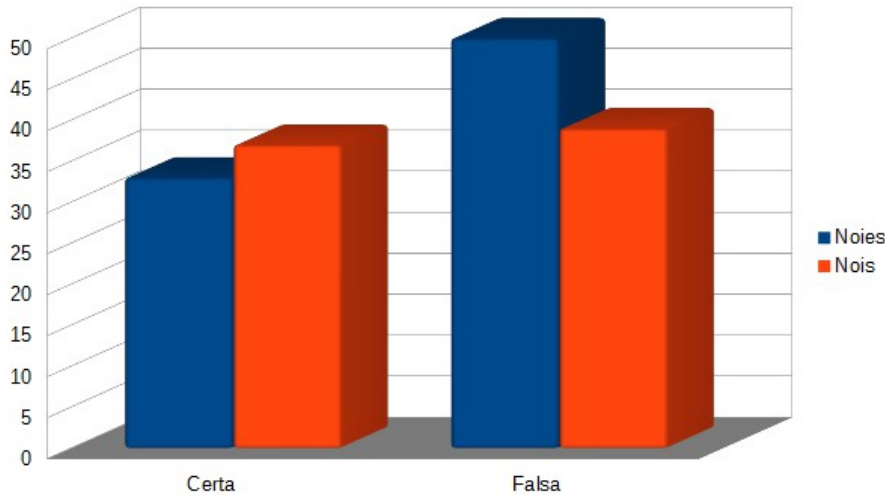
b) La situació representada és similar a les anteriors, però trobem que (centrant-nos en la part de l'alumnat que ha marcat com a certa aquesta afirmació), el nombre d'espanyols ha baixat considerablement, i n'ha augmentat el de sud-americans.

Tot i que el gràfic ens mostra que la nacionalitat no té gran pes en aquesta qüestió, opino que la

nacionalitat sí que hi té a veure, ja que, en algunes cultures la superioritat de l'home és molt més latent en aspectes com el laboral (i per tant, econòmic), per exemple.

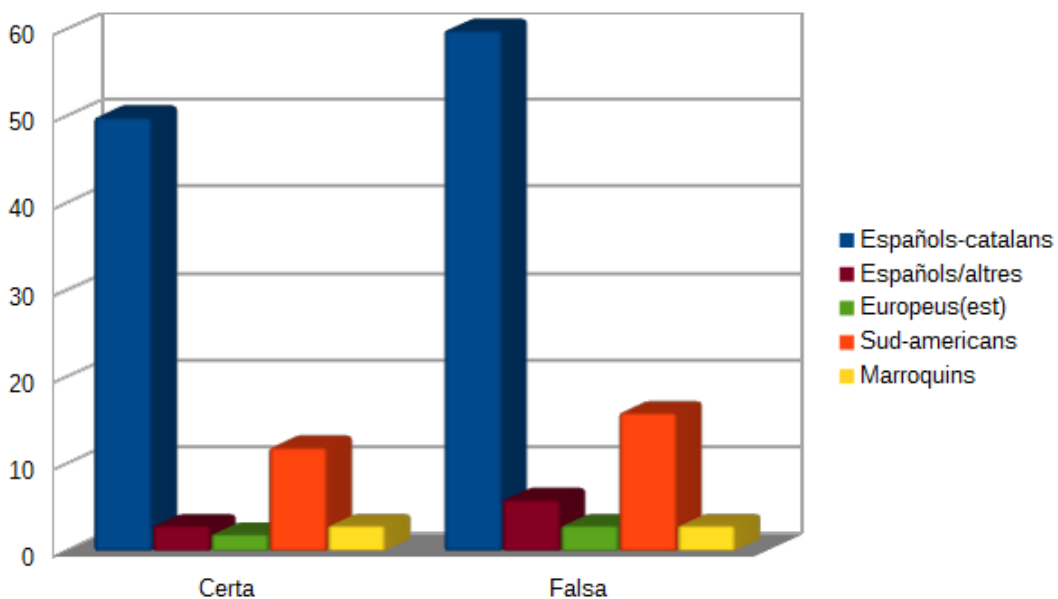


11. «La gelosia és una expressió d'amor.»



a) Aquests resultats, tot i ser alarmants, s'ajusten més o menys als esperats. Com s'observa, la casa està molt igualada entre els que consideren que la gelosia és una expressió d'amor i els que no. Fet que vaig acabar de confirmar amb la xerrada que vaig donar.

L'explicació d'aquest fenomen és la que he donat a l'apartat anterior en el que parlo de la xerrada.

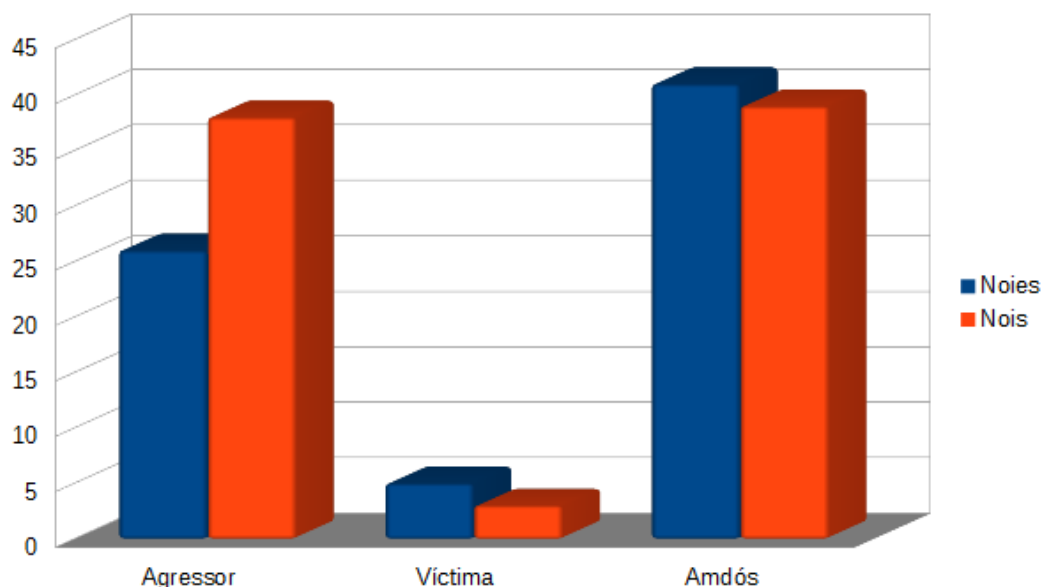


b) La gelosia és un concepte, un tipus de mentalitat que supera totes les barreres culturals i geogràfiques, és per això que considero que la nacionalitat dels pares dels enquestats no influeix en la resposta dels seus fills.

Ara, passem a l'anàlisi del tercer bloc, en el que he plantejat la següent qüestió:

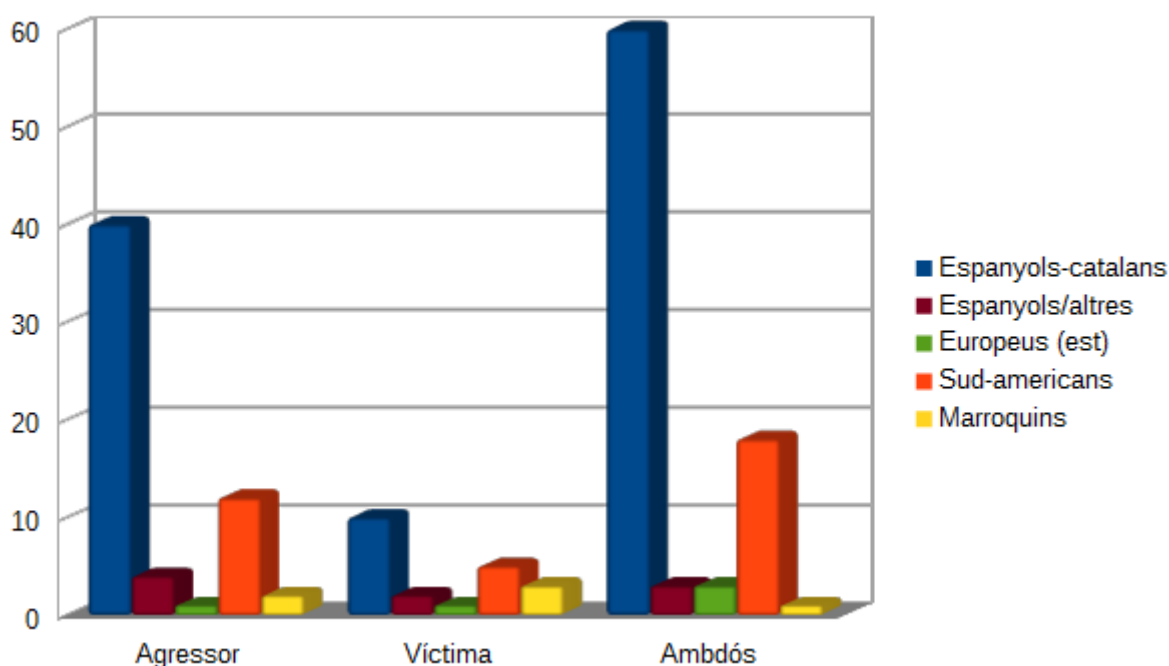
«Qui creus que té la culpa o responsabilitat de que la violència de gènere succeeixi?»

I els alumnes havien d'escollir entre «l'agressor», «la víctima» i «ambdós».



a) Com podem observar, gairebé la meitat dels enquestats consideren que la culpa de que la violència de gènere sigui una realitat és culpa de l'agressor i l'altre que aquesta és d'ambdós. Però existeix una part, encapçalada per nois, que pensa que la culpa és de la víctima.

Tot i que la resposta «correcte», segons el punt de vista que plantejo amb el meu treball, seria senyalar que ambdós en son, de culpables, em sembla certament raonable que creguin que és l'agressor, perquè a efectes pràctics és ell qui realitza l'activitat inhumana. Però em sembla realment alarmant i preocupant que els hagi que pensin que només és de la víctima, ja que considerar que la culpa és exclusivament de la víctima, justifica a l'agressor.



b) Com podem confirmar, la concepció que es té de la violència de gènere és que la culpa és de l'agressor o d'ambdós, depenen del cas. Considero que la nacionalitat sí que hi influeix, ja que depenent d'on ha nascut una persona i la «normalitat» amb la que es dona la violència de gènere, o el missatge que els medis de comunicació d'aquell país transmeten, es pot tenir una mentalitat o una altre sobre el tema. També dependrà de la visió que es té de la figura masculina i la femenina: en països d'Àfrica, Àsia i Orient Mitjà on es lapida a dones pel simple fet de no obeir als pares, no arribar verge al matrimoni, o per mirar un altre home, mai d el la vida s'arribaria a considerar que la culpa és de l'home quan aquest l'assassina.

Com hem pogut comprovar empíricament, no en tots els casos el sexe o els valors sobre els que s'ha criat una persona influeixen de manera directa en la seva manera de pensar o considerar la seva parella i les seves relacions amb altres persones.

El que ha quedat clar és que la cultura té moltíssima influència en la nostra manera d'actuar i que ens transmet moltes idees errònies que després marcaran com serem amb la nostra parella i com educarem els nostres fills. És, per això, que considero tan important que hi hagi una conscienciació i que siguem capaços de tenir criteri propi de manera que podem posar en dubte i qüestionar certes idees que ens inculquen ara que estem a temps, que ens estem desenvolupant com a persones i encara no tenim tan profundament arraigats aquests pensaments nocius.

9. Anàlisi de la pel·lícula “Te doy mis ojos”

Aquesta pel·lícula espanyola dirigida per Icíar Bollaín l'any 2003 tracta la violència de gènere de manera molt propera. M'ha ajudat molt a l'hora d'elaborar les meves hipòtesis gràcies a la seva duresa, el seu realisme i, sobretot, gràcies a la gran interpretació dels seus protagonistes: Laia Marull (com a Pilar) i Luis Tosar (com a Antonio).

En comptes de redactar l'argument d'aquesta i descriure els protagonistes, he trobat que seria molt més interessant i productiu analitzar-la amb els coneixements que he anat assolint a mesura que la investigació d'aquest treball anava avançant. No només per «demostrar» que he après, sinó per poder arribar a entendre encara més com es dona la violència de gènere (en aquest cas, també domèstica) i la psicologia de l'home maltractador. A l'annex he adjuntat la pel·lícula perquè pugueu participar en aquest anàlisi i perquè realment la recomano.

Per a realitzar l'anàlisi aniré esmentant escenes o frases significatives de la pel·lícula i les aniré comentant:

- En veure la primera escena de la pel·lícula no he pogut evitar pensar en la història de Rosa Graells (apartat 6), en el moment que, dubtosa i atemorida, no sabia si fer les maletes i fugir o quedar-se i va estar-se tres hores aixecant-se del llit, obrint l'armari i ficant-se al llit de nou.
- Quan la Pilar decideix marxar diu una frase que m'ha cridat molt l'atenció: «No se lo he dicho a Antonio». És com si tingués profundament arrelat el fet d'haver de demanar-li permís per a tot, fins al punt en que sent que l'hauria d'avisar abans de fugir d'ell mateix. Aquest fet mostra com anys de maltractament i pressió psicològics poden fer que, fins i tot en moments de vida o mort, la víctima no actuï utilitzant la lògica, sinó seguint els patrons que té marcats.
- (4:33) Podem observar els efectes de com ha esclatat l'home en veure com la seva por s'ha fet realitat: l'abandonament. O, depenent del tipus d'agressor del que es tracti (com hem anat veient al llarg del treball) com ha perdut el control sobre «la seva possessió» i, com aquest fet sent que suposa una pèrdua de la seva identitat, la fúria s'apodera d'ell.
- Quan el marit torna a parlar amb la seva dona, per primer cop des de que aquesta ha marxat de casa i separats per una porta de fusta, podem veure com la Pilar es mostra amb moltíssima por i ansietat, i com ell sap perfectament com dirigir-se a ella per a convèncer-la que no tornarà a passar, és un bon marit i l'estima.
- (10:22) S'evidencia com qualsevol carícia de l'agressor la calma, qualsevol tipus de contacte amb ell que no sigui violent la tranquil·litza. I com la fa sentir culpable amb una actitud que representaria molt bé la sentència següent: «Jo sense tu no puc viure, però m'has abandonat. M'has ferit.»

- En l'escena en la que juga amb el nen a la pilota, es pot veure reflectit com l'agressor utilitza al seu fill per controlar la mare, i com no li agrada que ella treballi, perquè això suposa que es relacioni amb altres persones, que es desenvolupi com a persona i tingui certa autonomia.
- Al minut 19:05 hi ha hagut una situació que no hem de passar per alt. Les companyes de treball de la Pilar li pregunten si vol anar a dinar amb elles, i la Pilar respon «no sé». Aquesta, no es tracta d'una simple resposta que expressa el no saber si et ve de gust fer-ho, o si tens o no temps, sinó que va més enllà. Reflexa com no sap com actuar, acostumada a que el seu marit privi la seva llibertat de decidir per ella mateixa.
- El minut 22:02 ens ajudarà a comprendre les diferents actituds de diferents tipus d'agressor: El primer home que parla diu: «*Ahora resulta que va diciendo que la pego, que la he pegado... A ver, alguna vez le he dado un empujón, pero eso no es pegar. En realidad en todas las parejas hay algún roce en algún momento dado.*» L'actitud que mostra és de normalització i minimització de la violència, una de les actituds més comunes. Hi ha vegades que la violència física és tant evident, que és impossible obviar-la, llavors la reacció més comú és treure-li importància.

El segon en parlar afirma amb convicció que la seva dona li provoca perquè l'agredeixi. La culpabilitza.

El tercer home diu el següent: «*Yo, por ejemplo, que trabajo en el tema de la construcción. Coño, tú llegas a casa cansao' de estar peleando con la vida, ¿me entiendes? De estar trabajando pa' tu casa, pa' tu mujer... ¡pa' todos, cojones! Y entonces tu llegas, pues coño, pensando también en ella, buscando un cariño... buscando sexo, hablando claro. Porque eso es, yo creo, el darse a la pareja. Y la hijaputa me rehuye. Yo a lo mejor la despierto, y me rehuye. Y yo pues me cago en sus... y le metes.*»* L'actitud que acabem de presenciar és una també massa comú, l'agressor considera que la seva parella té unes obligacions com a tal, com ara mantenir relacions sexuals amb ell, i si no les compleix per qualsevol motiu i en no ser gens empàtic, s'ho pren com que ella l'únic que vol és fotre'l.

L'últim home que parla diu: «*Yo no sé si me quiere o si me respeta. Yo lo que quiero es estar tranquilo*». Aquesta reacció contrasta molt amb les altres, aquest no sent cap tipus de vincle emocional amb la víctima, aquest només vol que li facilitin la vida i li deixin fer la seva.

- (25:57) Es plasma molt bé com la situació real que està vivint una relació de parella és molt diferent al que veuen els demés des de fora. La teva veïna, aquella tan alegre i encantadora, podria estar vivint un infern a casa.
- (31:20) La Pilar ens mostra com la víctima, a pesar de les circumstàncies i el maltractament, vol estar guapa per a l'agressor, vol agradar-li. Vol que es torni a enamorar d'ella, que l'estimi de nou.

*Sento molt l'abús de paraulotes. Sóc conscient que no és agradable, però crec que la manera en que s'expressa el personatge és clau per a acabar de matisar el seu perfil, com hi pensa i actua.

- En un moment determinat la Pilar relata amb amor i en un to melancòlic com el seu marit li va demanar matrimoni. Perquè en aquell moment encara no li havia portat a l'infern, tot i que ja tenia els bitllets comprats. La víctima s'aferra a aquests moments, a que l'home que un cop la va estimar i la va fer feliç torni.
- (37:39) El seu marit la convenç de que tot anirà bé, però que per a això la necessita, necessita la seva ajuda. La fa sentir com si fossin adolescents enamorats de nou, vol que recordi tot el que era capaç de fer-li sentir abans que comencés a tractar-la com si fos qualsevol cosa menys una persona. És «como si fuéramos novios otra vez».
- Al minut 58:20 hi ha una breu escena de vital importància. És en aquest moment en què, per la mirada de l'Antoni, podem veure clarament com de cara als demés, de cara a la vida exterior, no és més que un ésser insignificant. No se'l valora ni se'l té en consideració. I és en l'escena següent on ho paga amb la seva dona, perquè en la seva relació de parella sí que té veu (de fet és l'única que s'escolta), allà dins sí que té poder.
- (1:06:00) Ara el seu marit ja sap que és real la possibilitat que l'abandoni, és per això que inicia un control en el seu màxim exponent sobre la seva dona, sobretot a través del seu mòbil. A més, ara que ella té un nou treball que la fa feliç, se'n adona que ja no li pot aportar res i que pot trobar a algú millor.
- (1:19:00) El fet que ella faci el que li agrada li dóna autonomia, i això altera la estabilitat sobre la qual es basa la seguretat de l'agressor. Fora d'aquesta bombolla es sent insignificant. «*El corazón se acelera, y parece como que se nubla la cabeza, que te ahogas. Te parece que se te llenan el cuello y la nuca de hormigas, que te secas por dentro. Se para el aire. El ruido se para, y no ves.*» Aquest és el sentiment que descriu l'Antoni en el seu diari abans de voler pegar la seva dona, el que ha descrit és la por. L'agressor actua mogut per la por.
- (1:26:00) La humilia. Exterioritza el seu propi sentiment d'humiliació en veure's insuficient de cara al món.
- (1:32:00) Aquesta situació extremadament dura és una situació real. Situació que, haig de dir, jo mateixa he arribat a presenciar. És per això que crec convenient analitzar-la una mica més. L'agressor en cap moment té pensat acabar amb la seva vida, si realment ho volgués, ja ho hauria fet. Sap perfectament com ha de clavar-se el ganivet o les tisores de manera que no siguin ferides greus. El que vol és demostrar-li a la seva dona que és capaç de fer qualsevol cosa per tal que no l'abandoni, vol fer-la sentir suficientment culpable com per a que no el deixi mai.

10. Anàlisi del cas «Josef Fritzl: el monstre d'Amstetten»

L'abril del 2008 el món va rebre commocionat les notícies d'un dels casos de violació més terrorífics de la història: en la ciutat austríaca d'Amstetten es va descobrir que Josef Fritzl, un respectable empresari, pare i marit, havia mantingut captiva la seva filla durant vint-i-quatre anys en el soterrani de la llar familiar. Durant aquell temps la va sotmetre a maltractament i violacions constants. Elisabeth, la víctima, va tenir set fills del seu agressor.

Resulta difícil comprendre el que va viure Elisabeth, més de tres mil violacions en mans del seu propi pare. Parts en la soledat d'un obscur soterrani ple de rates. Lligada a la paret, sostres extremadament baixos, pallisses, tortures, inanició... Qui és Josef Fritzl?

Josef Fritzl va néixer en una família pobre. Ell mateix va declarar: *«El meu pare era una "sabandija" que enganyava la meva mare amb qualsevol, i ella el va fer fora de casa, amb raó. Llavors jo tenia quatre anys. A partir de llavors vam estar sols ella i jo. Vaig anar creixent durant l'època nazi, en temps en què la duresa i la disciplina eren molt importants. És molt probable que adoptés aquells valors de manera subconscient, seria quelcom normal»*. Josef va començar a anar a l'escola d'Amstetten durant les últimes setmanes de la Segona Guerra Mundial. Era dos anys més gran que la resta i va fer-se molt amic de Karl Dunkl, que va declarar: *«Era un noi absolutament discret, diria que era dels millors estudiants de l'institut. A més, era una companyia molt agradable»*. Veritablement Josef Fritzl des de ben petit va destacar per la seva intel·ligència superior, aquest ja ens comença a indicar quin tipus d'agressor va ser, ja que és un tret característic dels agressors psicòpates.

Ara veurem dues declaracions sobre la seva mare, una d'un antic company d'en Josef, i una altra d'ell mateix.

Company: *«La seva mare era molt modesta, molt pobre. Sempre vestia colors obscurs. No li agradava que anéssim a veure a en Josef, sempre intentava que els seus amics no entressin a casa.»*

Josef: *«Era la millor dona del món i jo era, d'alguna manera, el seu marit. Era l'únic home de la casa. L'estimava per sobre de tota la resta. Què si vaig arribar a tenir fantasies amb ella? Sí, és probable, però jo era fort i vaig poder reprimir les meves ànsies»*.

Sembla que en marxar el seu pare, Josef el va voler substituir en tots els aspectes, i que realment estava enamorat de la seva mare, que el sobreprotegia, probablement per evitar que aquest també l'abandonés. De fet, Josef confirma aquesta teoria amb la següent declaració: *«Em vaig anar fent gran i vaig començar a sortir. Vaig tenir diversos 'lios' sentimentals, i va ser llavors quan vaig conèixer a Rosemarie. No semblava tenir res en comú amb la meva mare, era molt més tímida i débil que ella, però... tot i això, hi havia entre elles certes similituds»*. Sembla que no es guiava pel que sentia, sinó que era conscient del seu problema amb la seva mare i buscava algú que fos completament oposat a ella, però que subconscientment necessitava les similituds que ha esmentat. Un any després es van casar, i, segons la germana de Rosemarie, Josef no era el que aparentava al principi. A mesura que va anar passant el temps es va començar a mostrar desagradable i autoritari amb ambdues, només la seva veu tenia validesa. A més, va afegir que mai no li donava diners i sempre la tenia en la cuina o netejant. Vivia atemorida per ella i els seus set fills.

El 6 d'octubre de 1967 la situació va donar un tomb quan Josef Fritzl va violar a una dona del seu poble. Fou detingut i condemnat a divuit mesos de presó, dels quals només va haver de complir dotze. La història es va repetir, Maria Neubaver també va ser assaltada per Josef Fritzl una nit, mentre tronava a casa d'una fàbrica local, però Rosemarie perdonà el seu marit quan va sortir de la presó.

Elisabeth, la quarta filla del matrimoni, va néixer l'any 1966. Segons un testimoni *«Elisabeth era una noia molt callada i tímida. Evitava el contacte amb la resta, era massa tímida... cada cop que anava al lloc d'acampada en Montsi ho feia com si tingués por»*, de fet, Rosemarie va arribar a confessar-li a un amic de la família que Elisabeth rebia pallisses per part del seu pare perquè no li agradava la seva filla.

L'any 1982 un incendi va arrasar la pensió. La policia va sospitar que aquest va ser provocat i va detenir a en Josef, però per falta de proves el van haver de deixar en llibertat catorze dies després. Tot i que no es va poder demostrar, tothom estava segur que va ser ell el que el va provocar, fins i tot familiars i amics. Després d'aquest incident va ser quan Fritzl començà a convertir una habitació del soterrani en una cel·la que ell mateix va dissenyar l'any 1983. Llavors tota la seva atenció es va centrar en la seva filla adolescent, Elisabeth, que, l'any 2008 quan va ser rescatada, declarà que el seu pare havia començat a abusar sexualment d'ella quan tenia només onze anys.

Elisabeth fa fugir de casa l'any 1923 a Viena amb una amiga, però la policia va avisar a Fritzl i la va arrossegar a casa. Aquesta no va ser l'única vegada que va intentar escapar, i aquest fet «recolzava» la idea de que era una adolescent conflictiva que tenia el seu pare d'ella. El seu pare va declarar: *«Quan va arribar a l'adolescència va deixar de respectar regla alguna. Passava les nits senceres en bars bevent i fumant. Jo només vaig intentar treure-la d'aquell món. Va arribar a escapar-se dos cops, durant aquella època es va relacionar amb gent dolenta que van suposar una molt mala influència. Per això vaig haver de fer alguna cosa, crear un lloc on pogués mantenir a Elisabeth allunyada del món exterior. Per la força si era necessari.»* Amb aquesta declaració s'evidencia de quina manera aquest individu va convèncer les seves intencions i se les va creure, de manera que realment va arribar a pensar que tot el que feia era pel bé de la seva filla.

Elisabeth va desaparèixer el 28 d'abril de l'any 1984, Fritzl la va drogar amb èter i la tancà al seu soterrani. Ell mateix va arribar a confessar el següent: *«Jo sabia que no desitjava les coses que li estava fent, jo sabia que li estava fent mal. Però l'ansia de poder, el poder gaudir per fi de la poma prohibida era massa fort. Era com una addicció.»* La tenia lligada a la paret i només la deixava anar per a violar-la. Un veí li va preguntar a en Josef què eren tots els cops que no parava d'escoltar, i aquest li va respondre que eren les canonades que acabaven d'instal·lar. No s'ho va creure, però tampoc va fer res al respecte.

En els mesos que van seguir, Josef Fritzl va començar a dir que la seva filla s'havia anat amb una secta, fet que va semblar confirmat poc després amb l'arribada d'una carta escrita, en teoria, per Elisabeth:

*«Estimats pare i mare,
he decidit anar-me'n i ser independent. Estic fora de perill i amb gent que m'estima. Siusplau, no us preocupeu per mi ni aneu a buscar-me. És la meua vida i això és el que he decidit.
Li envio el meu amor a la resta de la família.»*

Ningú no va sospitar res, tothom es va creure aquella història.

A ningú no se li permetia entrar al soterrani ni apropar-se al pati i al jardí. Tampoc tenien permís per a fer cap foto. Si algú trencava aquestes normes el feien fora del seu pis. Josef, de fet, va confessar: *«Els vaig explicar que no devien tocar la porta del soterrani perquè estava electrificada i podien morir. El soterrani de casa meva era meu i només meu. Era el meu regne, al qual només jo podia accedir. Ningú no s'hagués atrevit a entrar-hi, ni tan sols a preguntar-me què feia allà.»* De fet, un dels veïns un cop va veure que la porta estava oberta, però li va entrar la por i no va entrar-hi...

L'any 1993 va aparèixer a la porta de la casa Lisa, un nadó de nou mesos. Anava acompanyat d'una suposada carta d'Elisabeth que deia que no podia tenir cura d'ella. Va ser el primer dels tres fills d'Elisabeth que van ser criats per Rosemarie i Josef Fritzl en la llar familiar:

«Estimats pare i mare, us lliuro la meva filla Lisa. Tingueu molta cura d'ella. Segurament us estareu preguntant perquè no us he escrit res fins ara, amb aquesta carta hi ve una sorpresa humana. Porto sis mesos i mig donant-li el pit i ara només beu llet d'ampolla. Se li pot donar de menjar amb cullera. Jo no puc encarregar-me d'ella, espero que no us suposi massa molèstia.»

L'any 1994 va aparèixer un altre nadó, Mònica, en el mateix lloc. I l'any 1996, Alexander, el tercer nadó. El següent, Michael, va morir als tres dies de néixer i, segons l'Elisabeth, Josef va incinerar el seu cos en el forn de la casa i va escampar les cendres al jardí.

Fritzl va anar-se de vacances un mes a Tailàndia amb un amic l'any 1998, llavors l'Elisabeth portava quinze anys tancada i havia parit set cops. El seu amic va declarar que en Josef sempre tenia un somriure cínic i que, quan van anar a una mena de mercat, va començar a mirar un vestit vermell que era massa petit per la seva dona dient que era per la seva xicota (referint-se, clarament, a l'Elisabeth).

Al febrer de 2008, Àustria es disposava a celebrar el carnaval de cada any. Mentre tenien lloc les festes als carrers d'Amstetten, sota terra la primera filla de Josef i Elisabeth, Kristen, que ja tenia 19 anys, començava a emmalaltir: patia atacs de paràlisi i no parava d'esvair-se. Elisabeth li va suplicar al seu pare que portés la seva filla a l'hospital. L'avor en Josef va obligar-la a escriure una carta, aquest cop dirigida a l'hospital al que havia decidit portar a la seva greument desnodrida filla:

«Siusplau, si us plau, ajudeu-la. A la Kristen li fan molta por els desconeguts, mai no ha estat en un hospital. Si hi ha cap problema, si us plau, digueu-li-ho al meu pare. És l'única persona a la que estima.

Kristen, si us plau, aguanta fins que ens tornem a veure. Tornarem aviat a buscar-te.»

Els metges van començar a sospitar, Kristen no tenia antecedents mèdics, cap tipus de registre. Res que provés la seva identitat. Les mentides ja no li van servir a Fritzl. El mal son havia arribat a la seva fi.

Després de la detenció de Fritzl la doctora Adelheid Kastner, psiquiatra forense, va ser l'encarregada de produir l'informe psiquiàtric amb el detingut, entrevista amb el qual va haver de realitzar sis cops. Segons va observar i analitzar, l'incest probablement va néixer d'una sensació de què estàs en el teu dret, que la teva família et pertany i que tots els membres d'aquesta estan pel teu goig.

Després es va anar convenent (com hem esmentat) que no li estava fent cap mal, sinó que estava essent un bon pare en introduir-la en un món què, de totes maneres, havia de conèixer i que era la persona més apta per a fer-ho.

Josef va confessar el següent: *«Jo no sóc una persona que pogués abusar de nens. Això va començar després, molt després, quan ella ja era al soterrani. Veritablement em preguntava si no hauria de deixar-la anar, però no vaig poder decidir-me a fer-ho. O, potser, precisament per la meva indecisió, sabia que cada dia que passava el càstig pel que estava fent seria pitjor.»*

El 19 d'abril de 2008 les portes del soterrani es van obrir. Vuit mil cinc-cents setze dies després Elisabeth i els dos fills que li quedaven al soterrani, Estefan i Fèlix, sortiren a la llum. La notícia va causar un veritable impacte mediàtic. Finalment, el 16 d'abril del 2009 començà el judici de Josef Fritzl. Està acusat de violació, incest, privació de la llibertat, esclavitud i coacció, a més de l'assassinat del petit Michael.

Una de les coses que més criden l'atenció d'aquest cas és el fet que ningú, absolutament ningú, va sospitar res. Sembla obvi que si un home, agressiu i acusat anteriorment de violació, construeix quelcom en un soterrani al qual ha prohibit l'entrada i inclús apropar-se, i filla de la qual desapareix misteriosament, alguna cosa està ocultant. Tot i això,estic segura que Rosemarie ho sabia tot, i és una declaració que va fer la seva germana la que em dona peu a pensar-ho: *«Per a la meva germana n'hi havia prou amb què la deixés en pau a ella, volia estar tranquil·la a casa»*. Rosemarie sabia que Josef pegava els seus fills, inclús a ella la pegava i esclavitzava, sabia que no li agradava Elisabeth i que tenia una relació estranya amb ella. Ho sabia tot, però va decidir callar-se mentre la seva pròpia filla patia més de tres mil violacions, pallisses, desnutrició, etc. A més, durant la investigació inicial de la desaparició d'Elisabeth, la policia va estar a la llar dels Fritzl vint-i-un cops, però mai no van sospitar res. Absolutament res.

11. Violència de gènere i societat

S'ha tractat de presentar el problema de la violència contra les dones com una qüestió d'homes amb trastorns o alteracions. De manera que s'identifica el resultat reprobable amb una etiologia patològica, com si entre el principi i el final no hi hagués res. Això contribueix a tranquil·litzar consciències i relaxar esforços en presentar la violència de gènere com una qüestió dependent de trastorns mentals i, en conseqüència, a dirigir les mesures al tractament de trastorns en lloc de fer-ho sobre els elements socioculturals existents en l'arrel de la violència.

La tendència de mirar en cada cas el més morbós, i d'entre tots ells els més violents, és el que està contribuint a que avui, a pesar d'haver pres consciència de la violència contra les dones, encara es continuï interpretant com quelcom anecdòtic mogut per circumstàncies puntuals que actuen sobre l'agressor perquè es produeixi l'agressió. I així, no només no es resoldrà el problema, sinó que contribuirà a la seva consolidació com a conducta «desviada».

És cert, en els últims anys s'ha començat a tractar més el tema, a donar-li més importància. Si vas per qualsevol carrer trobaràs cartells informatius encapçalats per «Si tu marido te pega, no te calles». Això és extraordinari i és informació facilitada molt útil. Totalment indiscutible. Però la pregunta que vull plantejar ara no és com ajudar a les dones que es troben en aquesta situació (no perquè no sigui important el plantejar-se-la, sinó perquè ara em vull centrar en un altre aspecte),

sinó com evitar que arribem al punt en què: els silencis no es senten, els crits no s'escolten i les absències presents i el present són silenciats després d'haver destruït el futur per a tallar-li la retirada. I tot recobert de normalitat, la mateixa que un dia porta la dona a dir allò de «*mi marido me pega lo normal*».

La violència és un recurs que la societat i la cultura posen a disposició dels homes per a utilitzar «en cas de necessitat» deixant al seu criteri determinar quan sorgeix la necessitat. Aquest fet es veu accentuat per la televisió i les pel·lícules que veiem, els llibres que llegim, el comportament de les persones que tenim com a referència... Tracteu de veure qualsevol sèrie o pel·lícula amb això en ment i veureu que no hi ha ni una sola en què no aparegui una escena de violència. I aquest és només un dels factors que influeixen sobre aquesta.

Un factor que, al meu parer, és el més greu de tots, és la justificació de la violència de gènere. Els mites més comuns amb què es pretén (i lamentablement s'aconsegueix) justificar-la són els següents:

- La violència domèstica és excepcional.
- Tothom agredeix, homes i dones.
- La violència no passa en les relacions que semblen "normals".
- La violència ha de ser resolta sense intervencions externes.
- Sovint les dones provoquen que els homes les agredeixin.
- Les dones són les úniques responsables de la situació.
- Les dones que aguanten una relació abusiva han d'estar boges.
- L'amor és un parany i les relacions de parella estan fora del propi control.
- La família és la forma habitual en l'ésser humà de viure i cal patir, aguantar i esforçar-se.
- Tota ruptura d'un vincle matrimonial és una marca de fracàs per sempre.
- Les dones agredides podrien posar fi a les agressions canviant la seva pròpia conducta.

És el “sentido del sinsentido”, el món de les justificacions, l'argument d'Arquímedes portat a la violència i, en lloc de demanar un punt de recolzament per a moure el món, es diu “dóna'm una excusa i utilitzaré la violència en qualsevol circumstància i amb tota impunitat” tot i que sigui contra el seu propi món, perquè res demostra més poder que la pròpia autodestrucció.

Aquests són exemples de comportaments i mentalitats que perpetuen aquest problema, però com acabem amb aquest? **Com acabem amb la violència de gènere?** Aquesta és una pregunta que moltes persones s'han fet al llarg de la història, però que ha estat colpejada i rebutjada per la raó quan aquesta diu “és impossible, sempre hi ha hagut i sempre hi haurà violència de gènere”.

Quan vaig estar investigant els cicles de l'abús (apartat 2.3.) em va cridar molt l'atenció el primer cicle, el de *la generació de la tensió*. Tot comença quan l'agressor sent una sèrie de coses que és incapaç d'explicar i interpretar. Llavors, si aquest fos capaç de fer-ho, no culparia la seva parella i no tindria la “necessitat” de colpejar-la.

Les emocions i la nostra capacitat d'entendre-les no es desenvolupen quan una persona ja és adulta, sinó quan aquesta s'està desenvolupant com a tal. Quan és petita i sobretot durant l'adolescència. Per tant, crec que la clau és **el treball de les emocions** des de que som petits i durant tota l'adolescència on passem més temps: a l'escola i a l'institut. Si des de ben petits aprenem a

tractar les emocions i a expressar-les, a conèixer millor el nostre interior i a relacionar-nos de manera natural i saludable estic completament segura de que el nombre de persones afectades per la violència de gènere disminuirà considerablement.

En definitiva, si s'elaborés un **programa de treball de les emocions i les relacions humanes** (de manera que se li donés la mateixa importància a aquestes com a les diferents matèries) i s'implantés en l'educació primària i secundària com si es tractés d'una assignatura més, podríem començar amb la fi de la violència de gènere.

12. CONCLUSIONS

Ara arribem al punt clau del treball. Després de mesos investigant, llegint llibres, buscant informació, i mollejant-la com si d'un bloc de fang es tractés, fins aconseguir la forma que desitjo i vull transmetre a la persona que tingui el meu treball entre les seves mans, puc dir, satisfeta, que he pogut arribar a una sèrie de conclusions que li han donat sentit al meu esforç i dedicació.

En la meua primera hipòtesi afirmava que un maltractador és incapaç de sentir compassió i empatia. En haver estudiat el perfil de diferents tipus d'agressors, puc concloure que, efectivament, els agressors presenten una profunda carència d'empatia, una incapacitat absoluta de sentir les emocions bàsiques humanes, fet que contribueix a que actuïn d'aquesta manera. Aquesta falta d'empatia és destacable sobretot en l'agressor psicòpata, que l'única empatia que posseeix, com hem vist, és la cognitiva, però que tot el que pot arribar a sentir és autorreferent.

La meua segona hipòtesi feia referència a la inferioritat que sent l'agressor, fet que el motiva a agredir. Després d'haver estat investigant, la conclusió és que només l'agressor dependent actua mogut per aquest sentiment d'inferioritat, altres com el psicòpata o el "desalmado" senten una necessitat de demostrar la seva superioritat, fet que contradiu la meua hipòtesi inicial.

La meua tercera hipòtesi i a la que li volia donar més importància deia que el maltractador té por i depèn de la víctima com ella del seu agressor. En aquest cas, aquesta hipòtesi s'ha descobert com a certa, però investigant he pogut matisar que depenent del seu perfil i la seva manera d'actuar, tenen por a una cosa o a una altra. L'agressor dependent construeix el seu jo a través de la dona, per això la seva por resideix en que aquesta l'abandoni, perquè veu perillar la seva autoestima. L'agressor psicòpata utilitza a la víctima com a element de possessió que li proporciona una identitat, la seva por és l'abandonament també, perquè una amenaça a la seva possessió és una amenaça a si mateix. A l'agressor cíclic li produeix pànic el món privat, ja que és incapaç d'entendre'l, per això necessita controlar-lo; l'abandonament per part de la dona suposaria una pèrdua d'aquest control, per això sent por. I, per últim, el "desalmado" que, en aquest cas, suposa una excepció, ja que el seu egocentrisme i narcisisme fan que no cregui en la possibilitat que l'abandonin.

Com he dit a la introducció, a mesura que anava avançant he anat descobrint coses que mai abans no m'havia plantejat, m'han anat sorgint preguntes i, en definitiva, he obert els ulls. Va ser en llegir-me el llibre *Hombres Maltratadores: tratamiento psicológico de agresores* que em vaig adonar que la violència de gènere no es una situació aïllada aliena a nosaltres que sempre s'ha donat i sempre es donarà, sinó que nosaltres, com a individus que formen la societat, tenim en les nostres mans la possibilitat de canviar-la. I que nosaltres som responsables del que pensem i com actuem. És cert, la cultura ens imposa una sèrie de valors erronis, creixem amb aquests, queden profundament arraigats, però l'última paraula la tenim nosaltres, i treure'ns el vel dels ulls és una decisió que tots som capaços de prendre.

La part més important del meu treball és la meua proposta per a iniciar l'eradicació de la violència de gènere, i m'agradaria que aquesta proposta s'arribés a valorar i estudiar seriosament i s'arribés a implantar a l'educació primària i secundària. Estic fermament convençuda que aquesta mesura seria eficaç i disminuiria els casos de violència de gènere en els últims anys.

13. Bibliografia

- a) GARRIDO, V., *Amores que matan*. Editorial Algar, 2001.
- b) LORENTE, M., *El rompecabezas: anatomía del maltratador*. Editorial Critica, 2004.
- c) QUINTEROS, A. y CARBAJOSA, P., *Hombres maltratadores: tratamiento psicológico de agresores*. Editorial Grupo 5, 2008.
- d) DEPARTAMENT DE GOVERNACIÓ I ADMINISTRACIONS PÚBLIQUES I SECRETARIA DE FUNCIO PÚBLICA I MODERNITZACIÓ DE L'ADMINISTRACIÓ., *Guia per al tractament i la prevenció de l'assetjament psicològic*. Barcelona, 2010.

Webgrafia

- a) CIBERACOSO., *El acoso a través de internet*.
<http://motivacion.about.com/od/psicologia/a/Ciberacoso-El-Acoso-A-Traves-De-Internet.htm>
- b) ACOSO Y VIOLENCIA DE GÉNERO.
<http://www.movimientosdegenero.com/eventos/el-acoso-sexual-y-por-razon-de-sexo-es-violencia-de-genero-algunas-aclaraciones>
- c) MINISTERIO DE IGUALDAD., *Igualdad y prevención de la violencia de género*.
<http://www.upm.es/sfs/Rectorado/Gerencia/Igualdad/Noticias/Igualdad%20y%20prevenci%C3%B3n%20de%20la%20violencia%20de%20g%C3%A9nero%20en%20la%20adolescencia.pdf>
- d) LA CARA OCULTA DEL MALTRATO., *Perfiles psicológicos del maltratador: el agresor psicópata*.
<http://caraocultadelmaltrato.blogspot.com.es/2011/09/perfiles-psicologicos-del-maltratador.html>
- e) PROYECTO PATRIARCADO., *El sistema patriarcal*.
<http://www.proyectopatriarcado.com/docs/Sintesis-Patriarcado-es.pdf>
- f) Psicología personalizada., *Perfil de la víctima de violencia*.
http://www.psicologiapersonalizada.com/ti_mujer_victima.php
- g) CONGRESO PARA EL ESTUDIO DE VIOLENCIA CONTRA LAS MUJERES., *Secuelas cognitivas en mujeres víctimas de violencia de género*.
<http://www.congresoestudioviolencia.com/2012/articulo20.php>
- d) WIKIPEDIA., *Agresión*.
<http://es.wikipedia.org/wiki/Agresi%C3%B3n>

14. Agraïments

Per a acabar m'agradaria dedicar-hi un apartat agraint tot el suport i l'ajuda que he rebut durant aquests mesos de treball, realment crec que és una part necessària i important.

Començaré pel que ha estat el meu suport principal, la meva tutora Juana Gallardo. Ha estat una meravellosa tutora que sempre m'ha tingut en compte, ha estat pendent de les meves necessitats com a alumne i, encara més important, com a persona: entenent quan necessitava descansar i oferint-me sempre ajuda. S'ha assegurat de que el treball no m'estigués afectant i m'ha guiat en tot el que ha pogut i més. I, sobretot, he d'agrair-li que hagi confiat en mi des de el principi. Me n'alegro infinitament d'haver-la tingut al meu costat durant aquest predregós camí.

Vull agrair la col·laboració de les dones a les que vaig entrevistar. Son unes persones extremadament fortes, unes lluitadores de les que he après moltíssim. Agraeixo la seva confiança en mi i la seva naturalitat a l'hora de respondre. Sé que no va ser fàcil recordar tot el que van viure i, tot i això, ho van fer encantades. I gràcies a la Maria Rosa Tarrés per dedicar-me el seu temps.

Vull agrair el recolzament dels alumnes que van realitzar les enquestes i que van participar obertament en la xerrada, però sobretot, per haver-me escoltat i haver-me deixat expressar-me lliurement.

Gràcies a tots els companys que m'han animat i m'han aconsellat: L'Àlex, l'Asier, la Lorena, el Nando, el Marc, etc. I als professors que m'han ofert el seu ajut, sobretot a la Pilar Salvatella per recordar-me que la part més important del treball és gaudir del coneixement.

Andrés Quinteros Tuniretto i Pablo Carbajosa Vicente, moltíssimes gràcies per haver-me donat l'empenta que necessitava per a desenvolupar el meu esperit crític sobre el tema que ens ocupa amb la vostra magnífica obra *Hombres maltratadores: tratamiento psicológico de agresores*.

Agraeixo absolutament tot el que han fet per mi la Marta i la Maria. Tant a nivell personal com educatiu, heu estat un pilar molt important per a mi, sense vosaltres dues hauria estat molt perduda en l'elaboració d'aquest treball. Gràcies també a Ibra i Blanca, heu estat un gran recolzament.

Judith, t'agraeixo infinitament tota la confiança, els ànims, l'ajuda i el recolzament incondicionals que m'has proporcionat des de el principi.

Per anar acabant vull donar-li les gràcies a la meva mare. No només perquè sempre que he necessitat la seva ajuda en quelcom relacionat amb treball (i no relacionat, però ara no toca entrar en el tema) me l'ha proporcionat sense pensar-hi dos cops, sinó per haver-me deixat conèixer millor la història que ens envolta a ambdues. Gràcies per absolutament tot. Ets una dona extremadament forta.

Per últim, vull agrair-li al meu pare la saviesa que m'ha proporcionat en alguns aspectes de la meva vida. Sense tu no hagués estat possible aquest treball i no hauria pogut gaudir de l'adquisició d'aquests coneixements que m'han alliberat com a persona. Et dedico el meu treball.